YİĞİT OKUR

TUTUKLANACAKLAR LİSTESİ

CAN

ÖYKÜ

Yiğit Okur

TUTUKLANACAKLAR LİSTESİ

CAN

Can Yayınları: 1672
Türk Edebiyatı: 485

© Yiğit Okur, 2007
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2007

1. basım: Ekim 2007

Yayına Hazırlayan: Faruk Duman

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Hayriye Kaymaz
Düzelti: S. Asaf Taneri

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Özal Basımevi

ISBN 978-975-07-0858-9

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Yiğit Okur
TUTUKLANACAKLAR LİSTESİ

ÖYKÜ

CAN YAYINLARI

YİĞİT OKUR'UN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

HULKİ BEY VE ARKADAŞLARI / *roman*
GÜVERCİNLER / *roman*
TOPAL VİKTOR'UN ANILARI / *roman*
O ZAMAN KİM SÖYLEYECEK ŞARKILARI / *2003 Haldun Taner Öykü Ödülü*
PİYANO / *roman*
DENİZ TAŞLARI / *2006 Yunus Nadi Roman Ödülü*
BÜYÜCÜ / *roman*

Yiğit Okur, orta ve lise öğrenimini Galatasaray Lisesi'nde tamamladı. 50'li yıllarda, *Varlık, Yenilik, Mavi* dergilerinde şiirleri yayınlandı; aynı dönemde, Ugo Betti, Jean Cocteau, Herman Wook, André Maurois'dan roman, oyun çevirileri yaptı; *Yeni Sabah, Vatan* gazetelerinde tiyatro eleştirileri yayınlandı. Cep Tiyatrosu'nun kurucularından olan Okur, bir süre sahneye çıktı. Hukuk öğrenimini sürdürmek için 1958 yılında Cenevre'ye giden Okur'un birincilikle bitirdiği fakültede tamamladığı doktora tezi, Cenevre Üniversitesi Hukuk Ödülü'ne layık görüldü. 1965'te yurda dönen Okur, aile geleneğini sürdürerek avukatlığa başladı. Bu süreçte çeşitli gazete ve dergilerde, söyleşi ve mesleki makalelerle yetindi. Yaklaşık kırk yıl süren sessizlikten sonra, Yiğit Okur, *Hulki Bey ve Arkadaşları* adlı romanıyla yeniden yazın dünyasına döndü. *O Zaman Kim Söyleyecek Şarkıları,* 2003 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü aldı. *Deniz Taşları*'yla 2006 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldı.

Yaşadıklarımın üstünden
o kadar zaman geçti ki,
yazdıklarımın ne kadarı gerçek,
ne kadarı düşsel,
bilemez oldum.
Gerçeklerden
düşler yaptım;
düşlerimi
gerçek sanmaya başladım.

Y. O.

İÇİNDEKİLER

TUTUKLANACAKLAR LİSTESİ

— Başkomiser Kadir 13
— Tutamadığım Söz 25
— Monica 26
— İstanbul'da Geçen Gecenin Sabahı 90

KIRK FRANK

— Goethe'nin Tutumlu Babası 109
— Tercüman 112
— Süt Beyazı Stübeykır 136

KAPÇIKLAR

— Patrona Halil İsyanı 143
— 85'inci Dönem Yedek Subay Adayları 147
— Gece Manevrasında Kaybolan Yedi Kapçık 156

1881

— Madeleine Meydanı'nda Bir Güz Öğleni 163

SERİ BOŞANMALAR

— Yabancı Kadın 167
— Bibi 183

ELİZABET'İN DONU

— Yaz Tatilleri 205
— Siyasi Şube'de Edebiyat Matinesi 212

TUTUKLANACAKLAR LİSTESİ

Başkomiser Kadir

Cenevre'de geçen sekiz yılımın sonuna gelmiştim. Öğrenimden çok, bir gençlik serüveniydi. Akıp gitmişti sekiz yıl.

Üç diploma, bir ödül... Bitmiyordu ki... Daha dönüş vardı.

Dönüş.

Vatan.

Tekrar sınavlar.

Denklikler.

Sonra askerlik.

Sonra staj, ruhsat.

Sonra küheylanların birbirine çifte atıp kişnediği at pazarında, sıpalık...

Bir oda, bir masa, bir kasa... Babamdan kalma. Tırmanırken mesleğin insaf tanımaz yokuşlarını, birkaç yıl da öyle geçti.

Bir gün çat kapı, postacı. Elinde bir kartpostal. Uzattı. Baktım. Monica'nın el yazısı. Yüreğim hop etti. *"Birkaç gün sonra İstanbul'dayım."* Yüreğim bir daha hop etti.

'Birkaç gün sonra?..'

Önce saate baktım. Üçü geçiyor. Bilinçaltı dürtüyle bakmış olmalıyım. *"Birkaç gün sonra"* cümle-

sine kesinlik kazandırabilmek için en kolay yöntem, o an için, masa saatine bakmak olmuştu.

Ama, Monica'nın geleceği günü, saate bakmakla kestiremeyeceğimi anlayınca, kartpostalın pulu-na, damgasına baktım. Pul, baştan başa yırtık. Sadece minik bir benek halinde göbeği kalmış. Renkli bir nokta.

Öpüşürken ağzıma uzattığı, çilek kırmızısı dilinin, belli ki, sadece ucunu dokundurmuş pula. Yanı yöresi yapışmamış pul, posta kutuları, postaneler, kurşun mühürlü, branda bezinden üretilmiş posta torbaları, uçaklar, kargolar, tekrar postaneler derken, bunca elden geçtikten sonra, zamkının tek damlasıyla karta tutunamazdı. Yırtılıp gitmişti.

Pula basılan damga da pulla birlikte yitip gidince, damgadan kartta kalan bir çimdik siyahlıktı. Ne ülke, ne tarih yansıtmayan bir leke.

Çevirdim kartın yüzünü. Resme bakıp ülkeyi keşfedeceğim. Bir alan, bir yapı, bilinen bir heykel? Hayır! Van Gogh!.. Kulağının biri kesik.

Hırsımdan kartı bir ucundan ısırdım.

Bir kart nereden postalanırsa postalansın, beş-on günden önce gelmiş olamazdı. Ne yazmış? *"Birkaç gün sonra İstanbul'dayım."* O halde? Çoktan geldi, çoktan gitti.

Monica'yla geçen zamanımız bir fırtına olmuştu. Yakıp kavuran, yanıp kavrulmuş küllerden yeni yangınlar çıkartan.

Kısa ya da uzun ayrılıklarımızı izleyen buluşmalarımızın hiçbiri olaysız geçmemişti. Hep bir aksilik çıkmıştı.

Kusur benim değildi.

Ama kusurun tamamını Monica'ya yüklemek haksızlık olurdu. Yazgı mı böyle istemişti? Buluşmalarımızdaki aksilikleri yazgıyla anlatmak da abartılı olurdu. Ama yıllara yayılmış buluşmalarda mutlaka bir terslik olmuştu. Her seferinde burnumdan gelmişti.

Roma, Paris, Floransa!...

Bunlara bir de İstanbul ekleniyordu.

Terslik ortadaydı: *"Birkaç gün sonra İstanbul' dayım."* Nereden? Ne gün? Monica böyleydi.

Yıllar sonra bir kez daha sinirlerim burnuma gelsin istemiyordum.

Kenarını ısırdığım kartı masanın bir yanına atıp işime döndüm. Yani... Döndüm sanıyordum. Oysa, Monica'ya olan tutkum küllenmiş aşklar sınıfına girer türden değildi. Kartı ısırıp masanın ucuna atmıştım, ama umursamazlığım samimi değildi.

Kafamda bir şimşek çaktı.

Şimşek yılların ötesine düştü.

Nihat Ağabey!

Boksör Nihat!

Lisede muallim muaviniydi.

Üniversitede öğrenci olmalıydı ki, akşam etütlerine gelirdi. Okulda yatardı. Sonra emniyete girdi. Belki okula geldiği dönemde de polisti.

Fırladığım gibi doğru Sansaryan Han'a, Emniyet Amirliğine. Yazıhaneme yakın.

Ben buraya bir kere de lisede öğrenciyken yıllar önce gelmiştim. Ama bu sefer olduğu gibi kendim

gelmemiştim. Beni iki sivil polis getirmişti. O zaman Siyasi Şube'ye götürülmüştüm. Bu defa Yabancılar Şubesi'ne kendim gidiyordum.

Kapıda göğüslediler.

— Nereye?

— Nihat Bey'e.

— Hangi Nihat Bey?

Soyadını hiç bilmedim. O benim için "*Boksör Nihat*"tı.

— Boksör Nihat Bey'e.

— Beyim siz şöyle durun bakalım. Adınız ne?

Söyledim. Sivillerden biri *Müracaat*'a gitti. Oradaki polise bir şeyler söyledi. Ben "*şöyle duruyorum.*" Amma da çok durdum. *Müracaat*'taki polis neden sonra seslendi:

— Çıkabilir.

Sivil döndü:

— En üst kata...

Sansaryan Han'ın iç avlusunu geçtim. Demir basamaklı merdivenler... Çık çık bitmiyor. Üçüncü kata vardım. Tekrar göğüslediler:

— Nereye?

— Nihat Bey'e, Boksör Nihat Bey... Yabancılar Şubesi Amiri.

— Beyim siz şöyle durun.

Bu kez "*şöyle durmadım.*" Polisi izlemeye başladım. Nice felaketin arenası olmuş iç avluyu çevreleyen üçüncü kat balkonunu adımlamaya başladık. Bir kapı. Durduk önünde.

— Beyim, bekleyin dedik!

— Bekliyorum.

Kapıyı vurdu, girdi. Kapı aralık kaldı. Polisin ne

söylediğini duymuyorum. Ama içerden gelen sesi duydum.

— Salın gelsin!

Girdim.

— Nihat Ağabey!

Kuşkulu gözlerle baktı.

— Nedir sorununuz?

— Ağabey, beni tanımadın mı?

— Böyle bir mecburiyetim var mı?

— Ben dokuzuncu sınıftayken, sen gece etütlerine bize muallim muavini olarak gelirdin.

— Yahu sen o hergele şair değil misin?

— Ta kendisi.

— En arka sırada otururdun. Simsiyah saçların vardı, alnına düşerdi. Nettin saçlarını? Karılar mı yoldu?

— Biraz ben yoldum, biraz onlar...

— Otur şuraya... Bir çay?

— Zamanını almayayım. Sorunumu anlatıp hemen gideyim.

— Koskoca avukat oldun. Senin polisle ne sorunun olur? Yazıhanen de bize yakınmış. Sirkeci Merkez Han'da değil misin?

— Evet.

Birden rahatsızlık duydum. İlk bakışta beni hatırlamıyor, uzun yıllardır hiç görüşüp karşılaşmadığım bu polis âmiri hem mesleğimi biliyor, hem yazıhanemin nerede olduğunu.

— Ne hergele sınıftı o 9/C. Sinirim burnuma gelirdi. Ama, Allah için söyle, birinize bir tokat attım mı?.. Bir yumruk?.. Benim solum kuvvetlidir, bilirsin. Birinize bir sol aparkat çekseydim... Ne olurdu? Hurdahaş olurdu surat... Nedir sorun?

Anlattım. Ekledim:

— Eğer gelip dönmediyse, Yeşilköy'den girişinin bana haber verilmesi mümkün mü?

— Ben de bir şey sanmıştım.

Telefonu kaldırdı. Ahizenin konulduğu yere eliyle birkaç kez vurdu.

— Oğlum bana Yeşilköy'de, Başkomiser Kadir'i bağla.

Kadir hemen bağlandı.

— Sana bir bey gönderiyorum.

Adımı söyledi, ekledi:

— Bizdendir.

Bunu hiç anlamadım. O sürdürdü:

— İstediklerini, onun istediği gibi yap. Sonucu bana bildir.

Telefonu kapatıp bana döndü:

— Bu Kadir, biraz dangalaktır, ama iyi çocuktur. Sen hemen Yeşilköy'e...

— Ağabey, büyük dostluk yaptın.

— Kulağına küpe olsun, polisten dost olmaz.

Yeşilköy Havaalanı'nda Başkomiser Kadir'i bulmam zor olmadı. Ufağımsı bir oda, metal bir masa, koltuğun arkası, rengi atmış bordo kapitone vinileks. Duvarda Atatürk resmi, yanında *"Ey Türk Gençliği"*, bayrak. Masanın üstünde boş çay bardakları, ağzına kadar izmarit dolu kül tablası. Başkomiser Kadir Bey üniformasının ceketini çıkarmış, koltuğunun arkalığına asmış; irice bir baş, gür saçlar, gür kaşlar, geniş bir alın. Sol yanağında Antep çıbanından kalma iz, altında siyah bir ben.

— Buyurun?

— Amir Nihat Bey size, benim için telefon etti...

— Ha! O siz misiniz?

— Evet, benim.

— Buyurun, oturun. Nedir sorun?

Anlattım.

— Ben de çapraşık bir şey sanmıştım. Bunun sorun olacak bir yönü yok. Ben ismi kapıya bildireceğim, geldiğinde bana haber verecekler, kendisini burada misafir edeceğim. Size haber vereceğim, gelip emaneti teslim alacaksınız. İşte bu kadar. İsmi neydi?

Söyledim.

— Şu kâğıda yazar mısın?

Yazdım.

— Moni(ca), öyle mi?

— Hayır (ka).

— Ha! Anladım. Kastamonu'nun (ka)sı: Monika. Soyadı nasıl okunuyor? Madaraga mı?

— Hayır efendim, Madriaga.

— Sizin yazınız da Allahlık. Adının tamamını o kâğıda büyük harflerle yazın, bir yanlışlık yapmayalım.

Tekrar yazdım, uzattım kâğıdı.

— Hangi millet?

— Şili.

— Vay canına!.. Ta Şili'den mi geliyor?

— Bilemiyorum. Söyledim ya kartpostalda belirginlik yok.

— Geldiği yer belli değil, hangi uçak belli değil, tarih belli değil!.. Bu nasıl randevu beyim?

Monica böyleydi. Ne diyebilirdim?

— Siz o kartpostalı bana verin.

— Yazıhanede.

— O zaman gönderin, incelemeye alalım.

Bir kez daha rahatsız oldum.

— Galiba yırttım.

— Avukat Bey, delil yırtılır mı? Maddi delil! Delili yok etmek suçtur. Benden iyi bilirsiniz.

Ben yanlış bir işe mi giriştim?

— Büyük olasılıkla Pan Am, dediniz değil mi? Niye Pan Am?

— Amerika'da Pan Am'da çalışıyor.

— Hangi şehirde?

— New York.

Not almaya başladı. Tersten okuyorum. *"Şili asıllı, Santiago doğumlu, New York'ta Pan Am şirketinde çalışıyor... Hangi uçakla hangi ülkeden geleceği belli değil. Geleceğine dair tek maddi kanıt kayıp..."*

— Sizde bir fotoğrafı var mı?

— Yok.

Oysa ne kadar çok vardı.

— Eşkâli?

Bu girişimime pişman olmaya başlamıştım. *"Başkomiserim, kalsın, vazgeçtim"* demek için çok geçti.

— Bir kartınız var mı? Verin bana.

Kartımı, not tuttuğu kâğıda zımbaladı. Baktı.

— Bunda ev adresiniz yok.

— Gerek yok ki, yazıhaneye telefon etmeniz yeterli.

— Yo!.. Yo!.. Nolur nolmaz. Siz ev adresinizi de verin.

Söyledim, yazdı.

— Ev telefonu?

— Başkomiserim ev telefonuna ne gerek var, uçaklar gece gelmiyor ya!..

— Gece geleni de var, gündüz geleni de.

Ev telefonumu da söyledim. Onu da yazdı.

Artık fişlenmiş sayılırdım.

— Pan Am her gün gelir. Biri batıdan, öbürü doğudan. Gece burada kalırlar. Ertesi gün, batıdan gelen doğuya, doğudan gelen batıya kalkar. Hostesler geceyi Yeşilköy'de geçirir. Çınar Oteli'nde. Bilmem anlata-

biliyor muyum? Heh, heh, heh... Çay içer misiniz?

— Hayır, teşekkür ederim.

— Şimdi ben size işin sırrını anlatayım.

Çekmecesini açtı. Bir yaprak kâğıt çıkartıp bana uzattı. Üstünde ***"Tutuklanacaklar Listesi"*** yazıyor. Bir yaprak dolusu isim. Bazıları kırmızı mürekkeple yazılmış, bazıları siyah, birkaç tanesi de mavi.

— Verin bana o kâğıdı. Bu listenin birer kopyası giriş kapılarındadır. Adı yazılı olanların hepsi vatan hainidir. Bunlar sanırlar ki bu ülkenin polisi yoktur, jandarması yoktur, ordusu yoktur. Nah yoktur! Pasaport kontrolünde isim tutarsa, hemen buraya. Ben burada kelepçeyi bastığım gibi hemen Emniyet Müdürlüğü'ne. Orada biraz misafir ederler, oradan savcılığa, oradan da yargıya. Yargı ne bilirse yapar. Bizim işimiz bitmiş sayılır.

— Aman, Başkomiserim, sakın Monica'ya da kelepçeyi basıp Emniyet Amirliğine göndermeyin.

— Heh, heh, heh... Amma da şakacısınız. Söyledik ya: Kendisini burada misafir edeceğim; size haber salacağım; gelip emaneti alacaksınız. Şimdi şu kâğıdın altına ismini yazayım.

Maviyle son satıra yazdı. Böylece Monica **Tutuklanacaklar Listesi**'ne girdi.

— Dönüşünde VIP'ten geçirtiriz, kuyruklarda beklemez.

— Teşekkür ederim. Ben artık gidebilir miyim?

Bütün bunlardan rahatsızlık duymuştum. Kaçmak istiyordum.

— Bir çayımı bile içmediniz.

— Alacağım olsun.

Kalktım, elimi uzattım.

— Oturun. Bir de şu kâğıdı anlatayım size.

Tekrar oturdum. Tutuklanacaklar Listesi'ni çek-

mecesine koyup başka kâğıt çıkardı.

— Bu *"İzlenecekler Listesi."* Bunda taktik başka. Girişte bir sivil takılır peşine. Bindiği arabanın numarasını alır. Taksiyse zaten sorun yok. Şoförlerin çoğu bize çalışır. Adresi hemen öğreniriz. Özel araçsa sahibini trafikten sorarız.

— Müthiş bir taktik doğrusu.

— Elbette, ne sandınız! Bu izlenenlerin çoğunun yolu bir kadına çıkar. Kadın, örümcek ağı gibidir.

Bu Kadir Bey'in feminist olmadığı kesindi.

Kadın.

Örümcek.

Ağ.

— Şu arkanızdaki resme baksanıza.

Arkamı döndüm. Duvara asılı bir poster. Kötü çizilmiş bir örümcek ağı, ortasında bir örümcek. Posterin altında koca harflerle bir yazı: *"Altın Başak Tarım Kooperatifi. Bitkinizi, bağınızı, bahçenizi, tarlanızı örümcekten, sivrisinekten korumak istiyorsanız Yılmaz püskürtmeleri kullanınız."* Adres, telefon numarası. Bir de püskürtme pompası.

İstanbul Emniyet Amirliği Dış Hatlar Başkomiserliğinde, bu tarım kooperatifi posterinin nedenini anlamak mümkün değil.

Önce, bir kartpostalla boyutlanan Monica özlemi, sonra kızgınlığa dönüştü. Daha sonra da kızgınlığım, izleyen günlerin değişmeyen, sıradan mesleki kaygıları, koşuşmaları arasında durulup azalmaya başladı. Başkomiser Kadir Bey'e başvurum zaten umut verici değildi. Kartpostalı da, Başkomiseri de unutur gibiydim ki, bir gün zırt telefon.

— Alo?

Bir ses ismimi söylüyor. Ses, bir saniye iki bu-

çuk salise zihnimde bir tur yaptı, haykırdım:

— Monica, Monica!..

— Bağırman için bir neden yok!

— Neredesin, neredesin?..

— Hilton'da.

— Hangi Hilton'da?

— İstanbul Hilton'da, dördüncü katta.

— Nasıl çıktın?

— Asansörle.

— Hayır, anlatamadım... Yani... Nasıl girdin?

— Kapıdan.

— Hayır, havaalanından, demek istiyorum!

— Anlayamadım?

— Yok bir şey.

— Hemen koş... Koş!

— Oda numaran kaç?

— Sizin Hilton da, laf aramızda... Otellerin oda telefonlarında kapı numarası olur. Bunda yok.

— Anahtarına baksana!

— Haa! Anahtarım?.. Nerede?..

— Bana mı soruyorsun?

— Anahtarı bir yere koydum, ama nereye?

— Boş ver anahtarı, ben seni bulurum.

— Ama hemen, hemen, beş dakikada, üç dakikada, bir dakikada!...

— Başka emriniz?

— Şimdilik bu kadar.

Kapıyı açık bırakmış, balkondan denize bakıyordu.

Kapattım kapıyı.

Döndü.

O balkonda.

Ben oda kapısında.

Birbirimize doğru yürüdük. Yere basarken, sanki bir şeyi kıracakmış, bir şeyi incitecekmiş, bir şeyi bozacakmışız gibi yürüyorduk. Ellerimi uzattım, uzattı ellerini; birer kol uzaklığında karşılıklı durduk. Nedenini bilmediğim ortak bir çekingenlikle birbirimize baktık.

Bir solukluk uzaklığı o kapattı. Kollarını belime kenetleyip sokuldu. Burun deliklerimden kokusunu içiyordum. Omuzlarına doğru dolgunlaşan kollarını, bileklerinden başlayıp okşadım. Dudaklarım boynunda, kulaklarında, omuz oyuklarında dolaşıyordu. Ellerim kalçalarına indi. Birbirimize iyice sokulduk. Alnını omuzumdan çekti, dudaklarını dudaklarıma dayadı. Yumduk gözlerimizi. Üniversitenin dönümlere yayılan bahçesinde, nemli mayıs çimenleri üstünde yıllar önce ilk kez kollarımda tuttuğum kız, o zamanlar yirmi üç yaşındaydı. Şimdi otuz dördünde olmalı. Bu kez Hilton'un betonundayken, kafamızdaki on bir yıl önceki çimenlerde, gene döne döne yuvarlanıyorduk.

Başımızın dönmesi durunca Monica bir kol boyu uzağa çekildi. Biraz buruk:

— Yazık, bütün saçların dökülmüş! O güzelim saçların!..

— Hayır, dökülmedi. Kartın gelince hemen berbere koştum, usturayla sıfır numara kazıttım. Gene saçlarımı darmadağın etmeyesin diye. Tekrar sinir krizleri geçirmemek için.

— Ensende biraz kalmış.

— Orası askeri bölge. Elini uzatırsan tutuklanırsın. Zaten Tutuklanacaklar Listesi'ndesin.

— Tutuklanacaklar Listesi mi? O da nedir?

— Şimdi anlatması uzun. Sana sonra yazarım.

Tutamadığım Söz

O akşam saati Monica'ya, "Sana sonra yazarım," demiştim. Üstünden kırk yıl geçti, Tutuklanacaklar Listesi *serüvenini Monica'ya yazacak uygun bir fırsat olmadı.*

Dünyanın dört bucağından, eşten dosttan gelmiş, yılların içinde birikmiş, handiyse binlerce yaprak tutan mektupları, kartpostalları doldurduğum, sıkıştırılmış kartondan üretilmiş sandığı açıp, içindekileri tasnife karar verdiğim gün, sandıktan Monica'nın da mektupları çıktı. İmzanın altına mühür niyetine kondurduğu dudak izleriyle. Okumadan bir köşeye koydum. Hilton' daki o akşam saatini anımsadım. Tutuklanacaklar Listesi'ni söz verdiğimin aksine, ona yazamamıştım. Kırk yıl sonra sizler için yazdım. Okursunuz diye.

Monica

Monica'yla geçen zamanımız bir fırtına oldu. Yakıp kavuran. Yanıp kavrulmuş küllerden yeni yangınlar çıkartan.

Zamanın akışı, ileri yaşlarda mı yavaşlar? Genç yaşlarda mı zaman fırtına hızı taşır?

Monica Madriaga yirmi üç yaşındaydı. Ben yirmi altısında. Monica, Şili'nin Santiago kentinden gelmişti. Ben Türkiye'nin İstanbul kentinden. Orta Avrupa ülkelerinden birinde, İsviçre'nin Cenevre Kantonu'ndaki ünlü üniversitenin çatısı altına, ikimiz aynı yıl girmiştik.

Üniversitenin ilk katında *Ünibar* diye bir yer vardı. Ders zamanları biraz sakinleşir, ders aralarında karınca yuvasına döner, uğultusu hiç kesilmezdi.

Bardan, bir kahve, bir kruvasan almak, itiş kakış içinde sorun olur; oturacak yer bulmak, çoğunlukla sonuçsuz bir umut olmaktan ileri gitmezdi.

Dörder kişilik kare masalara altışar, yedişer kişi tıkışırdı. Tanıdık tanımadık diye bir kavram yoktu. Bir bonjur, çöreklenmek için yeterliydi. Masaların üstü kitaplar, bloknotlar, kâğıtlar, kahvesi yarım bırakılmış fincanlar, kruvasan kırıntıları...

Ünibar, Babil Kulesi'ydi. Her dilden, her dinden, her tenden öğrenci panayırı... Her biri dünyanın bir başka bucağından gelmişti. İki oluklu havuza benzerdi. Bir oluğundan sürekli dolar, öbür oluğundan sürekli boşalır, ama doluluk düzeyi hiç değişmezdi.

Bir gün *Ünibar*'a bir kız girdi. Kalabalığı yara yara bara yanaştı. Kahve, kruvasan alacak. Bakışlarım mıhlandı. Çok kısa süre görebildiğim yüzü artık bana dönük değil. Görebildiğim sadece saçları. Kuzguni kara. Omuzlarına dökülüyor. Şanslı bir günüm olmalı ki, bara en yakın masada bir iskemle bulabilmişim. Bir başka iskemle de, ne rastlantıysa, palamarlarını masadan çözmüş, alargada. Kız yüzünü döndü. Büyülendim. Gözlerimi kapattım. Tekrar açtım. Bir adım uzağımda. Bir elinde kahve fincanı, fincanın üstüne halkalanmış kruvasan, hem öbür elinde, hem koltuğunun altında, kitaplar, bloknotlar... Üçüncü eli olmadığı için alargada duran iskemleyi ayağıyla ite ite masaya yanaştırdı. Fincanı, kruvasanı koydu. Kitaplarından kurtuldu. Oturdu.

— Bonjur.

— Bonjur.

Dört kenarlı masanın, sanki dörtten fazla kenarı varmışçasına bir grup öğrenci doluşmuş, bağıra çağıra konuşuyorlar. Bir İtalyan yaygarasıdır gidiyor.

Kız bir süre onlara baktı. Sonra bana döndü. Tanrım!.. Bir çift siyah göz... Uçurumlar, hortumlar, yoğun orman kuytulukları... Alaycı, muzip iki derin ışık damlası gözbebeklerinde. Bu iki damla ışığı bana çevirince, tekrar gözlerimi yumdum, tekrar açtım. Mendiliyle dudaklarındaki kruvasan kabuklarını si-

liyordu. Dudakları!.. Yirmi üç yaşındaki bütün güzel dudaklı kadınların dudaklarının sanki hepsiydi.

Uğultu, yedi-sekiz metre yüksekliğindeki tavana çarpıyor, ters perende atıp tekrar aşağı yansıyıp başka bir uğultu tufanıyla çarpışıp yöreye yayılıyordu. Bir de sigara dumanı, açık pencerelerden can havliyle kendini dışarı atıyordu.

Birden kıza döndüm.

— Buradan çıkalım mı?

Parmağıyla ağzını işaret etti: "*Şu lokmamı yutayım da...*" anlamında. Sonra birden kalktı, kitaplarını koltuk altına yerleştirdi. Kalabalıkta açtığı yolda ardı sıra gidiyordum. *Ünibar*'dan çıkınca öne geçtim. Yapının büyük bahçeye açılan iki kanatlı kapısından çıktık.

Dönümlere yayılan bir parktı. Adı *Bastillon*. Yüzlerce çınar, yüzlerce yıldan bu yana bu parkın yerlisiydi. Altlarında oturanlar sürekli değişir, onlar değişmezdi.

Hava, tek tük güneşli olunca, öğrenciler parka koşuşurdu. Çimenlere serilmek âdetti. Kızlar eteklerini kalçalarına kadar sıyırır, bacaklarını yakmaya çalışır; oğlanlar çıplak bacaklara kafalarını yaslayıp çınar dallarının arasından gökyüzünü seyre dalarlardı.

Çimenlere yüzükoyun uzandık. Mayıs başları. Çimenler pek kuru sayılmasa da, ıslak da değil.

Kitaplarını üst üste koyup çenesini dayadı. Vücutlarımızdan birbirimize akan elektrik gücü kilovatla hesaplanamayacak öyle bir akım dalgalanmasıydı ki, kontak yapsa ikimizi de kavurur, kıvılcımlansa, dönümlere yayılan parkı yakardı.

— Benim adım Monica. Seninki ne?

Söyledim.

— Hıım... Bunu söylemek biraz zor, ama Tanrı başka dert vermesin. Nerelisin?

— Türküm.

— Ben Şililiyim. Santiago'dan. Sen hangi kentten geliyorsun?

— İstanbul'dan.

— Çok güzelmiş öyle mi?

— Bana hep öyle geldi.

Saatine baktı.

— Yarım dakika kalmış. Bir de o merdivenler çıkılacak.

Fırladı, kitaplarını topladı.

— Niye öğrenciye asansörü kullandırmıyorlar? Çok sinirleniyorum. Hocalar biniyor... Haydi, kalk!

— Ben girmeyeceğim.

— Niye?

— Dersim hangi amfide bilmiyorum.

— Program kitabına baksana!

— O kitabı taşımaktan bıktım.

— Dersin adını söyle, sana amfinin kapı numarasını söylerim.

— Dersin adını da bilmiyorum.

— Hoppala!.. Peki sen bu üniversiteye, *Ünibar*'da kahve içmeye mi geldin?

— Hayır. Seni bekliyordum.

Eğildi, saçlarını karıştırdı, kitapları koltuğunda koşmaya başladı. Birden döndü:

— Bana bak! Sen o çimende zatürree olursan, sana bakamam. Kalk, *Ünibar*'a gir bari!..

— Ben seni burada bekliyorum.

Uzaktan seslendi:

— Gelirsem...

Koşarken kalçalarından çıkan ateş bedenimi yalazlayıp parkın duvarında, *Calvin*'e çarpıyordu.

Dönümlere yayılan bu parkın tek duvarı *Calvin*'in kabartmasının bulunduğu duvardı. Öbür açıları, dökme demirden, uçları yaldızlı parmaklıklarla çevriliydi. Görkemli iki kapısı vardı. Onların da süsleri yaldızlı. Biri güney kapısı, öbürü kuzey kapısı...

Parkın tek duvarı beş-altı yüz metre uzunluğunda, kırk-elli metre yüksekliğindeydi. Cinsini bilmediğim bir taştan yapılmıştı. Rengi sarımtırak. Heykeltıraş, bu özel taşı oya oya *Calvin*'in kabartmasını yapmıştı. O da kırk metre yüksekliğinde. İki yanında iki havarisi, *Calvin* ortada, sivri bir sakal, insafsız iki göz, elinde kitap. İncil'i simgeliyor. Yontunun tabanında, birkaç yüz metre uzunluğunda aynı taştan bir ark, içinde şakırdayarak geçen su... Turistler gelip, küme küme dizilir, bıkmadan fotoğraf çekerdi.

Bu yüksek duvarın arkasında cadde, yaya kaldırımı... Cadde, dik bir yokuş olduğu için, parkın duvarıyla cadde, aşağı yukarı aynı hizadaydı. Tabii yaya kaldırımı da.

Hergelenin teki, yılda birkaç kez yukarıdan, yaya kaldırımından, *Calvin*'in kafasına bir kova kırmızı boyayı boca ederdi. *Calvin* kan revan içinde... Protestanlığın patronunu protesto muydu amacı?.. Yoksa sırf zıpırlık olsun diye mi yapardı?.. Ne faili, ne amacı keşfedilebildi. Gecenin karanlığında mı gelirdi kerata? El ayak iyice çekilince, tan ağarırken mi? Bilinemedi.

Belediye, *Calvin*'i kanlar içinde bırakamazdı. Hemen iskeleler kurulur, işçiler tırmanır, zımpara taşıyla *Calvin*'in kafasını temizlerdi.

Her zımpara darbesi *Calvin*'in kafasından bir-

kaç milim götürürdü. İşçileri seyre dalar, kıs kıs gülerdim: Temizlene temizlene, bir gün *Calvin* kafasız kalır mı, diye düşünür, kendimce eğlenirdim.

Saatime baktım, topu topu beş dakika geçmiş. Daha kırk dakika var ders bitimine. Kıçım üşümeye başlamıştı. Doğruldum, doğru *Ünibar*'a daldım. Sağır uğultusunda, öğrenci denizini kulaçlaya kulaçlaya, bara yanaşıp demirledim.

— Bir espresso, iki kruvasan.

Kahveyi içtim. Kruvasanın birini yedim, öbürünü işaret parmağıma takıp öğrenci denizini yüze yüze *Ünibar*'dan çıktım.

Kırk beş... Kırk altı... Kırk yedi... Dakikalar nasıl geçtiyse geçti. Çimene oturmuş, uzaktan uzağa *Calvin*'e bakadururken, ılık bir ses:

— Bak sana ne getirdim!..

İki koltuğunda kitaplar, bir elinde fincan, öbür elinde bir kruvasan. Dizlerinin üstüne çömeldi:

— Şu kitaplardan kurtarsana beni!..

Koltuklarından kitapları alıp çimene koydum.

— Oh!.. Dünya varmış! Bu kitapları bize okutuyorlar; cesaretimiz artsın diye mi, yoksa cesaretimizi kırıp gemlemek için mi? Bunların hiçbirinde çılgınlık yok. Hepsi kural. Al bakalım, şu senin kahven... Şu da sana kruvasan.

— Ben de sana bir kruvasan almıştım.

— Demek ki ikimiz de eşek değilmişiz. Bana aldığın kruvasanı sen de bana ver.

Uzattım kruvasanı. Isırdı. Mırıldandı:

— Ürün aynı olsa da, ona yansıtılan düşünce ürüne değişik tat verir. Uuumm!.. Nefis!

— Annen sana, ağzında yemek varken konuşmak ayıptır, diye öğretmedi mi?

— Anne öğütleri de kitaplar gibi, içimizdeki coşkunun hızını keser.

Kollarını boynuma doladı. Ben de benimkileri onun boynuna doladım. Aramızda hiçbir yalıtım yoktu. İletkenlerden soyutlanmış, birbirimize dolanmış, iyice kurumamış çimlerin üstünde yuvarlana yuvarlana, dönüyorduk.

Yuvarlanmayı durdurduk. Kollarını çözdü, benimkilerden sıyrıldı, ayağa kalkıp, gitti kitaplarını topladı, dönüp saçlarıma bir öpücük kondurdu, koşmaya başladı. Arkasından bağırdım:

— Yarın sabah seni burada bekleyeceğim!..

— Gece de beklersen sabah gelirim.

Kuzey kapısına doğru uzaklaşıyordu. Doğruldum, kollarımı bacaklarıma kenetleyip, çenemi dizlerime dayadım. Bakışlarım, uzaklaşan kalçalarında. Döndü seslendi:

— Sakın geceyi burada geçirmeye kalkma. Doğru evine!.. Sıcak süt, içine bir kaşık bal, bir aspirin... Duydun mu?..

* *
*

Üniversitenin karşısında büyük bir restoran vardı. *Landolt*. Bu kentte neye baksam hiçbiri yüz yaşın altında çıkmazdı. *Landolt* da yüz yıllık. Ön kapısından lüks bir restorana girilirdi. Pencerelerinde pirinç kornişlere geçirilmiş plise yarım tül perdeler... Kolalı keten örtülü yemek masaları... Pahalı bir restorandı. Restoranın devamı birahane. Duvarları ahşap kaplama. Birahaneyi restorandan ahşap ya-

rım bir bölme ayırırdı. Birahanenin özel kapısı da vardı, yandaki sokağa açılan.

Bu büyük birahanenin kendine has loş bir kokusu vardı. Masaları örtüsüzdü.

Masalardan biri öbürlerine benzemezdi. İkiye iki, dört metre kare... Üç yanı (U) biçiminde, sırtlığı ahşap, oymaları süslü bir banketin içine yerleştirilmişti.

Bu masanın adı da vardı: *Lenin'in Masası.* Cenevre'de geçirdiği dönemde, Lenin'in *Landolt*'a gittiği bilinir. Gerçekten bu masada mı otururdu? Böyle bir belge yok. Hele o dönemde *Landolt*'ta bu masa acaba var mıydı? Bilinmez. Ama masanın adı *Lenin'in Masası*'ydı. Çünkü, İsviçre'nin ünlü çakısıyla kazınmaktan haşat olmuş masanın, her yanı isimler, kalpler, oklar dolu yüzeyinin bir köşesinde kocaman harflerle *Lenin* yazıyordu.

Yani, sıkıntıdan, ya da yalnızlıktan napacağını bilemediği bir an, sırf vakit geçirmek için Lenin, çakısıyla masaya adını mı kazımıştı?

Böyle düşünmek, buna inanmak hoşumuza giderdi.

Akşam saatleri öğrencilerin çoğu, *Lenin'in Masası*'nda yer kapmak için *Landolt* birahanesine koşar, yan kapıdan girip bankete yerleşirlerdi.

Dört metre karelik masanın üç yanını saran (U) biçimi ahşap bankete kızlı erkekli on iki kişi rahat sığardı. Biraz sıkışınca su kesimi on altıya kadar çıktığı olurdu. Bir bira içip gidenlerin yerine yenileri gelir; saat çok geç değilse *Lenin*'in müşterisi eksilmezdi. Herkes çapraz konuştuğu için bir yaygaradır giderdi. Öbür müşteriler rahatsız olurdu; ama ses et-

mezlerdi. Bu hengâmenin içinde ders çalışanlar, not çıkaranlar, ödev yapanlar bile olurdu. Arada bir kavga da çıkardı, ama çok sürmezdi. Küfürle başlayıp, küfürle biterdi. En çok da Alman öğrencilerle, İtalyan öğrenciler söverdi; ana dilleriyle. Alman kızları daha ölçülüydü de İtalyan kızları girişmeye görsünler... Ana avrat... Ne Tanrı, ne Peygamber, ne Meryem... Oğlanları sustururlardı. İspanyollar kendi aralarında sövüşüp, başkalarıyla dalaşmazdı.

Lenin'in Masası'nı çekici kılan, galiba iki neden vardı. Biri, bir yere ait olma duygusu. Var olduğunu duymak için birlikte olma ihtiyacı. Ama belirgin bir saatten sonra *Lenin'in Masası*'na oturmanın amacı değişik içerik taşırdı: Goygoyculuk. İkinci neden buydu.

Felix, bir buçuk metre boyunda, şen bir kuzey İtalyalıydı. *Landolt*'un on altı garsonundan biriydi. Öbürleri de İtalyandı. O dönemler, Cenevre'de, İtalyan garsonsuz, İtalyan başgarsonsuz, İtalyan metrdotelsiz bir otel, bir kahve, bir restoran, bir bar düşünülemezdi. Cenevre'nin rengi, kokusu, sesi bu İtalyanlardı. Bir zamanlar İstanbul'un Rumları gibi.

Birahanenin öbür bölümünde kolalı keten örtülü masalara, handiyse birer metre boyunda, armalı, gümüş servis tabaklarıyla giden yemeklerin bir kısmı bu tabaklarda kalırdı. Örneğin, dokunulmamış bir kuzu budu fırında, sosu ayrı... Örneğin tatlı su balıkları, fileto...

Felix, zengin müşterilerden kalmış, el sürülmemiş artıkları mutfağa götürüp çöpe atmak yerine *Lenin'in Masası*'na bırakırdı. Bu servis *Lenin*'e ya-

kışıyordu. Ürünlerin eşit şekilde paylaşılması... Aslı goygoyculuktu.

On iki kişilik masadan çişe gitmek sorun olurdu. Özellikle kızlar için. Bunlardan biri (U)nun tam ortasında oturuyorsa, sağından, ya da solundan beş-altı kişinin kalkması gerekirdi. İnadına kimse kalkmazdı. Çişe gidecek kız, gümüş tepsilerin arasından masanın üstünü geçip (U)nun ucundan atlamak zorunda kalırdı. Bu yolculuğu bazılarının birkaç kez yaptığı olurdu. Kadınlar, çoğunlukla niye yarım saatte bir işerler, hâlâ anlayamamışımdır.

Kızların çiş dönüşünde de, tek tük olay çıkardı. Masayı adımlayarak geçen kızın baldırına bazen bir oğlan uzanıp çimdiği basardı. Çimdiği yiyen kızın sahibi varsa, o da çimdik atanın kızını çimdiklerdi.

Bir de Belçikalı Gabrielle vardı. Onun çiş dönüşü, bazen olaylı biterdi. (U)nun ucundan masaya çıkınca striptize başlardı. İleri gitmesine engel olmak için *Landolt*'un işletmecisi Mösyö Longchamps, tatlı-sert, ama rica dolu bakışlarını Gabrielle'in gözlerine dikerdi. Gabrielle yatışır, giyinirdi.

Gabrielle, biraz çatlak olmalıydı. Tıp Fakültesi'nde öğrenciydi. Morg derslerinden birinde, bir kadavranın penisini kesip önlük cebine atmıştı. Arada bir çantasından çıkartıp *Lenin'in Masası*'nın üstüne koyardı.

Bir ara ortadan kayboldu. Sonra onu hiç görmedik.

* *
*

Genellikle goygoy saatlerine kalmazdık. Dokunulmamış artıklara tenezzül etmediğimizden değil, *Lenin'in Masası*'nın patırtısından sıyrılıp baş başa kalmak için. Beş-altı masalı ufak İspanyol lokantalarına, İtalyan lokantalarına, Yunan lokantalarına giderdik. Yemeklerimiz biter bitmez Monica fırlardı.

— Haydi, geç oluyor.

Kitaplarını koltuk altına sıkıştırır, dudaklarıma bir öpücük kondurur, gelen ilk tramvaya koşup oradan seslenirdi:

— Sürtme, doğru evine... Sabah erken gel, derslere gir.

* *
*

Mayısın sonu geliyordu. Erken kalkamadığım için, *Ünibar*'a ancak öğlene doğru gidebiliyordum. İtiş kakış arasında espressomu içiyor, iki kruvasan alıp birini yiyor, öbürünü işaret parmağıma takıp, *Parc Bastillon*'a çıkıyordum.

Çimenlerin nemi azalmıştı. Yüzükoyun uzanıyordum. Elimle yoklayıp, kruvasanı en nemsiz yere koyuyordum. Gözlerim *Calvin*'e takılıyordu. Bütün mayıs boyunca *Calvin* manyağı, kızıl boya dökmemişti. Manyağın Protestanlığa karşı olduğu, bence kesindi; ama turizm mevsiminin yaklaştığı şu sıralar, ünlü duvarı gözükmez hale sokan iskelelerin kurulup, turistlerin fotoğraf çekmelerine de engel olmak istemiyor diye düşünürdüm. Böylece ulusal ekonomiyi koruyordu. Kimdiyse bu zıpır, bu bakımdan vatansever sayılırdı.

Saatime göz atardım. Kırk beş dakika dolmuşsa, yüreğimin hızı artardı. Bir-iki dakika sonra sırtımı kaplayan bir ağırlık. Göğüsleri kulunçlarımda, karnının sıcaklığı belimde. Bacaklarını bacaklarıma dolayıp, bedeniyle bedenimi tutsak alırdı. Kımıldamadan bu sıcaklığı bedenime sindirirdim. Ta ki, ense kökünden başlayıp saçlarımı karmakarışık edene dek. O zaman çılgına dönüp sırtımdan silkelediğim gibi dizlerimin üstüne dikilip haykırırdım:

— Yahu saçlarımı niye karıştırıyorsun? Beni sinirlendirmenin sana ne yararı var?

— Sinirlenince daha çekici oluyorsun.

— Al şu kruvasanını.

— Bu da seninki.

Tekrar yüzükoyun uzanırdık çimenlere.

— Kitaplarımın üstüne yatma!.. Aaa!.. Sakin ol! Niye savuruyorsun kitaplarımı?

— Daha çekici olmak için.

— Sen gene öğlene doğru mu geldin?

— Ben seni bulmaya geliyorum.

— Tabii derslere girmedin.

— Seni görmeye geliyorum, dedik ya.

— Ben de seni bulmak, seni görmek için bu çimenlere koşuyorum. Ama derslere girmeme engel olmuyor.

— Derslere girmeme sen engel değilsin ki, ben engelim.

— Bazen ne dediğin anlaşılmıyor, ama sınavların başlamasına dokuz gün kaldı. Böyle gidersen çakarsın.

— Çakarsam, ben çakarım, sana ne?

— Babanın parasına acımıyor musun?

Bu sözü ilk ettiğinde uzandığım çimenden doğ-

rulup dizlerimin üstünde durmuştum.

"Babanın parasına acımıyor musun?"

O dönemde yurtdışındaki Türk öğrencilerin babaları zengin de olsa, paraları anlatılmaz zorluklar, anlatılmaz çarpık yollarla yurtdışına ulaşırdı.

Üstelik, benim babam zengin de değildi. Yüksek konumlu olsa da devlet memuruydu. Ay sonunu getiremeden biten param, devlet memuru maaşından çıkıyordu.

— Sen bana evinin adresini versene. Ben sana ders çalışmayı öğreteceğim. Bunu sana iyilik olsun diye yapacağımı sanma. Kendim için yapacağım. Başarısız erkekleri hiç sevmem.

— Ben de başöğretmen tavırlı kadınları hiç sevmem.

Ertesi gün, sabahın köründe, uykumda zil sesi... Rüya mı, gerçek mi?.. Keşke rüya olsaydı. Kapının zili aralıksız zırlıyor. Çıktım yataktan. Çıplak. Açtım kapıyı. Monica!

— Allah Allah! Sabahın köründe ne istiyorsun?

— Kontrole geldim.

— Ne kontrolüne?

— Bak, sana bir kez daha dostça söylüyorum: Hiç çalışmıyorsun. Sınavlara sekiz gün kaldı. Böyle gidersen hepsinden çakacaksın!

— Sana neee!.. Sen benim velim misin?

— İzin verir misin gireyim? Üstünü giyin. Kahvaltını hazırlayayım. Sen de masanın başına otur.

— Lütfen rahat bırak beni! Yoksa oklavayla seni...

Tokmağına yapıştığı gibi kapıyı çekti. Hızımı alamamıştım. Açmak için ben de kapıya yapıştım. Açılmıyor. Yapıştığı tokmağa asılıyor.

— Monica, bırak tokmağı, diyorum. Duyuyor musun? Bırak kapıyı!..

Bir hamle daha yapıp asıldım kapıya. Domuzuna tokmağı salıverince, kapı gitti duvara çarptı, ben de sırtüstü yere... Monica pır!..

Kapıya tekmeyi bastım. Çırılçıplak balkona fırladım. Monica aşağıda, bir bisikletin selesine kalçalarını yerleştirmiş. Hışımla balkona fırlayacağımdan kuşkusu yok. Yan gözle balkona bakıyor.

— Nerden buldun bu bisikleti?

— Sana ne? Çaldım. Bye!...

Pantolonumu geçirdim. Bayatlamış iki kruvasanım var. Onları havagazı ocağının fırınına sürdüm. Duşa girdim. Girmemle çıkmam bir oldu. Koşup mutfağın penceresini açtım. Duman pencereden çıktı. Ocağın tablasını çektim. Kavrulmuş kruvasan kömürlerini temizledim. Lavabo biraz tıkanır gibi oldu. Tablayı yerine sürdüm. Banyoya döndüm. Saçlarımı kurutup uzun uzun taradım. Masamın başına oturdum. Kömür olmuş kruvasan kokusu hâlâ buram buram yayılıyor. Tekrar mutfağa. Hayır, kömür olmuş kruvasan kokusu değil, havagazı musluğunu unutmuşum. Tekrar masaya. Bu git gel arasında nasıl ders çalışılır? Çalışılamaz.

Gereksiz yere Monica'ya sinirlenmeseydim, mükellef bir kahvaltı çekecektim. Kahvaltı niyetine kitabı çektim. ***İsviçre Borçlar Hukuku.*** Bu kadar da uzun yazılmaz ki! Ne dedi? *"Sekiz gün kaldı."* Bunu okumak için sekiz gün yeter de, okumak yet-

mez ki, hem anlamak, hem bellemek gerek. Anladığımı, bellediğimi de varsaysak, öbürleri?.. On yedi kitap daha var. Üst üste dizmişim. Masamı dayadığım duvara tırmanıyorlar. Cumartesi pazarlar hariç, sınavlar bütün haziran sürecek. Böyle bakınca, sekiz gün buradan, yirmi iki gün de oradan, eder otuz gün. Az değil. Değil de duvarı tırmanan kitapların tamamı kaç bin yaprak? Haziranın yirmi iki günü sabah sınav, öğleden sonra gene sınav. Böyle bakarsak yirmi iki gündüz. Sınavlardan artacak gündüz saatleri de çok sayılmazdı. Ama bir de geceler vardı. O halde yirmi iki gün, yirmi iki gece. Sakarya Meydan Muharebesi gibi.

Eczaneden bir tüp Aktedron aldım. Gece inmeye başlayınca uyumamak için bir kaşe Aktedron yutuyordum. Şafağa doğru gözlerim kararıyor, başım önüme düşüyordu. Kollarımı kitabın üstünde kavuşturup alnımı dayıyordum. Kurma saatin zili zırlayınca fırlıyordum. Duş almayı, gömlek değiştirmeyi, hatta diş fırçalamayı bile devreden çıkartmıştım. Zamanı saatle değil, dakikayla ölçmeye başlamıştım. Evden fırladığım gibi, frenleri patlamış kamyonet örneği, kendimi yokuş aşağı salıyor, üniversitenin ön kapısında dizginlerimi çekip merdivenlere salıyordum. Aktedron'dan kazana dönmüş kafamın bazen amfileri şaşırdığı oluyordu. Bir kez, anayasa sınav salonu sanıp, zooloji sınavı yapılan salona girdim.

Yıkanırsam zaman kaybederim korkusundan, sonunda kokmaya başladım. Gömleğim leş, bedenime yapışıyordu. Bir gömleği değiştirmek, bir dakikadan fazla mı zaman alırdı?

Öğlen, dilim dışarda, yokuş yukarı eve döndü-

ğümde, mektup var mı, diye posta kutusunu açınca, bir paket Marlboro, yarım pizza, bir kaşe, 1000 miligram *Redoxon-Roche* (C) vitamini buluyordum. Bir de pusula: *"Babanı unutma."* Altında mühür anlamında bir çift dudak izi.

Oysa, Monica'nın sınav yarışı yoğunluğu benimkinden daha az değildi. Bana her gün yarım pizza getirecek zamanı, o keşmekeşte nasıl bulabildiğini düşünmüyordum. Pizzayı yiyordum.

30 Haziran günü öğleden sonra sınav sonuçları üniversite sekreteryasının koridorundaki duvarlara asıldı. Üniversitenin öğrenci sayısı yaklaşık iki bindi. Kantonun merkez nüfusu da yüz bin. Birinci katın görkemli holü uğulduyordu. Sekreteryaya uzanan koridora girmek olanaksız. Bir hamle yaptım. Kokumdan rahatsız olanlardan birkaçı kenara çekildi. Ama koridoru dolduran öğrenci cehennemini yarıp geçemeyeceğimi anladım. Vazgeçtim. *Ünibar*'a yöneldim. Kıyamet günü. Oraya girmek de olanaksız.

Büyük parkın kapısına doğru yürüdüm. Arkamdan boynuma sarılan bir çift kol. Homurtu:

— Pöff!.. Fare ölüsü bile bu kadar pis kokmaz!

Döndüm. Öpücüklere boğuyordum. 38 gündür ilk kez görüşüyorduk.

— Sakin ol!.. Nefesim kesilecek. İzin ver de kutlayayım. Baktın herhalde: 100 üstünden 51 almışsın.

— Dalga mı geçiyorsun?

— Bakmadın mı listene?

— Giremedim ki koridora...

— Sabah geldim, öğlene kadar bekledim. Listeler asılınca önce seninkine baktım. Gözlerime ina-

namadım. 50 alsan geçiyordun. 51 almışsın. 1 puan da fazlan var.

— Dalga geçmiyorsun değil mi?

— Niye dalga geçeyim? 51 almışsın dedik ya!

Hiç umudum yoktu. Kulaklarıma inanamıyordum. Sevince boğuldum. Derin bir soluk aldım.

— Sen kaç almışsın.

— Sana ne?

— Çaktın mı yoksa?

— Çakar mıyım? 100 üstünden 93 aldım.

— Bu kadarına da görgüsüzlük derler.

* *
*

Cenevre'nin yaz akşamları lâcivert olur. Bu lâciverdin içinde bazen, pembe-beyaz bulut kümeleri dolaşırdı. Ağzının kenarında izmarit, elleri ceplerinde, kendi keyfiyle sarhoşlamış berduşlara benzerdi bulut kümeleri.

Monica'nın öğrenci odasında, alnımı pencereye dayamış, lâcivert göğe, lâcivert göle, üstünde yüzüşen yüzlerce minik beyaz yelkenliye dalmış, onlara bakaduruyordum. Göle üşüşmüş kelebeklere benziyorlardı.

— Beyimiz, Leman Gölü incelemelerini bitirdiler mi?

Döndüm. Ağzım açık kaldı.

Monica yatağında. Üstünde hiçbir şey yok!

Yani...

Sadece, kuzguni siyah saçları

Bakakaldım.

— İlk kez mi çıplak kadın görüyorsun?

Hangi hızla soyunduğumu hatırlamıyorum. Üstümde pamuklu beyaz bir gömlek vardı. Onu çıkartacak zaman bulamadığımı sonra fark edecektim.

Kollarımdaydı, ama kaçar gibiydi. Engelleyen kımıldamalarla çekiliyor, sıyrılıyor, nerdeyse oturur hale geliyordu. Sonra usul usul yaklaştı, yaklaştı, sonra birden daha hızlı...

Sonra...

Sonra uzun süre öyle kaldık.

Lâciverdî akşamın son ışınları da odaya sızıyor, ılık bir loşluk yayılıyordu.

Sıyrılıp kalktı. Banyoya girip, bornozunu giyinmiş, çıktı. Ayaktaydım.

— Bekaretimin izi gömleğinin eteğinde hatıra olarak kalmış.

Gömleğimin eteğine baktım. Kıpkırmızı.

— Yoksa... Sen...

— Hayır, artık değilim. Sayende.

Başıma bir daha böyle bir iş gelmedi.

Çarşafı sıyırdı.

— Ver, gömleğini de yıkayayım.

"*Sayende*" sözcüğünü keşke söylemeseydi. Bu sözcük, bir süre bende beklemediğim olumsuz etkiler yapacaktı.

Şeytanla işbirliği yapıp, Tanrı'ya başkaldıran Havva'nın, Monica'daki kanı bir süre kesilmedi. O da, her sefer çarşafları yıkamaktan bıktı, kirli torbasına tıkar oldu. Doğrusu da buydu.

Bir ara *"Senin bekâret zarın Amerikan bezinden miydi?"* demek, dilimin ucuna geldi. Ama demedim. Terbiyemden değil, bir de Amerikan bezini anlatmam gerekecekti. Hem zor, hem uzun olurdu.

Kafam da zaten bunlarda değildi. Sevdaya düşmüştüm. Nabzımın atışı değişmişti. El ele verip göğün yedi kat üstünde uçuyorduk. Yeryüzüne inip, ayaklarımız yere değince, birbirimizi öpücüklere boğuyorduk.

Ama beni rahatsız eden şey sürüyordu. Keşke o sözcüğü söylemeseydi: *"Sayende."*

Bu sözcük duygularımın dengesini bozmuştu.

Bu sözcük yüzünden, Monica'ya egemen olamadığım duygusuna kapılıyordum. Bir erkeğin sevdiği kadına egemen olması ne demekse?.. Bunu da tanımlayamıyordum. Kendini vermiş, sahiplenmeyi peşin kabul etmiş bir kadına, daha ne kadar sahip olunabilirdi? Monica'nın kendine olan güven duygusu, sığ olduğunu da fark ettiğim, ona egemen olma isteğime zaten engeldi.

— Ben o sözcüğü sevecenlikle söyledim. Hatta, belki de, utangaçlığımı gizlemek için...

— Bana bir tür umursamazlık gibi geldi.

— Hayır efendim, bir tür sevecenlikle söyledim. Belki de utangaçlığımı saklamak içindi, dedik ya.

— Bana da, sanki, atanmışım gibi geldi.

— Niye seçilmişsin gibi gelmedi?

— Aynı şey değil mi?

Bu konuşma, seviştiğimiz ilk akşamdan yaklaşık bir ay sonraya düşüyordu. Göle bakan bir kahve

terasındaydık. Gene akşamdı. Temmuz sonları. Haziran boyunca sürmüş sınav cehenneminden soluk soluğa çıkmış, soluyor, soluk alıyorduk.

Benim dünyam onun yörüngesinde dönüyordu. Onun dünyası benim yörüngemde. Birbirimize sırılsıklam âşıktık. Ama "*sayende*" sözünün olumsuz etkisini öğütememiştim. Sanki ısmarlanmışım gibime geliyordu.

— Saçmalıyorsun! *Ünibar*'da rastlantıyla yanına oturduğumda, bana mayhoş mayhoş bakan sen değil miydin? Rugan siyahı gözlerini görünce, neredeyse lokmam boğazıma düğümleniyordu. "*Buradan çıkalım,*" dediğinde, nefesim kesilmişti. Parmağımla kruvasanın son lokmasını işaret etmem bahaneydi. Ben mi dedim sana, buradan çıkalım, diye? Sen bana dedin. Ben de ardın sıra gelmedim mi? Kimse kimseyi götürmedi. Birbirimize tutulduk. Hem de ne biçim! Hepsi bu.

— Bunlara bir itirazım yok. Benim yönümden beklenmedik... Ne bileyim... Yani senin bâkire...

— Yahu sen ahmak mısın? Her kadın bir kere bâkire olur... Aaa! Amma da uzattın! Sen bâkire fıkrasını biliyor musun? Cenevre Üniversitesi'ndeki bütün bâkireler, yazgılarına başkaldırmak için miting yapmaya karar vermişler. Polisten izin alamayacaklarını bildikleri için, mitingi gizli yapacaklar. Gizli yapacaklar da, nerde yapsınlar? Hepsi telefon kulübesine sığışıp kapıyı çekmişler.

— Vah yavrucaklar!.. Onları kör talihlerinden kurtarmak için kendimi feda edebilirdim. Zaten deneyimli de sayılmaz mıyım?

— Sevgilim, sen kadın şımarığısın. Ama kuşku duyma. Tedavisi olanaksız bir hastalık değildir. Büyüyünce kendiliğinden geçer. Durulursun.

Uzandım, boyun çukurlarını öptüm. Kokusunu içime çektim. Dizlerini okşadım. Dizlerini hemen birbirine yapıştırdı. Elimin amacına ulaşacağı noktada ikimizi de çılgına çevirecek yolu kapattı.

— Münasebetsizlik etme. Çek elini. Bana bir bira daha ısmarla.

Bira geledururken anlatıyordu.

— Bazı kitaplar vardır, adları, falanca olayın perde arkasıdır. Ben de sana, seninle sevişmemin perde arkasını anlatayım.

— Eyvah!.. Şimdi bundan kitap mı yapacağız?

— Karşındakinin sözünü kesmeden dinlemesini öğrenebilsen... Bir-iki kilo zayıflamaya karar vermiştim. Beyimize kendimizi ikram edeceğiz ya... Seviyesine lâyık olsun diye... Her gün banyodaki basküle in çık. Bütün çabama rağmen iki kilo veremedim. Sana olan isteğimi de artık gemleyemez olmuştum.

— Aman sakın zayıflamaya kalkma. Zaten kilolu değilsin. Böyle daha konforlusun.

— Şimdi ettiğin lafa bak! Konforlu!.. Ben döşek miyim?

— Sen benim...

— Bir kelime daha edersen, saçlarını darmadağın eder çekiştiririm. Bir de bira banyosu!.. Kökleri kuvvetlenir.

Gazetesini kaptığı gibi kalktı.

— Monica gitmeee!

Dönmeden seslendi:

— Sakın arkamdan gelme.

Kalçalarının her zamanki ahengine bir mezür daha eklenmişti.

* *
*

Temmuz bitmek üzereydi. Monica birden coştu:

— Ne yapacağız, biliyor musun?

— Şu anda bilmiyorum, ama başıma bir şey geleceğini sezinliyorum.

— Birlikte yolculuğa çıkacağız.

— Niye?

— İki nedeni var. Sınavları başardık. Kendimizi ödüllendirmemiz gerekmez mi? Ama böyle bir yolculuğa balayı da diyebiliriz.

— Monica, yolculuk gerekçelerin tutarlı, bir de nereye gideceğimizi söylesen...

— Ben Yunanistan diyorum.

— Hoppalaaa! Başka yer mi kalmadı? Şurada ayaklarımızın altında İsviçre dururken... Bir araba kiralasak... Bütün İsviçre'yi...

— Onu zaten yapacağız. Ama güzün. Göllerin, dağ göllerinin, ormanların... Milyonca ağacın binlerce renge büründüğü İsviçre güzü... Benim bir de kış düşüm var. Sen de İsviçre dağlarında bir kış düşle, bana anlat. Bakalım, ikimizinki birbirine ne kadar benziyor, karşılaştıralım olur mu? Düşle bana anlat.

— Bırak şimdi güzü, kışı! Yazın ortasında biz niye Yunanistan'a gidiyoruz?

— Türk-Yunan ilişkisi mi seni rahatsız ediyor?

— Yok efendim! Benim ne böyle bir sorunum, ne böyle bir kompleksim var! Geçen akşam *Clémance*'ta Papadopulos'la konuşmamızı dinledin.

— Tabii dinledim, ama yarım kulak. O mangal kıçlı Anna Maria, ne zaman yan yana gelseniz, kalçasının yarısını kucağına deviriyor. Kudurmamak işten değil!

— Ama, yapma Monica! Kızcağızın kalçaları kırk okka. *Clémance*'ın dar banketlerinde kendine bir yer

edinebilmek için, sağ kalçasını sağındakinin, solunu da solundakinin kucağına yayıyor.

— Sana ayrılan yirmi kiloluk kalçanın sıcağında sen de mest oluyorsun.

— Kıskançlık duygunun bu kadar sığ olduğunu düşünemezdim.

— Her zaman sen saçmalayacak değilsin ya! Arada bir ben de saçmalayabilirim.

— Açık yürekle söyleyeyim, Antik Grek bana çekici gelmiyor. Yunanistan'a gelince, Yunan düşmanlığım hiç yok. Aynen bizim Papado gibi düşünüyorum. Ne dedi geçen akşam *Clémance*'ta? *"Şu minicik kahvede Türk, Yunan, kardeş kardeş oturup eğleniyoruz. İdareyi uluslara bıraksalar hiç sorun kalmaz. İşi bok eden siyasiler."* Katılmamak olası mı bu düşünceye? Klasik Bismark siyaseti: İçeride ulusal birliği sağlamak için, dışarıda ortak düşman yaratmak.

— Sen şimdi uluslararası siyaset tarihiyle Yunan düşmanlığını kapatmaya...

— Hiçbir şeyi kapatmaya çalışmıyorum. Benim Yunan dostluğum sudan dostluk değildir. Derinliği vardır.

— Kaç metre?

— Dedem, Uşak ve yöresi Kuvayı Milliye Hücresinin başındaymış. Yunanlılar yakalayıp Atina'da mahpusa atmışlar. Üç yıl bir mahzende... Parmağını mahzenin toprak tabanına basınca su çıkarmış. Sonra Manisa. Orada bizim çeteler, dedemi kaçırıp kurtarmışlar. Atina'daki hücreden çıktığında sol yanı felç. Babamın öğrenimi de üç yıl geri kalmış. Yunan çekilirken bütün Uşak'ı yaktı. Ama ne babamda ne bende Yunan kini yoktur. Bunun için yürek ister! Bunların kadınları da erkekleri de bana kardeş gibi geliyor. Ama, temmuzun sıcağında Akropol'e çık-

mak da bana ahmakça geliyor.

— Hiç anlamadım. Dedeni zindana tıkıp felç ettikleri için mi Yunanlıları seviyorsun?

— Anlamadığın belli. Papado ne dedi? *"Siyasiler olmasaydı..."* Ulusun kusuru ne? İngiliz çıyanı Çanakkale'de kıçına tekmeyi yiyince, kendi adamını telef etmemek için, budala Yunan kralını seçti.

— Kısası, sen Akropol'ü görmek istemiyorsun.

— Ben Akropol'ü zaten gördüm.

— Rüyanda mı?

— Hayır efendim. Ben Cenevre'ye vapurla gelirken...

— Bunu hiç anlamadım. Sen geldiğinde Cenevre deniz kıyısında mıydı?

— Bırakmıyorsun ki anlatayım. Ben İstanbul'dan vapurla yola çıktım. İki sabah sonra vapur Pire'de yarım gün demirledi. Ben de Akropol'e çıktım. O minik, el kadar Sokrat heykelciğini de orada satın aldım.

— Aaa! Onu oradan mı aldın? Masanın üstünde duran?

Beni kudurtmak için, arada bir Sokrat'ın ayak parmaklarına oje sürerdi. Ben de jiletle kazırdım.

— O heykeli sana armağan edeyim. Sen de Akropol'e kadar çıkma zahmetinden vazgeç.

— O lületaşı sende kalsın. Ben aklıma koydum bir kez, gideceğim.

Aklına koyduğuna göre gidecekti. Engelleyemeyeceğim kesindi.

Bana gelince, benim gitmeyeceğim de kesindi. İkimizin bu kesin tutumu pazarlığa yol açtı.

— Madem gelmiyorsun, dönüşte, ortada bir yerde buluşalım.

— Sana kavuşmak için koşarım. Ama ortasını nasıl bulacağız?

Tartışma sürdü. Floransa'da karar kıldık.

— Floransa'ya geleceğin tarihi bana telgrafla bildir. Gün, saat... Birkaç gün önce bildir ki, ben de ulaşabileyim.

Aşılar, vizeler, rezervasyonlar... Monica'nın Yunanistan seferinin başlaması bir süre aldı. Önce Lozan'a gidecek, oradan aktarma yapıp Semplon Ekspresi'yle Atina'ya varacaktı. Cenevre Garı'na kadar eşlik ettim.

İlk ayrılığımızdı.

* *
*

Floransa'ya geleceği tarihi, benim de oraya yetişebileceğim uygun bir zamanda telleyeceğine hiç güvenim yoktu. Doğası böyleydi. Atina'dan gelecek telgraf şöyle olabilirdi: *"Venedik'e geldim stop. Seni bekliyorum stop."* Deli gibi âşık olduğum için Venedik'e koşardım. Ama, Monica'yı Venedik'te, yüzlerce yıl önce denizin yırttığı o patiska toprağın yırtıklarından, rengi yeşilin çürüğüne dönüşmüş dar su yollarında, onca kanalın hangi kıyısında nasıl bulabilirdim?

Bulamazdım, ama o beni bulurdu.

Oysa düşündüğüm gibi olmadı. Telgrafı, Floransa buluşmamız için saptadığı tarihten birkaç gün önce geldi. Gün, saat... İletişim öylesine özenliydi ki, garın peron numarası bile vardı.

Ver elini Floransa. İki yıldızlı bir otel buldum.

Ertesi sabah doğru gara. Telgraf cebimde. Peronu buldum. Bir görevliye sordum. Peron doğru, ama belli biraz erken gelmişim. Banklardan birine oturdum. Bir sigara, sonra bir tane daha. Düdük... Tren önce gara girdi, sonra makas değiştirip perona girdi. Yüreğim...

Dört kol çengidir yürek: Bazen güler, bazen ağlar, bazen kırılır, bazen darılır, bazen daralır, bazen korkar, bazen kahraman kesilir. Kahraman kesilince kimse durduramaz. Kendi durursa kimse işletemez. Bir de aşka düşmüşse, düz duvarlara tırmanır, açar gül gibi rüzgâr yapraklarını, titreşir..

Katar boyunca koşuyorum, pencerelere baka baka. Son vagona kadar geldim. Yok! Tersyüz ediyorum, lokomotife kadar koşuyorum. Yok!

Tekrar banka çöktüm. Yüreğin halleri: Küsmüş çocuk suratı, alt dudağını bükmüş.

Katar geri manevrayla ağır ağır önümden çekildi. Karşı peronlar gözüktü. Beş-on dakikada bir, peronlara trenler giriyor, yolcularını boşaltıp, geri manevrayla çekiliyor. Boşluk... Duman kokusu... Kampana sesi... Anonslar tükenmiyor. İki elim böğrümde, kalakalmışım Floransa Garı'nda.

Ne kadar çok peron vardı bu garda? Yedi mi? Sekiz mi? Cenevre Garı'ndakiler topu topu iki taneydi. Ama Floransa'nın uçak alanı yoktu. Turistleri kara tren taşıyordu.

Ne kadar süre oturdum o bankta? Ne yapacağımı mı düşünüyordum? Yoksa hiçbir şey düşünmüyor muydum? Monica burnumda tütüyordu.

Birden ismimi çağıran bir ses!

Monica'ydı!

Aramızda üç tren hattı. Bacaklarının arasında valizi, sesleniyor:

— Kımıldama! Dur orada, geliyorum.

Peronun merdiven ağzında kayboldu. Fırladığım gibi, ben de bulunduğum hattın peron merdivenlerine daldım. Garın altı bir labirent. Bir peron, ikinci peron, üçüncüsünün merdivenlerini ikişer ikişer çıktım.

Monica?

Monica yok!

Dönüp baktım. Demin terk ettiğim bankta oturuyor. Bağırdı:

— Ben sana, burada dur demedim mi? Niye oraya gittin? Garın kapısına gel.

Garın kapısında birbirimize sarıldık. Bir süre öyle durduk. Sonra birbirimizi öpücük yağmuruna boğduk.

— Peronun numarasını yanlış mı yazdın?

— Yok canım, doğru yazdım. Son anda fark ettim ki bir tren daha var. Bir saat sonra kalkıyor. Bir saat daha uyurum, dedim.

— Bir saat daha fazla uyku için, iş mi yaptığın? Ya çekip gitseydim.

— Gidemezdin ki...

Bir kez daha öpmekten başka yanıtım olamazdı.

— Al şu valizimi, centilmen ol. Aman kulpuna sıkı yapış, bu İtalyanlar şakacıdır... Otelimiz beş yıldızlı mı?..

Ertesi sabah Floransa'nın *Piazza della Signoria* Meydanı'nda durmuş Michelangelo'nun Davud hey-

keline bakıyorduk. Söylentiye bakılırsa, Michelangelo bitirince, bakmış bakmış eserine, kendine kükremiş: *"Allah mısın be!"* İyi de, elindeki çekici de savurmuş. Davut'un burnu bu nedenle kırıkmış. Bu da olabilir ama, acaba Michelangelo neye kızmıştı? Kendine mi, Tanrı'ya mı, Davud'a mı, heykele mi?

Baktıkça büyüleniyorduk. Monica heyecanlandı.

— Bunun önünde bir fotoğraf çektirelim.

— İyi fikir. Kim çekecek?

— Buluruz birini. İşte şu!

Haşarı suratlı bir oğlan. Bir çift kara göz. Zekâ, sevecenlik fışkırıyor. Saçlarının inatçı perçemi alnına düşmüş.

— Bambino vieni.

Çocuk yaklaştı. Monica fotoğraf makinesini çantasından çıkardı. Çocuğa İtalyanca nasıl çekeceğini anlatıyor. Çocuk da ona bir şeyler diyor.

— Ne diyor?

— İlk kez fotoğraf makinesi görmedik ya, diyor.

Monica, oğlanın saçlarını karıştırdı.

— Monica, illet edeceksin. Niye oğlanın saçlarını darmadağın ediyorsun? Zaten yeterince dağınık.

— Çocuğun bir şikâyeti yok. Akdenizli. Senin gibi değil. Bir kadının şefkat dolu eline duyarlı. Biz pozumuzu saptıyalım. Sen önde dur, ben arkandan boynuna sarılayım.

— Katiyen! Sen arkama geçersen, gene saçlarıma tecavüz edersin. Bu kez avazım çıktığı kadar polis, diye bağırırım. Sen önde dur, ben senin boynuna sarılayım.

— Kabul. Ama sen de göğüs uçlarımı çimdiklemeyeceksin.

— Söz!

El ele heykele yaklaştık, poz için yüzlerimizi alana döndük...

Eee?

Monica koca kara gözlerini sağa sola çevirdi, uzağa dikti.

— Bambino!.. Bambino!..

Sonra yere oturdu. Kahkahaları saldı.

— Makineye mi acıyayım, içindeki bobine mi? Bütün Akropol resimleri içindeydi.

— Bunlar valizleri de boşaltmadan bu kentten tüyelim.

* *
*

Güz geldi. Milyarla yaprak, yüzlerce renge büründü. Doğadaki renkler, yaz aylarıyla kıyaslanamayacak kadar bol, coşkuluydu. Gölü çevreleyen tepelerde kahverenginin kızıla çalan her tonunu, kırgın yeşilin çürüyen deminde, çürüğün son coşkusunu sürdürüyordu. Ama sarı!... Sarı, kırk çeşitti... Nemli, sevişken, civelek, kahpe... Ballı kahpe...

Kıvancın egemen olduğu bu renk cümbüşünde bir de, çıplak gözle görünmeyen, gizlenen bir şey vardı: Hüzün.

Kış yaklaşıyordu.

Batacak tekneyi ilk terk eden fareler örneği, turistler de apar topar çekip gidince, biz bize kalmıştık.

Biz üç kesimdik:

Dünyanın dört bucağından gelmiş kızlı erkekli, iki bin dolayında öğrenci mafyası.

Öbür kesim Cenevre'nin yerlisiydi. Bunlar, sabahın köründe, kadınlı erkekli, evlerinden çıkar, büyük Amerikan arabası kullanmak ayıp sayıldığı için, ufak arabalarının direksiyonuna oturur, işlerine gider, akşamın altısında işlerinden çıkar, evlerine dönerlerdi. Ortalıkta pek gözükmez, adeta gizlenirlerdi. Yabancılar, yerlilerin nimeti, ekmeğiydi, ama bunlar yabancıdan nefret ederdi. Çalıştıkları işyerlerinde yabancılarla zor bela uyum sağlar, fırsat buldukça, yabancıyı dışlar, küçümserlerdi.

Bir kesim daha vardı. İnsanoğlunun türeviydi. Bu kesimin hanımları, beyleri, dünyalı olmalarına rağmen, başka gezegenden gelmiş gibi dururlardı. Gözle görülür, elle tutulamazlardı. Buluta benzerlerdi. Bunlar diplomatlardı.

Biz bize kalmıştık:
Öğrenciler,
Yerliler,
Diplomatlar.

Ortalıkta dolaşmayan, işyeriyle evlerinde gizlenen, ama kente egemen olan yerlilerdi.

Bütün sokaklara, kahvelere, akşam barlarına, geceye, gecenin sabaha dönen saatlerine de öğrenciler egemendi.

Diplomatlar ise, kapalı bir çevrede, değişik bir dünyada yaşardı. Onlar hiçbir şeye egemen değillerdi. Temsil ettikleri devletler onlara egemendi.

Üniversite açıldı. Dersler başladı. Yine koridorlar, merdivenler, amfiler... Yine *Ünibar*; yine uğultu, yine bir espresso, iki kruvasan... Akşam saatleri *Landolt, Lenin'in Masası*, ya da *Clémance*...

Clémance, kentin *Eski Mahalle* diye bilinen semtinde öğrenci kahvesiydi.

Lenin'in Masası'na üşüşen goygoycular *Clémance*'a gelmeye pek cesaret edemezdi. Buraya öğrenci kesiminin seçkinleri gelirdi. Bir de soylular: Düşük İtalyan Kralı Umberto'nun kızı, Aga Han'ın torunu, Opel firmasının veliahtı: Gunther von Saks. Monaco Prensi'nin halasının torunu Andre Rolfo Fotana. Bunun Volvo marka sütbeyazı spor arabası vardı. Bu nedenle ona Rolfo demezdik. *Volvo Fonta* diye seslenirdik.

Yaz ayları buzlu bira bardağını kapan yaya kaldırımına çıkardı. Cenevre'de, yaya kaldırımını, elde bira bardağıyla işgâl etmek... Düşünülür şey değildi! Ama polis göz yumardı.

Meydanın ortasında koskocaman bir havuz. Dört yanında dört oluk... Su bilek kalınlığında dökülür, şakırdardı. Kışın donmasın diye oluklara ahşap külahlar geçirilirdi. Yaz ayları yumruk büyüklüğünde sardunyalar havuzu çepeçevre dolanır, renklerini güz sonuna kadar korurlardı.

Kış basınca *Clémance*'ın kapısı sıkı sıkıya kapatılırdı. Kar dışarıda lapa lapa yağar, içerdeki ısıdan camlar buğulanırdı. Oturacak yer bulamayanlar, omuz omuza, sırt sırta ayakta dururdu. Ayakta kalanlar, oturanların birkaç katıydı.

Kapı, ağzına kadar dolu olduğu için, ilerleyen saatlerde biri gelirse, kapıyı itip açmakta zorluk çekerdi. Kapı ağzındakiler biraz büzüşünce kapı yarım açılır, gelen daha giremeden, rüzgârın savurduğu kar önden girer, avuçla dökülürdü içeridekilerin üstüne.

Kapı artık açılamaz hale gelince, *Clémance,* gecenin içinde tam yol giden gemiye benzerdi. Kendi yarattığı okyanusunda, su kesimini umursamaz, sis fenerlerinin çanlarına kulak tıkar, giderdi *zaman denen enginde.* Kıyısız.

Barmen François, dalgalı beyaz saçları, kaptan köşkünde, kedi gözleriyle, sürekli su kesimini denetlerdi.

Üçer beşer dağılınca öğrenciler, su kesimi yavaş yavaş dengesini bulurdu. Hızını alamayan, yokuş aşağı inip *Kulüp 58*'de demir atardı.

Kış geceleri, Monica'yla *Clémance*'tan çıkınca, ayak bileğimize kadar kara batardık.

— Haydi, doğru evine! Sabah erken kalk, fakülteye erken gel, derslere gir. Duydun mu?

Dersler sabahın yedisinde başlardı. Bazı insafsızlıklar belki bir dereceye kadar hoş görülebilir, ya da görmezden gelinebilir de, sabahın yedisinde ders!..

"Yarın sabah erken kalk" iyi de, erken kalkmak için erken yatmak lazım. Şehir avuç içi kadardı, Monica'nın eviyle benimki avuç içinin iki ucundaydı. Öbür uca gide dururken, karlar eriyip bahar gelmişse, şu bar senin, bu bar benim, *yelkovan kuşlarının peşi sıra...* Ben eve vardığımda gece de fren çözmüş, şafağa doğru inmeye başlamış olurdu.

Bu bakımdan sabahın gaddar yedisindeki derslere yetişmem elbette olanaksızdı. Ama yetişebildiklerimi sevmeye başlamıştım.

Uyumamak için aldığım Aktedron haplarıyla geçirdiğim uykusuz 22 gece aklıma geldikçe ürperiyordum. Aynı kâbusu bir daha yaşamak istemiyor-

dum. Bir yandan da 18 sınavı geçip 100 üstünden 51 aldığıma hâlâ inanamıyordum.

* *
*

Kapıyı açtım, girdim. Monica ayakta masasına eğilmiş. Yüzünü dönmeden söylendi.

— Aman burnunu sokma, bütün heyheylerim üstümde.

Yaklaştım. Boynunu öptüm. Masanın üstü düzineyle fotoğraf. Birlikte çektirdiklerimiz, tek tek çekilmişler. Alt alta, yan yana dizilmiş. Dikkatle gözden geçiriyor.

— Ne o? Sergi mi açacaksın?

— Üstüme gelme, dedim! Sen, *turco* ne demek, biliyor musun?

— Turco demek... Herhalde Türk demek.

— O kadar olsa iyi. Şili'de bütün yeraltı eşkıyasına, mafyaya, uyuşturucu satanlara, gümrük kaçakçılarına... Hepsine *turco* denir.

— Amma da edepsiz bu Şilililer!

— Şilililerin bir kusuru yok. Ben halt ettim. Mektuplardan birinde, anneme senin Türk olduğunu yazdım. Kıyamet koptu. Baksana şu yanıta!

Masanın üstünde sayfalar dolusu bir mektup. Okumam olası değil. İspanyolca.

— Fotoğrafını istiyor. *Turco* damat! Dert oldun anamın başına. Ben şimdi bunlardan hangisini göndereyim? Hepsinde tavuk hırsızı gibi çıkmışsın! Şu saçlara bak!

Döndü. Kollarını boynuma doladı. Saçlarımı karıştırır mı, diye irkildim.

— Senden bir şey isteyeceğim. Ama kırma beni.

Senin düzgün bir profilin var. Profilden bir fotoğrafını çekmeme izin ver.

— Çek.

— İyi bir ışık yakalamalıyız. Nerde benim fotoğraf makinem?

— Bekçisi miyim?

— Kitaplıktaydı. Yok!

— İtalyan oğlan çalmıştır.

— O makineme hâlâ acıyorum. Yeni aldığım da iyi, ama nerede? Tabii, dün sende bıraktım ya. Haydi gidiyoruz.

Haydi gittik. Fotoğraf makinesini aldık. Ağaçlı yoldan iniyoruz. Göl kıyısına gideceğiz. *"İyi ışık"* dediği orada olurmuş. Bir karış gerimden yürüyüp beni süzüyor. Bir şey yapıp beni sinirlendirecek, sonra keyif olacak.

Ama böyle olmadı. Belli, bugün iyi tarafından kalkmış. Başka bir şey oldu.

— Bak sevgilim, karşısı senin berberin değil mi? Hazır buraya kadar gelmişken, berbere girsen.

— Ne yapacakmışım berberde?

— Bilardo oynarsın! Ayol, berberde ne yapılır? Şu saçlarının haline baksana! Şu tırnaklarına... Senin hesabına ben utanıyorum.

— Benim yüzümden utanmanı istemem. Boşa beni, dul kalır utanmaktan kurtulursun.

— Dul kalırsam, şen dul olurum, ama dul kalmam için önce beni nikâhlaman sonra da ölmen gerekir.

— Monica bazen ne kadar sıkıcı oluyorsun. Berbere randevusuz gidilmiyor. Zaten berberden sıkılıyorum, bir de gir bekle... Saçlarımı kırptırmak için ruhen hazır değilim.

— O halde benim eve gidiyoruz.
— Hah, o olur.
— Ama, öyle gitmiyoruz.
— Öyle gitmiyoruz, ne demek?
— Gittiğimizde anlarsın.

Geldiğimizde, fotoğraf makinesini masaya koydu, yatağındaki incecik yün battaniyeyi sıyırdı. Beline bağladı. Battaniye topuklarına kadar indi.

— Ne o? Mezbahada kasap rolüne mi çıkacaksın?

— Onların önlerine bağladıkları ya muşamba, ya deridir. Bak, bu Mısır pamuğuyla harmanlanmış halis yün. Senin her türlü olası tacizinden kendimi korumak için sarındım.

Önce banyoya girdi, elinde su dolu bir tas, koltuğunun altında fermuarlı minik bir çantayla döndü. Odadaki iki puftan birine oturdu.

— Çek o köşedeki aptal pufu! Çek, çek. Güzel! Otur karşıma. Hah şöyle... Uslu çocuk ol. Uzat bakayım ön ayaklarının sağını. Solunu da şu tasa sok.

Tırnaklarımın kesilmesi, törpülenmesi, sert, ince bir çubukla tırnak derilerimin pekiştirilmesi bitti.

— Şimdi fırçalayacağız, sonra cilalayacağız.

— Aman, oje sürmeye kalkma.

— Bak bu aklıma gelmemişti. Ojeyi vursam, yarın ojeli tırnakla *Ünibar*'a girsen, gelecek ayki *Öğrenci Derneği Dergisi*'ne kapak olursun. *Ünibar*'ın köpekbalığı kızları da seni dişleye dişleye tüketir. Bunu istemem. Zaten kulağıma gelenleri sana söylemiyorum, ama biliyor musun, yüreğim ne biçim buruluyor?

Son söylediği sözlerin üstünde durmadı. Ben de duymamazlıktan geldim.

— Uzat bakalım şimdi arka ayaklarının sağını. Daya dizime. Kuvvetli bas. Aferin. Uslu çocuk ol. Şuna bak! Bunlar insan tırnağı değil, katır tırnağı.

— Benim ülkemde sarı bir çiçek vardır; adı *Katırtırnağı*'dır.

— Talihsiz olan sen değilsin, benim. Sarı çiçeğe *Katırtırnağı* adını yakıştırmış bir ülkenin vatandaşına âşığım.

Umursamaz bir sessizlikten sonra, gözlerini kaldırmadan derin bir sesle mırıldandı:

— Seni ne biçim sevdiğimi acaba biliyor musun?

Niye demedim içimden geçeni? "*Monica, sen benim atardamarımsın.*" Başka sesle sürdürdü:

— Ayakların ne kadar narin. İlk defa dikkatimi çekiyor. İsa'nın ayaklarına benziyor.

— Hoppala! Onlar ölü ayağıydı.

— Ben çarmıha çivilenmiş ayaklarından değil, çarmıha gerilmeden önceki ayaklarından söz ediyorum.

— Monica, bazen öyle zeki sözler ediyorsun ki, büyüleniyorum. Sen, İsa'nın foto muhabiri miydin, yoksa pedikürcüsü mü?

— Bunlara fırça cila atmayacağım. Tırnak faslı bitti. Şimdi saçlarını düzene sokacağım. Makasla, uçlarından...

— Haa!.. Orda dur!

— Böyle de dolaşılmaz ki!

— Ben dolaşıyorum. Uğraşma saçlarımla!

Parmaklarını soktuğu gibi saçlarıma, gene darmadağın etti. Bir, üç, beş... Bu saç dağıtma oyunu artık canıma tak etmişti. Sinirim burnuma geldi. Fırladım yerimden. O da fırladı. Tokatı yapıştıracağım. Kaldırdım elimi. Kımıldamadı. Durdu. Gözlerini göz-

lerime dikti. Mıhlanmış gibiydi. Tokatı bekliyordu. Tokatı bekleyen bakışları cinsellik, arzu yüklüydü.

Kalkan kolum düştü.

Bakışları gölgelendi.

— Tüh sana! Bir tokat bile atamadın. Tokat nasıl atılırmış sana göstereyim!

Kendimi toparlamaya zaman kalmadı, suratıma bir şamar indi.

— Bana bak Monica! Sen şimdi tokat değil, dayağı hak ettin!

Bu sözde dayağın sonunun nasıl biteceğini ikimiz de biliyorduk.

Gece de, *Kulüp 58*'de sabaha kadar dans ettik.

1958 yılının yılbaşı gecesi açıldığı için adını oradan almıştı. Dünyanın ilk diskoteğiydi. Öğrencilerin seçkin kesiminin kuşatması altındaydı.

Tokatlı, dayaklı, danslı gece, Monica hamile kalmıştı. Bunu çok sonra öğrendim.

Monica kişiliğinde biri bunu söylemeyebilirdi. Söylemiş olması muzip doğasının gereğiydi.

— Bana bir daha dayak atmaya kalkma, beni çocuk fabrikasına çevireceksin.

— Anlamadım?

* *
*

Yaz başları. Göle bakan kahvelerden birinin terasında karşılıklı oturmuştuk. Önümüzde birer şarap kadehi. Birden sordu:

— En çok hangi rengi severim biliyor musun?

— Doğrusu hiç merak etmedim.

— Kırmızıyı. Kırmızı benim için hem renk, hem

çocukluğuma uzanan bir özlemdir. Beş yaşındaydım. Daha okula başlamamıştım. Annem bana hırka örüyordu. Kırmızı yünden. Her gün boyunu ölçüyor, örme ilerliyordu. Sonunda kollarının takılması kaldı. Düğmeleri tahtadandı. Annem düğmelere (M) harfi işletmişti. Bir akşam saati, Santiago'daki evimizin salon kapısını itip girdiğimde, gördüğüm manzarayı anlayamadım. Babam diz çökmüş, alnını annemin dizlerine dayamış, annem babamın saçlarına yapışmış...

— Haa! şimdi anlaşıldı. Saç karıştırma ırsi! Sana anandan geçmiş.

— Annem babamın saçlarını karıştırmıyordu. Saçlarına yapışmış, kafasını kaldırıp kaldırıp bir o dizine, bir öbür dizine vuruyordu. Babam boğuk bir sesle yakarıyordu:

— Bertha, söz veriyorum, bu son, bir daha yapmayacağım, söz veriyorum, söz diyorum, yemin ediyorum.

Annem haykırıyordu:

— Bu kaçıncı söz, bu kaçıncı yalan!

İşi bitmiş şişlerden biriyle arenada boğa şişler gibi babamın sırtını şişlemeye çabalıyordu. Şiş eğrilince, babamı ayaklarıyla itti:

— Def ol bu evden. Bir daha dönme. Suratını görmek istemiyorum.

Babam doğruldu. Hırsla homurdandı:

— Gidiyorum. Elbiselerimi hizmetçiyle göndert. Bir daha da dönmeyeceğim. Ama, bana muhtaç olacaksın. Meteliksiz kalacaksın. Sürüneceksin.

Annem haykırıyordu:

— Tanrı beni sana muhtaç etmez, meteliksiz de kalmam. Sürünmem de. Çocuğumu doyuracak kadar para da kazanırım.

Babam kapıyı vurdu gitti. Ben ağlamaya başladım:

— *Anne, babama söyle geri dönsün. Anneciğim, anneciğim ne olur söyle babama geri dönsün... Hüüü!..*

— *Gel buraya.*

Elimden tuttuğu gibi odama götürdü.

— *Soyun!*

— *Anneciğim, anneciğim uykum yok.*

— *Soyun diyorum. Giy geceliğini! Doğru yatağa. Önce Meryem Ana'ya dua...*

Dua da bitti.

— *Meryem Anamız seni ne güzel uyutacak. Ne güzel rüyalar göreceksin.*

— *Rüyamda babamı göreceğim.*

— *Hiişşşt.*

Laf aramızda, bu Meryem Anamız beni çok uzun yıllar uyuttu. Yirmi üç yaşıma kadar bakire kaldıysam, esirgediğimden değildi.

— Aşkolsun! Ben senin yerinde olsaydım, *"esirgediğimden değildi,"* demezdim. *"Seni arıyordum,"* derdim.

— Yalan olurdu. Seni aramıyordum. Kendimi arıyordum. Sana rastladım. Ama doğrusunu istersen, ancak senin gibi biri, Meryem'le yirmi üç yıl sürmüş bekâret muhabbetime katalizör olabilirdi.

— Yahu, beni niye Meryem işine karıştırıyorsun?

— Beladan mı korkuyorsun?

— Azizler belâ getirmez.

— Sana öyle geliyor. Meryem'in belası senin üstüne yağdı bile! Farkında değil misin? O bela benim.

— Ben de şimdi senin saçlarını...

— Uslu dur ki, hırka öykümü bitireyim. Ertesi

gün uyandığımda annem evde yoktu. Salonda koltuğun üstünde duran kırmızı hırkam da yoktu. Hizmetçi kadın kahvaltımı yedirdi. Annem öğlene doğru geldi.

— *Anne hırkam!*

— *Hiişşt! Doğru odana! Oyuncaklarına!*

İzleyen günler annem, büfenin üstündeki kara telefonun önünde nöbet tutar olmuştu. Bir gün telefon çaldı. Annem ahizeyi kaptı.

— *Evet?.. Evet, evet... Öyle mi? Ay ne kadar sevindim bilemezsiniz. Tabii... Hemen geliyorum.*

Hizmetçi kadına döndü:

— *Sen çocuğa göz kulak ol. Bir saate kalmaz dönerim.*

Beni öptü. Rüzgâr gibi çıktı kapıdan. Birkaç saat sonra döndüğünde, elinde bir pazar filesi, içi meyve dolu.

— *Anne kırmızı hırkam ne oldu?*

— *Para oldu. Bütün bu meyveler senin.*

Annemle hizmetçi kadın arasında bir fiskos. Kulak kabarttım. Anlamayınca, mutfaktaki yüksek iskemleme tırmanıp meyvelerin en kırmızısını ısırmaya başladım. Annemin dediklerini duyamıyordum, ama her cümlesinin sonunda hizmetçi kadın:

— *Peki hanımım,* diyordu.

İri bir kadındı. Yüzünde benler, üstünde kıllar vardı. Beni severdi, ama ben onu hiç sevemedim. Kadın, ertesi gün, balya büyüklüğünde bir paketle geldi. Bir torba da şiş. Ardından da yedi-sekiz varoş kızı. Yeterli koltuk olmadığı için çoğu yere oturdu. O gün üç-beş hırka örüldü. Kolları geçirildi. Tahta düğmeleri dikildi. Üstlerinde (M) harfi. Güzelim kırmızı hırkaların içine sarı ibrişimle *(Monica)* işlendi. Varoş kızları, ikide bir, beni çağırıp ölçümü alıyorlar-

dı, ama ördükleri hırkaların hepsi benim ölçümde değildi. Daha büyükleri, bana göre çok daha büyükleri vardı. Ben ölçü birimiydim. Çığrışıyorlardı:

— *Monica gel.*

Bana yeni bir oyun çıkmıştı. Her ölçüden on tane olunca annem bunları kapıp gidiyordu. Elinde kâğıtlarla dönüyor, büfenin kilitli tuttuğu çekmecesine koyuyordu. Paralarını da oraya koyar, kilitler, anahtarı kemerine bağlardı. Bir yıl böyle geçti. Varoş kızları sesleniyordu. Koşarak gidiyordum.

— *Monica sırtını dön... Monica kolunu uzat...*

Annem aşağımızdaki boş katı kiraladığında, ben altı yaşıma basmıştım. Okul çağım geldiği için annem beni okula yazdırdı. Hizmetçi kadınla gidip gelecektim. Bağıra çağıra karşı koydum. Okul yakındı. Kimsenin eşliğinde gitmek istemiyordum. Sonunda benim dediğim oldu. İlk gün sınıfa girdiğimde ağzım açık kaldı. Bütün kızların üstünde birer kırmızı ***Monica!*** Zil çaldı. Teneffüse çıktık. Bahçede ne kadar kız öğrenci varsa, hepsinin üstünde birer kırmızı ***Monica.*** Bizim semtte başka okullar da vardı. Son zil çalıp da dağıldığımızda eve giderken dikkat ettim, öbür okullardan boşalıp evlerine koşan kızların da üzerinde birer ***Monica.*** O akşam ses etmedim. Dersimi çalıştım. Meryem Ana'ya dua ettim. Uyudum. Ertesi sabah her sokaktan fışkıran ***Monica***'lı kızların ardı sıra okula vardım. Sırama oturdum. Sıra arkadaşım bizim mahalle doktorunun kızı. Bir cırcır, bir şımarık. Küçümseyen bakışları üstümde:

— *Herkesin bir **Monica**'sı var. Senin niye yok?*

— *Hüüü!..*

O akşam evde, bağcıklı siyah potinlerimle koltukları tekmelemeye başladım. Hizmetçi kadın bas

bas bağırıyordu. Annem girdi salona.

— *Ne yapıyorsun?*

— *Ben artık Meryem Ana'ya dua etmeyeceğim. Dersimi de çalışmayacağım. Yarın okula da gitmeyeceğim. Ben babama gideceğim.*

— *Niye kızım, niye?*

— *Niyesi var mı? Herkesin* ***Monica'sı*** *var, benim yok! Niye?*

— *Sen zaten Monica'sın, senin* ***Monica****'ya ne ihtiyacın var?*

— *Olur mu öyle şey? Sen bana* ***Monica*** *dokudun. Sonra götürüp sattın. Bir avuç meyve getirdin. Olur mu böyle şey? Bir avuç meyveyle* ***Monica*** *aynı şey mi? Ben benim* ***Monica****'mı isterim. Şimdi kimin sırtında benim* ***Monica****'m?*

Ertesi sabah bir yandan annem, öbür yandan hizmetçi... Nafile. Beni okula gönderemediler. Odamdan da çıkmadım.

Ama annem gitmiş. Dönüşünde oda kapım tık, tık... İstese açar girerdi. Kilitli değildi ki. Ama, annem ihtiyatlı.

— *Monica gel. Öğretmeninle konuştum. Senin için ne güzel şeyler söyledi.*

Geceliğimle çıktım. Kucakladı beni, öptü.

— *Öğretmenin dedi ki, Monica kadar akıllı, Monica kadar zeki kız yok bizim sınıfta.*

Akıllı olmak, zeki olmak benim için bir anlam taşımıyordu. Bu övgü beni etkilemedi.

— *Sonra ne dedi biliyor musun? Dedi ki, bizim sınıfta Monica kadar güzel başka kız yok, dedi.*

— *Ne dedi, ne dedi?*

— *Monica kadar güzel kız yok, dedi.*

— *Öyleyse ben de yarın okula giderim. Ama o kızın yanında oturmam.*

Önkoşulum buydu. Belli ki annem tekrar okula gitmiş. Ertesi sabah sınıfa girdiğimde öğretmen bana başka bir yer gösterdi. Üstelik ön sırada. Doktorun kızının oturduğu sıranın önünde. Oturdum. Döndüm arkamı, doktorun kızına dilimi çıkardım. Teneffüste de dikildim karşısına.

— *En güzel benim anladın mı!*

Bir de saçını çektim.

— Yahu, bu saç çekme, saç karıştırma illetini Freud'yen açıdan irdelesek...

— Freud'u rahat bırak. Bir gün Meryem Ana senin saçlarını döker, cascavlak kalırsan, o zaman beni çok ararsın. Ya da bir başkasını. Hayıflanırsın, saçlarım kalsaydı da, biri karıştırsaydı, diye. Sözümü kesme de, öykümün öbür yanını dinle.

— Kaç yanlı bu öykü?

— İki. Şimdi anlatacaklarım, demin anlattıklarımdan farklı. O sabah olanları on beş - on altı yıl sonra öğrendim. O sabah annem okula kendiliğinden gitmemiş; onu öğretmen çağırmış.

— *Bu kız niye okula gelmedi?*

— *İsyankâr bir hali var. Nedenini bilmiyorum.*

— *Ben biliyorum. Siz ona bir* ***Monica*** *almazsanız okula hiç gelmeyecek.*

— *Kocamdan ayrı yaşıyorum. Olanaklarım kısıtlı.* ***Monica****'lar çok pahalı. Kız da çabuk serpiliyor. Bu yıl alacağım* ***Monica****, gelecek yıl dar gelecek. Her yıl bir tane alınmaz ki.*

— *Bir numara büyük alın.*

— *İnatçıdır, bu bana büyük der, giymez.*

— *Ama siz buna bir çare bulmalısınız.*

— *Bakacağım.*

Oysa, ***Monica****'ları* annemin ürettiğini öğretmen bilmiyordu. İşte ***Monica*** öykümün öbür yanı bu.

Okula gitmeye başkaldırdığım sabahtan on beş yıl sonra halam anlattı bunları. Annemin tutumunu hiç anlayamadım. Alt katta her gün kırk-elli ***Monica*** üretiliyordu. Bana da bir tane verebilirdi. Bunu niye yapmadı, bilmiyorum. Ben de inadımdan sormadım. Halamın yorumuna kalırsa, babama gösterdiği tepkinin sonucuydu. Hiç aklım kesmedi.

— Çekseydin saçını.

— Sen bir şey anlatınca, ben sonuna kadar dinliyorum. Bırak da bitireyim.

— Bitmedi mi? Amma da uzunmuş! Sen bundan roman yap. Ama sakın Fransızca yazma. Bir de nezaketen okumak zorunda kalmayayım. En iyisi İspanyolca yaz. Annen bir günde tamamını toplatır, sen de *best seller* olursun.

— Aman ne kadar komiksin!.. Ben o gün sınıfın en güzel kızı olduğuma inanmış, akşam eve dönüyordum, gene ***Monica***'sız. Sınıfın en güzel kızı olmak yeterli gelmemiş olmalıydı ki, gene başım önümde, içimden hüüü!.. Yürüyedururken birine çarptım. Bir adam çömelmiş, kollarını açmış. Kollarına düştüm.

— *Baba!.. Babam!..*

Çantamı attım, ben de ona sarıldım. İçimdeki hüüü... fışkırıp taştı. Başımı omzuna dayayıp hıçkıra hıçkıra ağladım. O da ağladı mı, bilmiyorum, bana öyle geldi.

— *Bak sana ne aldım?*

Koltuğunun altından ***Monica*** poşeti çıkarttı. Özenle açtı.

— *Baba!.. Babacığım. Sen dünyanın en iyi babasısın.*

— *Haydi giy bakalım. İşte bu!.. Düğmelerini de iliikle.*

— *Düğmeleri sen ilikle.*

O düğmeleri iliklerken, ben yanaklarını okşadım, öptüm, öptüm, sonra saçlarını okşadım. Karıştırdım, karıştırdım, doyasıya.

— *Bu saç işinde bir iş var! Bir psikoloğa soracağım.*

— *Psikologa gidersen kendine de baktırt. Baktırt ki psikolog çıldırsın... Sonra babam ayağa kalktı. Ben yerden çantamı aldım.* Köşeye kadar el ele yürüdük. Köşede durdu.

— *Derslerini çalışıyor musun? Ödevlerini yapıyor musun? Dualarını ediyor musun?*

— *Hepsini, hepsini!.. Biliyor musun, ben sınıfın en güzel kızıyım.*

— *Elbette. Şimdi dünyanın en güzel kızı oldun.*

— *Bu eskirse yenisini alır mısın?*

— *Elbette! Haydi şimdi eve.*

— *Anneme senden selam söyleyeyim mi?*

— *Söyle. Unutma, annen dünyanın en iyi kadınıdır, en iyi annesidir. Haydi koş!..*

Zıplaya sıçraya başladım koşmaya. Koştum, koştum. Sonra durdum, geri döndüm. Babam beni bıraktığı köşedeki yapıya sırtını dayamış, dudaklarında sigarası, duruyordu. Elini salladı. Ben de ona bir öpücük gönderdim. Eve vardım. Uzanıp zili çaldım. Genellikle hizmetçi kadın açardı kapıyı. Annem açtı. Dondu.

— *Nedir bu?*

— *Babam aldı, babam... Babam!..*

İttim annemi, doğru salona. Çantamı kanepeye attım. Aynanın önüne dikildim. Aynada annemle göz göze duruyorduk.

— *Babam ne dedi, biliyor musun? Annen dünyanın en iyi kadınıdır, en iyi annesidir, dedi. Bana da*

sen dünyanın en güzel kızısın, dedi.

— Topla çantanı kanepeden. Önce ellerini yıka. doğru odana ödevlerini bitir. Ben gelip kontrol edeceğim.

Hırka hiçbir olaya neden olmadı. Ertesi sabah önlüğümün üstüne hırkamı giyip, zıplaya oynaya okula gittim. Öndeki sırama oturdum. Arkama dönüp doktorun kızına dilimi çıkarttım. Öğretmenim de, *"Senin hırkan yepyeni,"* dedi. Ben de, *"Tabii, babam dün aldı,"* dedim. Böylece annemin yoksulluk masalını da, farkına varmadan örtmüş oldum. Öğretmen saçlarımı okşadı...

— Haa!.. Hayır!.. Bu saç sorunu ırsi değil! Irk sorunu, etnik bir sorun. Ben bunu psikoloğa değil, bir sosyoloğa sormalıyım.

— Bu eskirse yenisini alır mısın, demiştim babama. Eskimedi. Beşinci sınıfa kadar giydim. Ama, artık dar geliyordu bedenime. Ben de çıkarttım. Bir daha giymedim. Lisede başka renkler, başka tutkular, başka hevesler beni tutsak almıştı. Çocuk yaşımın hırkası buruk bir anı oldu. Ama onu hep sakladım. Benim uğurum oldu. Nereye gitsem yanımda götürdüm. Bütün sınavlarımda hep yanıma aldım. Çantamda taşıdım.

— Fakülte sınavlarında da giy bari.

— Giymesine giyerim, ama göğüslerim engel... Aaa! Çek ellerini!.. Sen ne arsız adamsın!.. Çocukluk anımı anlatmak istedim, boyuna sözümü kesip akln sıra maskaralık yaptın! Bir gün çocuğum olursa ona giydireceğim.

— Ya oğlan olursa?

— O zaman düğmelerinin yerini değiştiririm.

— Aman bu düğmelerin yerini değiştirme de...

— Sen gerçekten arsızsın... Ellerini çekmezsen saçlarını darmadağın ederim.

— Aman!.. Teslim. Saçlarımla oynama da... Ellerimi çektim. İstediğin kadar anlat. Sözünü de kesmeyeceğim. Dinlemesem de dinlermiş gibi yaparım. Sonra ne oldu?

— Ne olacak? Apartman sakinleri annemi belediyeye şikâyet ettiler. Annem alt kattaki atölyesini şehrin dışına taşıdı. Çok kazanıyor olmalıydı ki, paralarını büfenin çekmecesine koymaktan vazgeçip, bankaya yatırmaya başladı. Sabah erken çıkıp, akşam geç dönüyordu. Yıllar içinde babamın işi bozuldu. Cola, Pepsi, bira, benzeri meşrubatı taşımak için plastik sepetler üretiyordu. Ama kadınlar babamı rahat bırakmadı. Babam da kadınları rahat bırakmadı. Kadınlar, alkol, derken işi baş aşağı gitmeye başladı. Annem el altından babama yardım etti. Parayı halama veriyordu. Halam da kendi parasıymış gibi babama veriyordu. Halamla annem çocukluk arkadaşıydı. Öğrenimlerini birlikte yapmışlardı. Babamı annemle, halam tanıştırmıştı. Babam, annemden hayli büyüktü. Çok yakışıklıdır babacığım. Halamdan aldığını sandığı annemin paralarıyla işini batmaktan kurtardı. Üretimini, cirosunu ufalttı. Buna karşın kızların sayısı çoğaldı. Bana kaldırımda ***Monica***'yı giydirdikten sonra geçen zaman içinde yılda bir, bilemedin iki kez görüşüyorduk. Santiago' dan ayrılıp ihtiyar Avrupa'ya öğrenime geleceğim. Allahaısmarladık demek için telefon ettim. Beni akşam yemeğine çağırdı. Kentin en mükellef restoranını seçmişti. Yemeğin iyisini, şarabın iyisini seçer, ağzının tadını bilir. Koşa koşa gittim. Ne göreyim, cici annelerimden birini de çağırmış. Kız benim yaşımda. Ben rahatsız oldum. Kız oralı olmadı.

— Ağzının tadını biliyormuş.
— Dedik ya!..

Sustu. Gözkapaklarını indirdi. Uzun bir sessizlikti. Makarayı tersine çevire çevire, anlattıklarını tek tek ayrıntılarıyla hatırlıyor, yeniden yaşıyordu.

Benim de başım önüme düştü. Bakışlarım ondan ayrıldı, masaya dikildi. Sözünü kestiysem, şaklabanlık, arsızlık ettiysem, Monica'nın buruk çocukluk öyküsünden duygulanmamak içindi. Kendimi sakınmak istemiştim.

Onunkine benzemese de benim de çocukluğumda buruk olaylar vardı. Bütün çocukların olduğu gibi.

Çocukları niye üzer büyükler?

Dalgın bakışlarımız masada, ikimiz de uzaklardaydık. Aramızdaki iletişim kopmuştu. İkimizin de kafasında çocukluk yıllarımız, hızlı çekim film şeridi gibi geçiyor, şerit sık sık kopuyor, kopunca, film duruyordu. Filmin koptuğu yerde bir çocuk beliriyordu. Göz çeşmeleri nemli, kırık bir çocuk... Şerit tekrar bağlanıyor, film tekrar hızlı çekim sürüyor, tekrar kopuyor, kopan yerde, bakışları nemli bir çocuk yüzü... Film bağlanıyor, aynı şeyler sürüp gidiyordu. Zihinlerimizde oynattığımız filmlerin yerleri, renkleri, sesleri, müziği değişik, dili değişik, kahramanları değişikti. Benzeyen tek yönü filmin ana kahramanıydı: İçimizdeki Çocuk.

Önümüzde geniş ağızlı birer şarap bardağı... İçlerinde birer damla ışık... Güneşten kopma... Bu ışık damlalarında titreşen ışınlar bardaklarımızın dibine uzanıyordu.

İşaretparmağını bardağının tabanına koydu. Başını kaldırmadan bardağı bana doğru ağır ağır itti. Ben de aynı şeyi yaptım. Masanın orta yerinde bardaklarımız buluştular, dokunuştular. Kristallerin titreşimi sessizliği dağıttı. Gittiğimiz şunca yıl gerilerden, tekrar var olduğumuz âna dönmüştük.

Yeniden buluştuk.

* *
*

Monica'yla geçen zamanım bir fırtına olmuştu. Yakıp kavuran, yanıp kavrulan küllerden yeni yangınlar çıkartan.

Monica'nın kuzguni kara saçları, Monica'nın gözbebeklerinde ışığı sürekli değişen muziplik, Monica'nın teninin kokusu, Monica'nın koynu...

Dört koca yıl fırtına gibi geçti. Diplomalarımızı aldık. Öğrenim bitmişti.

İkimiz de, hem birlikteki, hem birbirimizden ayrı kişisel yaşamımızın sayfalarından birinin sonuna gelmiştik. Yaşam kitabımızın bir bölümü bitmişti. Ne kadar zorlansak, tükenen bölümü yeniden yaşayamazdık; başlayacak yeni bölüme de engel olamazdık.

Gözbebeklerindeki muzip kıvılcım bazen gölgeleniyor, başını önüne eğiyordu.

O başını eğince, ben de eğiyordum.

Susuyorduk.

İçimizdeki konuşma sürüp gidiyor, ikimizin de yüreği buruluyordu.

Gereksiz yere hem kendimize, hem birbirimize eziyet ediyorduk. Belirgin değilmiş gibi duran sorunun yanıtları üç taneydi: *Evet, hayır, bilmiyorum...*

Bu sorunu açmamak, bu yanıtlarla karşı karşıya gelmemek için, dolambaçlı yollara sapıyor, kendimizi kandırıyorduk.

— Hani arabayla İsviçre'yi dolaşacaktık? Bir güz sonu... Ormanlar yüzlerce renge bürününce... Hani dağlara çıkacaktık?

Hımbıllığımdan yapamamıştık.

— Kafanda bir kış düşle dağlarda, bana anlat, bakalım benim düşümle seninki sarmaşıp örtüşüyor mu, demiştim. Yapmadın.

Sorun bunlar değildi: Monica, öğrenimini bitirmiş, diplomasını almış, Cenevre'de kalması için geçerli bir nedeni kalmamıştı, Santiago'ya dönecekti.

Monica'nın dürtüklemesiyle ben de öğrenimimi bitirmiş, diplomamı almıştım. Ama İstanbul'a dönmeyecektim. Benim nedenim vardı. Nedenim aynı zamanda zorunluktu: Doktora yapacaktım.

Sorun ortadaydı: Evlenecek miydik, ayrılacak mıydık?

Masamdaki kitapları, dosyaları sağa sola itip, elime geçen her kâğıda yazıyordum:

"Her an değişen bir güzelliği vardı yüzünün
Ayrılacaktık nasıl olsa, çoktan belliydi
Bütün trenler, gemiler gitmeden
Bir an durur seni bekler
Bütün İstanbul bugüne intizar içindeydi."

Sonra şaire omuz silkip, kendime göre değiştiriyordum: *"Bütün Cenevre bugüne bekleyiş içindeydi."* Yırtıyordum kâğıdı, başka kâğıt çekiyor, aynı dizeleri yeniden yazıyordum.

— O!.. Beyimiz şiir mi yazıyor? Senin şiirlerini İspanyolcaya çevireceğim.

— Sen önce Türkçe öğren de..

— Götür beni memleketine öğreneyim.

Doğrudan söylemek istemiyordu. Dolaylı yolu yeğliyordu.

— İspanyolca biliyorum, Fransızca biliyorum, İngilizce biliyorum, İtalyanca biliyorum. Senin gibi yeteneksiz değilim ki, Türkçeyi de öğrenirim.

İkimiz de susuyorduk.

Başka bir gün birden soruyordu:

— Senin bedenin 48, değil mi?

— Niye? Kefen mi diktireceksin?

— Frak.

— Baloya mı gidiyoruz?

— Santiago'da kilisede evleneceğiz. Fraksız olmaz. Hem ne zaman biliyor musun? Gelecek yıl, 5 Mayıs'ta.

— 5 Mayıs'ta?

— 5 Mayıs, Santa Monica'dır.

Bir gün birdenbire:

— Haydi, gidiyoruz, dedi.

— Nereye gidiyoruz?

— Beni Cenova'ya götüreceksin. Ben oradan, vapurla, ver elini Valparaiso.

Bir süredir bende kalıyor, hazırlandığını benden gizlemek istiyordu. Ama hissedilmeyecek gibi değildi.

— Bavullarımı asansörle çıkarttım. Centilmen ol, onları içeri sok. Sabah altıda kalkacağız.

— Ben altıda uyanamam.

— Biliyorum. Tekmeyle uyandıracağım.

Dediği gibi yaptı.

Ertesi sabah kalçama bir tekme, yataktan çıplak fırladı.

— Donunu yere atma âdetinden vazgeçsen!

Dona da bir tekme.

— Sen de beni, ya da donumu tekmeleme âdetinden vazgeçsen.

Mutfağa gitti, döndü. Elinde tepsi, üstünde kruvasanlar, filtre kahve.

— Aaa! Ama yetti artık. Kalk, uyku değirmeni.

— Bu saatte nereden buldun kruvasanları?

— Dün aldım. Fırında ısıttım. Filtreli kahve makinemi de sana bırakıyorum. Artık elini mi yakarsın, ayağına mı dökersin...

André Rolfo Fontana'dan arabasını rica ettim. Bu Volvo uçarcasına yol alıyordu. Bütün gün Po Ovası'nı geçtik; geceyi Milano'da geçirip ertesi gün öğlene doğru Cenova'ya vardık. Zor bela rıhtımın yolunu bulduk.

Rutubetli geniş kemerlerin altından geçiyorduk. Kemerler kemerlere bağlanıyor, tünelimsi bir koridor oluşturuyordu. Son kemer de bitince kendimizi rıhtımda bulduk. Arabayı oracıkta bir yere park ettim, çıktım, dönüp kemere baktım. Daha çok sarıya çalan pembemsi bir taştan yapılmıştı. Hep yadırgamışımdır: Önemli bir anda, o ânın önemine kıyasla hiç önemi olmayan bir şeye kafayı niye takarız? Nice yıl geçti üstünden, o kemer de, taşın rengi de hâlâ aklımda.

Rıhtımın taşları geniş yüzeyli. Hiç böyle parke taşı görmemiştim. Islak, yer yer su birikintileri... Monica arabanın içinden bağırıyor. Ne dediğini an-

lamıyorum. Eğilip kontağı kapattı.

— Hamal bul! Yirmi dakika sonra demir alacak.

Hamal bul! Nasıl bulacağım? Bulamazsam ben taşırım. Bagajı açtım ki bavulları çıkartayım. Meğer hamal bulmanın yöntemi buymuş. Birkaç adam bavulların üstüne saldırdı. O andan dört yıl önce başıma bir kez daha böyle bir şey gelmişti. Cenevre'ye varmak için Ege Vapuru'ndan Venedik rıhtımına indiğimde bir sürü hamal tek bavuluma saldırmıştı. Aralarında çekiştirirken ihtiyar bavul parçalanmış, rıhtımın taşlarına paketlerce Bafra sigarasıyla, üstlerine yumurta sarısı sürülmüş, anacığımın pişirdiği peksimetler yayılmıştı.

Cenova rıhtımında öyle olmadı. Her biri dört bavuldan birini kaptı. Bavulsuz kalan beşincisine de Monica büyük el çantasını verdi. Birerle kol dizildik, *Christropho Colombo*'ya doğru yürüdük.

— Sende para kaldı mı?

— Saymadım, ama dönecek kadar çıkar, sanırım.

— Aman sakın uyumadan gitme. Milano'da bir gece kal.

Çantasından çıkarttığı buruşuk İtalyan liretlerini beşine paylaştırdı.

— Bende hiç kalmadı. Ama vapurda gerekmez. Sarıl bana.

Sarılmak değildi, birbirimizi koparıyorduk. Silkelendi. Sırtını döndü. Üç beş zıplayışta *Christropho Colombo*'nun karanlık ambar ağzında kayboldu.

Kampana... Düdük... Halatlar... İtalyan çığırtısı... Siyah, simsiyah, siyahın en çirkinine boyanmış, beş-

on dinazor büyüklüğündeki deniz devi, karanlık cisim kımıldadı. Bakışlarım, bir baştan öbür başa güverteleri dolaşıyor. Ne kadar çok güverte var! Kaç kat bu dev?

Biri adımı sesliyor. Yukarılara bakıyorum.
Monica!
Orada!
İki elini birden sallıyor.
Daha şimdiden ne kadar uzak.

Bu kara deniz devi ufukta bir nokta olana dek birbirimize el sallayacaktık.

Ama, niye öyle olmadı? Kıyıdan birkaç mil uzaklaşmıştı ki, kendine benzeyen başka gemilerin arasında birden kayboldu.

Güverteler de kayboldu.

Monicaaa!..

Şehre döndüm Arabayı bir yere park edip, Cenova'nın ortaçağdan kalmış mahallelerinden birine daldım. Orayı nasıl buldum? Niye gittim? Hatırlamıyorum. Kısmen onarılmış bir kale duvarının yırtığından, boylu boyunca Akdeniz... Masmavi. Güneşle oynaşıp kıvılcımlanıyor.

Bu sokak bir pazaryeri. Sepetler dolusu portakallar, limonlar, mandalinalar... Küfelerle ayva, nar... Lacivert karası üzüm salkımları... Sarı muz hevenkleri... Karidesler, pavuryalar, yengeçler, ıstakozlar... Sırtları petrol mavisi hareli, karınları gümüş parıltısına dönüşen, derileri pırıldayan balıklar... Tepeleme elmalar, kırmızısı, yeşili... Çeşit çeşit, dolgun sonbahar çiçekleri... Sepetler, hasırlar, tenteler... Bir de baharat kokusu... *Dünya nimetleri*, renkler, ışık-

lar, biçimler... Ama daha çok renkler... Resim dünyasının bütün ustaları sanki bu sokaktan geçmiş.

Bir de papazlar, kara cüppeleriyle bu renkler, kokular dünyasında hızlı hızlı gidip geliyor. Liman şehrinin boyalı fahişeleri sakızlarını balon yapıp papazların suratına doğru patlatıp laf atıyorlar:

— Muhterem peder, hadi gel benimle. Sana bilmediğin bir şey tattırayım... Allah için... Ama, aşk olsun!.. Allah için, dedik!..

Şirin bir kahve buldum, çöktüm terasına.

— Bana bir kahve.

— Espresso?

— Evet.

— Hemen.

— Bir de kruvasan.

— Bu saatte kruvasan kalmaz.

'Bu saatte kruvasan kalmaz...' Ağlamak geldi içimden. Belki de ağladım. Şimdi hatırlamıyorum.

* *
*

Monica, *Christopho Colombo*'nun içinde yirmi üç günde Valparaiso'ya varacaktı. Okyanusu geçerken geminin telsiziyle telgraf çekti. Rimbaud'dan bir mısra. *"Çatlasın artık bu tekne, alsın beni deniz."*

Valparaiso'da herhalde annesi karşılamıştı.

İki günde, üç günde bir mektupları geliyordu. İmza yerine dudak izleri. Kokluyordum.

"Annemin özlem dolu yoğun şefkati ne kadar yo-

rucu. Senin uçarı, kaçarı, umursamaz şefkatin ne hoştu. Bu satırları yazarken nasıl özlüyorum ellerini."

Mektupları bir süre daha Santiago'dan geleduruken, bir gün bir mektup New York'tan geldi.

"Birkaç ay önce Pan Am şirketine başvurmuştum. Olumlu yanıt geldi. İşe başladıktan on bir gün sonra hastalandım. Hepatitmiş. Bir klinikte yatıyorum. Hastalığım ağırmış, ama derdim hastalık değil, sözleşme. Dilerim sözleşmemi iptal etmezler."

Hangi klinik?.. Adresi?.. Yok. Monica bu. Mektupta dudak izleri de yoktu. Boyayamayacak kadar mı halsizdi, yoksa beni hepatit mikrobundan mı sakınmıştı? Uzun süre ses çıkmadı.

New York'tan gelen ikinci mektup Baudelaire'ın iki dizesiyle başlıyordu: *"Öyle harap çıktım ki bu fırtınadan / Bahçemde tek tük meyve kaldı."*

İzleyen gün bir mektup daha geldi. Bir öncekinden daha iyimser. Kaldı ki, bir değil, iki dudak izi taşıyordu.

"Uçuş uzunluğu ne olursa olsun alacağım uçak bileti için ödeyeceğim para, satış fiyatının yüzde onu. Sana bilet gönderirsem, satış fiyatının yüzde ellisi. Demek oluyor ki, el ele dünyayı dolaşacağız."

On gün geçmedi ki, açtığım zarftan bir uçak bileti çıktı. Cenevre - New York, gidiş dönüş. Bir çift dudak izi. *"Noel'i beraber geçirelim."*

İnsanoğlu bazen ne biçim budala olabiliyor. Hıyarın tekine uçak biletimi sallaya sallaya böbürlendim.

— Heyt oğlum, ben Noel'i New York'ta geçireceğim.

— Bu paltoyla mı?

— Ne var ulan paltomda?

— Kahverengi. Bu rengi İngiliz soyluları sürek avında giyerler. Sen bununla New York'ta sokağa çıkarsan arkandan ıslık çalarlar.

Paltomu ucuzluktan almıştım. Kruvaze, etekleri handiyse topuklarıma iniyordu. Yakalarını da kaldırınca Cenevre'nin acımasız soğuğunu umursamaz olmuştum.

Oysa hıyar olan paltomla alay eden değildi. Asıl hıyar bendim.

Paltomdan utandım. New York'a gitmekten vazgeçtim. Hevesim kursağımda kaldı.

Asıl neden gerçekten etekleri yeri süpüren kahverengi palto muydu, yoksa başka bir şey miydi? Elbette başka bir şeydi.

Korkmuştum.

Oysa, Noel'i, New York'ta birlikte geçirseydik, Monica'nın da, benim de hayatımız, hiç kimseninkine benzemez, sıra dışı bir hayat olurdu.

Ola ki, ben Santiago'nun güneyinde bir pamuk tarlasında rençperlik ediyor olurdum, o da yılda bir şehre inip dokuduğu kırmızı hırkaları satıyor olurdu.

Ya da, kim bilir, Rize'nin dağ köylerinde çay fidanları dikerdik. Monica, kıçında şalvar, Laz çocuklarına İspanyolca öğretir, aksanlarını düzeltmeyi dert etmez, *"Beni çocuk fabrikasına çevirme,"* demiş olmasına rağmen, zürriyet politikasını ters yüz edip, *"Aman, üretimi düşürme. Bir düzine oluncaya kadar, ha gayret,"* diyebilirdi.

Bunların hiçbiri olmadı. Bir sürü enayilikler oldu.

Enayiliklerden biri ahmak Roma serüveniydi. New York'a yerleştiğinden yaklaşık iki yıl kadar sonra bir telgraf geldi. Floransa buluşmamız için gönderdiği telgraf gibi ayrıntılıydı. Beyrut'tan kalkacak Pan Am'ın uçuş numarası, Roma'ya iniş saati, tarih... *"Havaalanında buluşalım."*

Cenevre-Roma arabayla on iki saat. O sıralar edindiğim elden düşme Volkswagen'in direksiyonundaki boşluk on beş santim. Bir çeyrek döndürdükten sonra ön tekerleri kavrayabiliyor.

Uçak alanının adı *Leonardo da Vinci*. Oraya uzanan otobanın üstünde bir gözümü yola dikmişim; sanki tükendikçe uzuyor, bitmiyor yol. Bir gözüm benzin ibresinde; titreşip, kırmızı yanıp sönüyor. Aklım saatte. Uçak indi inecek.

Mesafe... Zaman... Madde!..

Birdenbire yonca yapraklarında buldum kendimi. Kıvrıl, dön, in, öbür yöne dön, çık... Düzlüğü bulana değin in, çık, dön... Bütün havaalanlarınkine benzeyen uğultu. *"Kahire'den gelen... Londra'ya gidecek olan... Bu son çağrıdır..."*

Ortada Leonardo da Vinci'nin heykeli! Keşke bu heykeli ona yaptırtsalardı.

"Beyrut'tan gelen..."

Park etmekten çok, arabayı attım, kendimi de binaya. Bir oraya, bir buraya. Hah! *Pan Am, çıkış.* Soluk soluğa kontuara dayandım. Şirin bir yer hostesi.

— Monica Madriaga!

— Evet?

— Pan Am yolcusu... Çıktı mı?

Bundan daha hödük bir soru olamazdı.

— Daha körük açılmadı. Yolcular bu kapıdan çıkacaklar.

— Demek istediğim, yolcuların arasında Monica Madriaga isimli kimse var mı?

Yer hostesi bu soruya anlam veremedi. Belli etmediğini sandığı bir kuşkuyla bana baktı. Hafif terslenerek yanıtladı:

— Yolcu isimlerini vermek yasaktır.

Oysa sorum bilinçaltımın dürtüsüydü.

Dört - beş yıl kadar önce, bir saat daha fazla uyumak için Atina'dan kalkan öbür trene binip Floransa'ya bir saat geç gelmiş, beni çılgına çevirmişti.

Hostese sorduğum sorunun kaynağı buydu, ama soru gene de ahmakçaydı: Sanki Beyrut'tan her saat başı bir Pan Am, Roma'ya kalkarmış gibi...

O sırada bir adam belirdi. Kasketinde, ceketinin yaka cebinde Pan Am arması. *"Ne var?"* gibilerden hostese baktı.

— Beyrut uçağında Sinyora Madriaga isimli biri var mı, diye soruyor.

Adam hemen bana döndü:

— Tabii var. Beyrut Pan Am teleks çekti. Roma eskalinde inecek, ben de kendisini karşılayacaktım. Ama alan yetkilileri güvenlik nedeniyle Paris yolcularını uçaktan indirtmiyor. Uçak kırk dakika sonra kalkacak.

Soracağım bir şey kalmamıştı. Çünkü anlaşılmayacak bir şey yoktu. Özlem, burukluk, kızgınlık... Koltuklardan birine oturdum. Kırk dakika bekledim. Kırk dakikalık umut. *"Beyrut'tan gelen Pan Am... Paris'e... Son çağrıdır..."*

Uçak kalktı.

Sorun başka noktadaydı: Parasızdım. Yoksa bir bilet: Roma-Paris, Paris-Cenevre. Kollarımda Monica.

Depoyu doldurdum. Eskimiş arabanın içi benzin koktu. Tan yeri ben yoldayken ağardı. Öğlen saatlerinde apartmanın kapısını açtığımda, telefon çalmayı sürdürüyordu. Ahizeyi kaldırdım. *"Alo"* demedim. *"Kimsiniz?"* demedim.

— İş mi senin yaptığın? dedim.

— Ama sevgilim, benim hiç kusurum yok, diye başladı.

Da Vinci uçak alanında öğrendiklerimi bana sıralıyordu.

— Bırak bunları! Sen neredesin şimdi?

— Paris'teyim. Üç gün kalacağım. Nolur, atla gel.

— Sen atlayıp buraya gelsene.

— Ah, gelmez miydim! Ama gelemem. Tatilim bitti. Paris'te üç gün çalışacağım. Pan Am'ın Air France'la yenilenecek sözleşmeleri için, tatil dönüşü Paris'e in, dediler. Bu Amerikalılar insanı çalıştırırken limon sıkar gibi...

— Monica yorgunum. On ikişer saatten, gidiş dönüş, yirmi dört saat direksiyon salladım. Uyuyacağım.

Telefonu kapattım. Tekrar zır.

— Ne yapıp edeceğim, bir gün sana kavuşacağım.

— O zaman görüşürüz.

Tekrar kapattım.

Bu da ahmakçaydı. Sinirlenmeyip gece trenine binseydim, uyuyarak, sabah Paris'e inerdim. Garın

karşısındaki kahvelerden birinde iki espresso içer, birkaç sıcak, taze kruvasan yer, Monica'nın kaldığı otele koşardım.

Böyle yapmak varken, soyundum yattım. Uyuyamadım, kalktım. Monica'nın bana bıraktığı filtreli kahve makinesinde, ona inat, elimi yakmadan, etrafa dökmeden kahvemi yaptım, içtim. Masaya oturdum.

Monica'nın gidişinden bu yana iki yıldır zaten hep bu masanın başındayım. Üstünden iki yıl daha geçecekti. Baharlar, yazlar, güzler, kışlar... Üniversitenin kitaplığı, binlerce yaprak, klasörler dolusu tuttuğum notlar, fişler, fişiyeler... Arada bir, sadece kapısından göz attığım *Ünibar*. O bana yabancı değil, ama ben artık ona yabancıyım. Akşamları üniversitenin kitaplığından çıkınca keyfime denk gelmişse, arada bir *Clémance*... Gene ağzına kadar dolu. Gene fıkırdayan, fışkıran genç bedenlerin doluştuğu kalabalık. Ama bu artık benim kuşağım değil. Benimkiler, dünyanın dört bucağından geldikleri yerlere çoktan dönmüşlerdi. Bunlar da, dünyanın dört bucağından gelip, gidenlerin yerlerini doldurmuştu. Burası da *Ünibar* gibi, bir oluğundan dolup, öbür oluğundan boşalan bir havuzdu. Doluluk düzeyi değişmezdi. Bakardım, bizimkilerden kalma hiç mi kimse yok? Bir tanıdık çehre? Cenevre'nin bir iki yerlisi, avukat çırağı. Öbürleri bana, ben onlara yabancıydım. Yabancılık yalnızlıktı. Eve dönerken *Lenin'in Masası*'nı düşünürdüm. Masaya gelip oturanlar, kalkıp gidenler, gidip gelenler, hepimiz başka örflerden, başka âdetlerden, başka yörelerden, başka dillerden, dinlerden gelmiştik, ama yabancılık duymazdık. Çünkü ortak bir noktamız vardı, paylaş-

tığımız, birleştiğimiz: Masa! Keşke Lenin bunu bilseydi.

Öğrenciyken *Ünibar*'dan tanıdığım, arada bir selamlaştığımız bu avukat çırakları, *Lenin'in Masası*'na gelmeye çekinirlerdi. *Lenin'in Masası*'nın müdavimleri bir tarikattı. Bu mezhebi herkes edinemezdi. Cenevre'nin yerlisi avukat çırakları bana uzak, mesafeli durunca, içimden *"canınız isterse!"* der, yüz seksen derece çark edip, ver elini eve döner, otururdum masamın başına.

Böyle böyle, dördüncü yılın sonunda, bir akşam saati, tezin yazımı bitti. Daktilonun nokta tuşuna, art arda öylesine çok bastım ki, kâğıdın orası delindi. Topu topu nokta kadar.

Daha ön jüri, dört profesör. Onlar okuyup onaylayacaklar ki, savunmaya yeterli bulunursa, on iki kişilik jüri oluşturulacak. Bir de onlar okuyacak. Bunların on ikisinin bir araya geleceği gün saptanacak. Haziran eriyor. Ay sonuna kadar savunma günü saptanamazsa ekime...

Sonunda çağrı mektubu geldi. Üstte üniversitenin amblemi ***Post tembras lux*** *(karanlıklardan sonra ışık)*. Laf *Calvin*'in. Aslan *Calvin!*

13 Haziran'da, Jean-Jacques Rousseau Salonu'nda.

On iki kişiden oluşan jüri. Aralarında profesörlerden başka yargıçlar da var. Dekan, yönetmelik gereği katılıyor. Rektör, gelenekten ötürü, nezaketen uğrayıp ayrıldı. Kırk kadar da dinleyici.

Giriş konuşmam bitince soru yağmuru başladı. Bütün tez savunmam boyunca yalnız iki kişi heyecanlıydı: Biri ben, bir de tezime başkanlık etmiş hocam.

Genç bir profesördü. Ben onun ilk doktora öğrencisiydim. Savunmayı zaferle bitirirsem, zaferi paylaşacaktık. Savunmam fiyasko olursa, bu sefer fiyaskoyu paylaşacaktık. O ileriye doğru kendi fiyaskosunu onarabilirdi. Benimki onarılamazdı. Reddedilirsem, yeniden başlamaya yönetmelik engeldi. Bu engel olmasa da, kendimde yeniden aynı gücü bulamazdım.

Sabahın insafsız sekizinde başlayan savunma, on iki otuz dolaylarında sona erdi. Yaklaşık dört buçuk saat. Dinleyicileri ve beni dışarı çıkardılar. Koridorda bir kutlamadır başladı. Başardığım kesindi. Kafayı başka şeye takmıştım: Yüz üstünden kaç not vereceklerdi? İçeride tartıştıkları buydu. Çeyrek dakika sonra içeriye çağrıldım. Uzun masanın arkasında on iki jüri üyesi ayakta, hocam ortalarında.

— Size, oybirliğiyle Cenevre Üniversitesi Hukuk Doktoru unvanını veriyoruz. Tez metniniz, yüz üzerinden yüz. Sözlü savunmanız için keza yüz üzerinden yüz takdir ettik. Doktor unvanı belgeleriniz ayın 17'sinde törenle verilecek.

Hepsinin tek tek ellerini sıktım. Sıra hocama gelince teşekkür ettim. O da elimi sıkı sıkı tuttu, sallaya sallaya sıktı.

— Beni bekleyin. Size ikramda bulunacağım.

Öğlen yemeğini hak etmiştim.

Üniversitenin basamaklarını apar topar indik. Karşıda *Landolt*'a girdik. Ayak alışkanlığıyla *Lenin'in Masası*'na yöneldim.

— Niye o hangara benzeyen masaya gidiyorsunuz? Şuraya oturalım.

Badibadi Felix, gözbebeklerinde sevecen ışıltılar, bize doğru geldi. Mönü listesinin birini hocama, birini bana verdi. Hocam, bakmadan kendininkini

masaya koydu; benimkini uzanıp aldı; onu da masaya koydu. Felix'e döndü:

— Bize birer bira.

İkramı bir bardak biraymış.

— Bugünü hep hatırlayacaksınız, dedi.

Haklıymış.

Dört yıl önce, mezuniyetimde bir diploma vermişlerdi. Parşömene basılı, soğuk damgalı, üç imzalı, çini mürekkebiyle. Doktora nedeniyle iki tane daha verdiler. Onlar da soğuk damgalı, üç imzalı, çini mürekkepli. Bir de ödül.

Monica ödül töreninde olsaydı, dönüp ödülü ona verirdim. *"Babanın parasına acımıyor musun?"* Semeri sırtıma vuran bu sözdü.

İstanbul'da Geçen Gecenin Sabahı

Yıllar önce birbirimize kavuşma çabamız, Roma'nın *Leonardo da Vinci* Havaalanı'nda fiyaskoyla sonuçlanmıştı. İzleyen gün Paris'ten ettiği telefonda da *"Göreceksin, bir gün sana kavuşacağım"* demişti.

Dediğini yaptı. Birbirimize kavuşmuştuk. Hilton'un denize bakan altıncı kat odalarından birinde şen sesiyle konuşuyordu:

— Nasıl buluyorsun bu emprimemi? Fazla dekolte, ama o kadar hafif ki... Yaz için... Beyrut'tan aldım.

— Sen Beyrut'tan mı geliyorsun?

— Aa! Kartımı almadın mı?

— Almasına aldım ama, kartta nerden geleceğin, ne zaman geleceğin belli değildi.

— Pula bakmak aklına gelmedi mi?

— Pulu yoktu ki...

— Pulsuz kart gelir mi?

— Pulla yola çıkmış, ama her nedense pul uçak değiştirip başka yere gitmiş.

— Bakıyorum esrarengiz konuşma alışkanlığını sürdürüyorsun.

— Biraz daha özenle yapıştırsaydın, pul, başka uçağa binmezdi.

— Pulu ben yapıştırmadım ki, kartı resepsiyondaki kıza verdim. Doğrusu bu kadar sitemle karşılanmayı beklemiyordum.

— Sitem değil, sevgilim, şımarıklık. Ama, galiba sen de bu esrarengiz randevu alışkanlığından vazgeçmeyeceksin. Floransa, Roma...

— Evet, evet... New York... Bir de kahverengi palton...

Kulaklarım düştü. Monica söyleniyordu:

— Geriye doğru konuşmanın yararı yoktur, diyen sen değil miydin? Önemli olan andır, diyen?.. Şu an beraberiz ya! Bırak gerisini ilerisini... Buluştuk ya, beraberiz ya! Aaa!

Sustu. Yatıştı.

— Haydi, hemen çıkalım. Ortalık kararmadan, bana şehrini gezdir. Önce Bizans'a gidelim.

— Gidiş dönüş, iki bin yıl. Ben seni Boğaz'a götüreyim.

Hilton'un hazırladığı Boğaz haritası başarılı olmalıydı ki, Dolmabahçe'ye iner inmez Monica arabada saptamalarına başlamıştı.

— Sağımızdaki yapı Dôlmabase Serai. Beyrut'ta aldığım broşürde yazıyor: Bu yapının stili rokoko, mimarı Ermeniymiş.

— Mimar değildi.

— Niye?

— O zaman mimarlık fakültesi yoktu.

— Peki, nasıl olur da...

— Cenevre'de mimarlık fakültesi var mı?

Düşündü.

— Gerçekten yok. Ama dünyanın en büyük mimarlarından biri İsviçreli. Demek ki mimar olmak için...

— Önce adam olmak gerekir.

Abuk subuk konuşarak Boğaz'a doğru ilerliyorduk; akşam yavaş yavaş düşüyordu.

— Beyrut'taki Hilton'un broşüründe, Boğaz kıyısı dar bir şerittir, her iki kıyıda da birden yamaçlar başlar, diye yazılı. Gerçekten hemen yamaçlar başlıyor.

— Bir sakınca yoksa, söyler misin, sen niye ikide bir Beyrut'a gider oldun?

— Amma da abarttın! On bir yılda iki kez. Yani her beş buçuk yılda bir kez. Ama Beyrut'u seviyorum. Orası benim için Batı'yla Doğu'nun, iki ayrı uygarlığın harman olduğu bir kent. Sence öyle değil mi?

— Hiç tanışmadık.

— Sen de ne kadar miskinsin!.. Şurdan iki adımlık yol. Anladık, New York'a gelmedin. Uzak diye. Ya da paltonun rengi uygun değil diye... Uçak biletini ayağına kadar göndermiştim. Kızgınlığım da, burukluğum da hâlâ geçmedi.

— Bak... Bak!.. Önce sola bak, sonra haritana bak.

— Aaa!.. Fatih Sultan Mehmet'in yaptırdığı hisar bu mu? Bunun karşısında, öbür kıyıda bir hisar daha olmalı, o nerede?

— Karşı kıyıda.

— Göstersene.

— Kaza yaptırtacaksın!

— Bu hisarın artan taşlarından yukardaki tepelerden birinde, daha sonraları, Amerikan misyonerleri bir kolej binası yaptırtmış. Doğru mu?

— İnsaf! Amma da taş artmış!

— Peki, şeyi anlatsana; savaş gemilerini dağlardan aşırıp denize indirmiş. Doğru mu? Çok heyecan

verici. Yirmi altı yaşında mıymış?

— O kaç yaşındaydı bilemem. Ama ben yirmi altı yaşımdayken seni tanıdım.

— Eh! Kendini o kadar küçümseme. Fatih yirmi altısında Bizans'ı fethetmiş, sen de yirmi altısında beni fethettin!

— Sen, benim için bir değil, iki Bizans edersin, ama ben seni fethetmedim ki, benimki fetih sayılmaz. Sen bütün kale kapılarını açıp teslim oldun.

Dopdolu, sıcak, çapkın bir öpücük kondurdu yanağıma. Bir de ısırdı.

— Kaza yapmadan balıkçıya varabilsek...

— Ben rakı içeceğim. Beyrut'ta içtim. İyisini İstanbul'da bulursunuz, dediler. Oradakinin adı arak.

Önce, restoranın havuzumsu akvaryumuna doldurulmuş balıklara hayran kaldı.

— Ne kadar çok çeşit var!..

— Seç bir tane.

— Hepsini!

— Anlaşıldı.

Garsona döndüm.

— Bize iki lüfer, bir yarım rakı.

Yemek yerken sofraya eğildikçe göğüsleri görünüyordu. Beyrut'tan aldığı yazlığından kuşkuluydu. *"Biraz dekolte,"* demişti. Gözlerimin takıldığını sezinleyince, biraz daha eğildi.

— Niye kaçamak bakışlar atıyorsun. Senden gizleyecek şeyim var mı?

Sutyeni yoktu.

Otele döndük.

— Anahtar sende mi?

— Hayır, sende.

— Hah!.. Al şunu, aç kapıyı. Centilmen ol.

Birkaç saat önce, o, balkon kapısında, ben oda kapısındayken ikimizi de saran tutukluk hâlâ devam ediyordu.

Doğu Roma İmparatorluğu'ndan kalmış, Osmanlı'nın egemenliğine boyun eğmiş, Cumhuriyet'in envanterine girmiş bu şehirde, adı Hilton diye bilinen bir Amerikalının yaptırdığı otelde, Monica ve ben sanki, koridorda karşılaşmış, çakan kıvılcımla yatağa yönelmiş iki yabancıydık.

Bu yabancılık duygusu, belirsiz bir tedirginlikle yataktaki çıplaklığımızı, bir gecelik kaçamak duygusuna çevirecek gibi duruyordu. Değişik ülkelerden gelip, dünyanın bir yerinde, beş yıldızlı bir otelde, cinsel içgüdünün kıvılcımıyla tutuşmuş iki beden...

On bir yıl ötede kalmış alışkanlığımız, yabancılık duygumuzu yenemiyordu. Geçen yıllar içindeki ilişkimiz, yapraklar dolusu olsa da, mektuplaşmanın sınırlarını aşmamıştı. Mektup teni taşımıyor, sözcüğü taşıyor, dokunmayı sağlamıyordu.

Oysa temeldeki gerçek yabancılık değildi. Beraberlikti. Boyutluydu, koyuydu. Benim için Monica, çeşitli duygu yoğunluğunun yanı sıra, dizginsiz, üzengisiz, gemsiz cinsel bir koşu olmuştu. Doyumsuzluğun, azgınlığa, arsızlığa dönüştüğü olurdu.

Bazen bir sözcük tutukluğu yok etmeye yeterli geliyor. Monica, dolu, derin bir sesle adımı söyledi. Bir çağırıştı. Sanki buhar dolu bir kazan, patlamamak için istim salmıştı. Çimenlerin üstünde adımı ilk duyduğunda, *"Bunu da söylemek zor ama, Tanrı başka dert vermesin,"* demişti. Ama yılların içinde

Monica, adımı, Türkçe bilenlerden de doğru söyler olmuştu.

Adımı sesleyince, ben de onunkini sesledim. Bütün vurgulara dikkat ederek. Uzaklardan birbirimizi çağırmıştık. Buluştuk. Tutuşturucu bir tılsım egemen oldu. Tutukluğu yok etti.

Vücutlarımız duygular yumağıydı. Cinsellik, duygularımıza sadece eşlik ediyordu. Büyük bir koroda ikinci ses gibiydi.

Düetimiz, özlemleri, pişmanlıkları, artık tamir edemeyeceğimizi bildiğimiz hataları, boşluğu, birlikteyken bile özdeki kaçınılmaz yalnızlığı seslendiriyordu.

Yıllar önce birlikte yarattığımız, sadece bize özgü bir dünyanın kutsal yerlerini dolaşırcasına, içimizdeki yöreleri dolaşıyorduk.

Sonra uzun bir soluk verdi. Kollarını yanlara açtı.

— Haydi, gene beni eskisi gibi tut. Uyuyacağım. Öyle güzel rüyalar göreceğim ki...

— Beni de görürsen, selam söyle.

Sırtını döndü. Kollarımı uzatıp göğüslerini avuçlarıma aldım. Burnumu sırtına gömdüm.

* *
*

Telefon seslerinin çeşitli tanımları vardır. Örneğin, polis romanlarında telefon acı acı çalar. Buluşmayı kabul etmiş kadının ya da erkeğin telefonu tatlı tatlı çalar. Bir de uyandırma telefonları vardır. On-

lar ana avrat sövercesine çalar.

Çaldı.

Monica kollarımdan sıyrılıp ahizeyi kaldırdı. Dinledi. Sonra, İspanyolca bir şeyler söyledi.

— Santiago'dan mı aramışlar?

— Hayır, Hilton'dan.

— Niye İspanyolca yanıtladın?

— Yanıtlamadım. Otomatiğe bağlı kadın sesi üç kez İngilizce, *"Saat yedi,"* dedi. Ben de İspanyolca, *"Üzme canını cicim"* dedim.

— Hımmm!..

— Haydi kalk.

— Hımmm...

— Miskin!.. Bütün gece horladın, uyutmadın. Eskiden horlamazdın. Yeni mi çıktı bu?

— Farkında değilim.

— Burnunda deviasyon olmalı. Ama, bu da doğuştan olur... Eskiden yoktu. Yoksa, biri burnunu mu ısırdı?

— Duvara çarpmışımdır. Ama, uykunu bölük pörçük ettiğime gerçekten üzüldüm. Niye dürtmedin?

— Kıyamadım. Horul horul uyuyordun.

Haşarı bir sevecenlikle elini başıma uzattı. Bu hareketi arzu ettiği muzip sonuca ulaşmayacaktı.

— Saçlarını karıştırınca, deliye dönerdin. Karıştıracak saçın da kalmamış.

— Sen benim vücudumun envanter memuru musun?

Sıcak eliyle başımı okşadı, çıplak kafama bir öpücük kondurdu, kalktı. Kuzguni siyah saçları, yuvarlak omuz başlarına dökülen... Sırtı... Kalçaları, bacakları... Her türlü doyumu doyumsuzluğa çeviren teni... Yalınayak banyoya yürüdü. Kapıyı açık bıraktı.

Suyun sesi.

Az sonra:

— Ayyy!..

Belli.

Az sonra bir kez daha:

— Ayyy!..

Belli.

Suyu ayarlayamadı.

— Bu banyoda bone yok mu?

— Kim bilir nereye tıkıştırmışlardır. Arasan da bulamazsın .

— Duyulmuyor!..

Oysa ben duyuyordum. Eski bir şarkıyı söylüyordu.

— *Marjolaine tu es si jolie / Marjolaine le printemps est fleuri.*

Üstünden on bir yıl geçmiş, eskimiş, unutulmuş bu şarkıyı mahsus mu söylüyordu? Yoksa o gün bugün âdet mi edinmişti.

"Çiçeklendi bahar."

Tanıştığımızda bahardı. Şarkı da herkesin dilindeydi.

Doğruldum. Kahvaltıyı ısmarladım.

— Hemen getirir misiniz? Uçağa yetişeceğim.

— Tabii efendim, derhal.

— Pasınız varsa, kapıyı çalmadan girin.

— Tabii efendim.

Tekrar Monica'nın sesi.

— Ne var?

— Sevgilim, sabunum düştü, lütfen verir misin?

Banyoya girdim.

— Nedir bu hal? Göle çevirmişsin her yanı!

— Görmüyor musun, küvetin perdesi bile yarım. Bu nasıl Hilton!

— Satın alınca, bütün bunları düzelteceğim.

Sabunu yerden aldım, uzattım. Söylendim:

— Sabunu elden ele vermek, bizde kavga çıkacak demektir.

— Sanki hiç çıkmamış da...

Sabunu Monica'ya vermek için küvete yaklaşınca, banyoyu göle çeviren su, duştan üstüme sıçramaya başladı. Elimin tersiyle yüzümü sudan sakınmaya çalıştım.

Gördü ya, avucuna doldurduğu suyu başıma döktü.

— Monica, keşke bunu yapmasaydın. Su atmak ayrılık getirir, derler.

— Sanki?..

Fayanslara çarpan suyun sesinde, uzak, derin, buruk bir sesti, *"sanki..."*

Bornozlardan birini kapıp fırladım banyodan. Eteğiyle başımı, yüzümü kuruladım. Yatağın üstüne attım, tekrar girdim yatağa.

Neden sonra çıktı banyodan. Üstünde bornoz, saçlarına havlu sarmış.

— Ben bu saçları kurutuna kadar uçak kaçar.

— Ne iyi! Sen de benimle kalırsın.

— Tembel adam, hâlâ çıkmadın yataktan. Ben seni çıkartmasını bilirim.

Çıkartıp fırlattı bornozu, yatağa girdi.

Göğüs kafesleri doluyor, yükseliyor; ağır ağır boşalıp, tekrar hızla dolup, çekip götüren bir yelken oluyordu. Kalçaları, kıyısız bir enginde kadırga... Denizin yumuşak karnına dalıyor, dalıp tekrar çıkıyor, yükseliyor, giderek daha derinlere dalıyor, daha yükseliyordu. Birden elleriyle ellerimi tutup göğüs altlarına götürdü. Karadutlara benzeyen sertleşmiş uçlarını öpü-

yordum. Açılıp kapanan, yükselip alçalan göğüs kafesi, daha da hızlanınca, yarı açık ağzından çıkan mırıltılar, seslere dönüşmeye başladı. Bu seslerde hiçbir dilin alfabesinde bulunmayan sesliler, sessizler vardı.

— Beyefendi kahvaltıyı getirdim. Lütfen şunu imzalar mısınız?

— Oğlum sen onu masaya bırak.

Monica, yanardağının lavlarını fışkırtmak üzereydi. Beklenmedik misafirin bunu da izlemesini istemedim. Ağzımı ağzına dayadım. Silkeledi başını.

— Bir kadının orgazm özgürlüğünü ağzına tıkayamazsın.

Ellerini ıslak saçlarının altına aldı. Bir süre bakıştık. Bakışlarımız neler söylemişti? Bir ses daha çıktı.

— Ohhh!..

Kapattı gözlerini. Gözlerinden öptüm.

— Gözlerden öpmek de ayrılık demiştin, yıllar önce.

Sıyrılıp çıktı yataktan.

— Aaa!.. Kahvaltı gelmiş! Ne zaman geldi?

— Bilmem.

— Bak, gene donunu yere atmışsın! Ne zaman vazgeceksin bu alışkanlıktan. Topla şunu!

— Donuma şut çekmen için bir neden yok.

Don havalandı. O banyoya girdi. Fön sesi. Bir şeyler söylüyor, duymuyorum. Duş yapacak zaman yok. Giyindim. Banyodan çıktı. Çıplak. O da hemen giyindi.

— Sekiz oluyor. Gecikiyoruz. Kahveler soğumadan.

Karşılıklı oturduk.

— Haa!.. Sürprizi unuttum.

— Bir de sürpriz mi var?

— Sürprizsiz olur mu? Nerde benim el çantam?

Gitti, çantasını buldu. Ufak karton bir kutuyla döndü. İçinden uçuk mavi, pelür kâğıtlarına sarılmış bir paketçik çıkardı. Özenle açtı: İki kruvasan.

Kruvasanları görünce daldım. Zaten istediği de buydu. Geçmiş yılların sevgi kabukları bir top oldu, yüreğime düştü. Bir hüzün damlası da, sevgi kabuklarının üstüne...

— Ne o? Çok duygulanmışa benziyorsun. Gözlerin mi doldu?

— Yoo.

— Beyrut'taki Hilton'a sordum; İstanbul'da yapmıyorlarmış. Hayret doğrusu. Şu kruvasanın esin kaynağı Türkler, ama Türkiye'de yapılmıyor.

Gerçekten o zamanlar yapılmıyordu. Uzandım, birini aldım. Mırıldandı:

— Eh, oradan buraya biraz bayatlamış olabilir, ama...

— Zararı yok. Ürün bayat da olsa, ona yansıtılan düşünce ürüne başka bir tat verir.

— Bakıyorum unutmamışsın.

— Hiçbir şeyi unutmadım. Bütün o yıllar, dünmüş gibi kafamda.

Ellerini uzattı.

Orman kuytusu gözlerinde, her an anlam değiştiren iki muzip, sevecen ışıktı gözbebekleri.

Dalgın bir süre öyle kaldık, el ele.

— Keşke ben de seninle gelsem.

Ellerimi bıraktı.

— Gelemezsin ki.

— Niye?

— İkimiz de gittik. Mümkün mü geri dönmek!.. Sen söylemez miydin: Aynı suya iki kez girilmez, diye?

— Onu ben söylemedim; Heraklit söyledi.

— Su belli bir yöne akarken, zaman karşıt yöne akar... Bunu demek istemiş, değil mi?

— Evet. İşte bu nedenle aynı suya iki kez girilemez.

— İşte bu nedenle, ne sen benimle gelebilirsin, ne de ben seninle gidebilirim. Bütün o yılların tamamı bir andı. Aynı an içinde aynı sudaydık. Sonra sular bir yöne, zaman karşıt yöne aktı.

Tekrar sustuk. Mırıldandı:

— Haydi kalk. Saat dokuza geliyor. Daha check-out yapılacak. Bavulum!..

Deyince, birden aklıma geldi:

— Kırmızı kazağın?.. Gene yanında taşıyor musun?

— Kazak değil, hırka.

— Hırka demek istemiştim...

— Bakıyorum bunu da unutmamışsın. Keşke unutmuş olsaydın.

— Ne oldu? Yoksa çaldırdın mı?

— Hayır. Kaybettim.

— Nereye gitsem yanımda taşırım demiştin.

— Öyle yapmayı sürdürüyordum. Valparaiso rıhtımında, beni New York'a götürecek gemiye üç bavulla bindim. New York limanına iki bavul indi. Üçüncüsü, bütün çabalara karşın bulunamadı. ***Kırmızı Monica*** onun içindeydi. Uğurum da böylece gitti. Hepatite tutulmamın nedenini de böyle yorumladım. Aylarca hastane köşelerinde süründüm. İşte böyle beyimiz: ***Kırmızı Monica***'nın öyküsü böyle bitti. Ömrü daha fazla vefa etmedi. Vapur ambarlarında kayboldu. Beni çocukluğuma bağlayan tek şey...

Daldı. Uzaklara gitmişti. Sırf havayı dağıtmak için:

— Monica, o bavulda herhalde on çift de iskarpin vardı...

— Aman nasıl da bildin!..

— On külot, on kombinezon, on sutyen...

— On gecelik, on sabahlık... Kâfir çeyiz sandığıydı. New York da damat... Oysa o bavulda bunların hiçbiri yoktu. Kırk - elli kadar kitap... Cenevre'de aldıklarım, Santiago'da kalmış olanlar. Taşınıyordum. Neyim varsa üç bavula doldurmuştum. O bavulda bir de senin bana gönderdiğin mektuplar vardı. Onları tarih sırasıyla bir klasöre dizmiştim. Yüzlerce yaprak. ***Kırmızı Monica***'yı da katlayıp klasörün içine koymuştum.

— Mektuplar da mı gitti?

— Monica'yı da, mektupları da ambar yuttu.

— Ben senin bana yazdıklarını saklıyorum. Klasöre dizmedim. Karton bir sandığım var. Bana gelen bütün mektupları onun içine attım. İster misin, seninkilerin birer fotokopisini vereyim?

— Aman eksik olsun! Onlar gırgır mektuplardı, ama satır aralarında ne çok gözyaşı vardı... Haydi kalk!

Polisin pasaport kulübesinin birkaç adım uzağında durduk. Kollarını boynuma doladı.

— Sen de bana sarıl. Gene eskisi gibi tut. Sokul, daha çok sokul.

Başını omzuma gömdü. Saçlarını kokluyordum.

— Daha çok sokul. Daha kuvvetli sarıl. Çimenlerde yuvarlandığımız gün gibi.

Öyle bir süre kaldık. İçim titriyordu. Neden sonra başını omzumdan kaldırdı. Gözlerini gözlerimden kaçırdı. Bir daha göz göze gelmedik. Yerden çantası-

nı kapıp kontrol polisine doğru yürüdü. Pasaport. Damga. Gümrüğü geçti.

Dönmedi.

Bütün görebildiğim saçları, sırtı.

Dönmeden sol elini kaldırdı, salladı.

Kalabalık onu içine aldı. Kayboldu kalabalıkta.

Kollarımı uzattım.

Böyle bir şey yapmış olduğumdan da emin değilim. Belki içimden uzattım. İçimden ya da dışımdan... Uzattığımı sandığım kollarım, iki yana düşmüş duruyordu. Arada bir çevrenin uğultusunu duyuyor, sonra sağırlaşıyordum. Geçip dönenlerden bazıları arkamdan sağ omzuma çarpıp geçiyor; ben sola dönüyordum; bazıları önden sol omzuma çarpıyordu; sağa dönüp eski konumuma giriyordum. Rüzgâr gülü gibiydim. Kalabalığın yelinde ufak yalpalar halinde sağa sola...

Kafamı biraz kaldırabilmiş olmalıyım ki, gözlerim, kocaman, kara, kare bir tabloya takıldı. Yeşilköy Havaalanı'na bu tablodan, o tarihte ilk kez koymuş olmalılar; ya da ben ilk kez görüyordum. Siyah plaketler şar diye dökülüyor, sonra şık, şık, şık daha ufak plaketler... Uçuş saatleri, uçakların ineceği havalimanları, çıkış kapısı numaraları, uçakların kalkacağı saatler... Sonra metalik bir şar!.. En üstteki şehir adı siliniyor, alttaki üste geliyor, en alttakinin yerine bir yeni şehir adı geliyor... Kaç saniye geçiyor? Tekrar şar!... Bu kara kare tabloya bakıyorum. Dünya ne kadar büyük, bir kara kare tahtaya sığmış dünya, ne kadar ufak.

Bir de, bir kadın sesi: Falan falan "*Havaaa yol-*

laa'rının..." Hecelerin her vurgusu yanlış, handiyse sinir bozucu. Falan uçak, falan saatte, falan kapı... Bunlar hiç anlaşılmıyor. Bu koca uçak alanı salonunda van, van, vanlıyordu kadın.

Bu rahatsızlıklar beni perde perde uyandırdı. Yirmi dört saati bile tamamlamamış bir düş dünyasından, düşsüz bir dünyaya düşmeye başlamıştım, her günkü dünyama. Yerçekiminden soyutlanmış bedenim, önce doğal düzenine girdi. Ağırçekim hareketlerim düzeldi. Doğru Dış Hatlar Başkomiserlik odasına yöneldim. Vurdum kapıyı girdim.

Kadir Bey, soran gözlerle, kısa bir an bakıp hatırlamaya çalıştı.

— Haa! Siz misiniz?.. Buyurun, oturun. Niye geldiniz?

O gün bugün masanın üstü sanki hiç temizlenmemiş. İzmarit dolu küllük, bir sürü boş çay bardağı.

— Monika Madaraga, değil mi? İki ismi de (M)yle başlıyor. (M-M). Meme gibi... Heh, heh... heh...

Ya sabır.

— Pasaportunu uzatır uzatmaz hemen buraya... Misafirim olacak. Size bir telefon. Gelip emaneti alacaksınız.

— Başkomiserim telgraf geldi.

— Hah! Bildirmiş mi, geliş tarihini, uçuş numarasını?..

— Hayır.

— Allah Allah!..

— Gelemeyeceğini bildirmiş.

— Niçin gelemiyormuş?

— İşi çıkmış.

— Yaa!

— Evet. Ben de size teşekküre geldim. Bir de listeye adını yazmıştınız. Onu silelim.

— Tutuklanacaklar Listesi...

Çekmeceden çıkarttı.

— Nereye yazmıştık?

— Son satıra. Maviyle...

— Tabii. Bütün bu renklerin anlamı vardır. Kırmızı, siyah, mavi. Hangisinin ne anlama geldiğini söylemem. Emniyetin sırrıdır. Mavi kayıt siyahla çizilir.

Çizdi.

— Siz bana o telgrafı getirin, incelemeye alalım.

— Yırttım.

— Avukat Bey maddi delil yırtılır mı?

— Kızdım, yırttım! Size adreslerimi, telefon numaralarımı bırakmıştım. Artık gerek kalmadığına göre onları alabilir miyim?

Ters ters baktı.

— Ben de onları yırttım.

———— * ————

2001 Aralık - İstanbul

KIRK FRANK

Goethe'nin Tutumlu Babası

Yaz ayları üniversite kapanınca şehir boşalırdı. Varlıklı öğrencilerin hepsi ülkelerine döner, uluslararası kurumlarda diplomat konumunda olan büyükelçiler tatile çıkar, yerlerine çıraklarını bırakırlardı. İşyerlerinin çoğu kapanır, bir kısmı az sayıda personelle çalışırdı.

Şehre birden çöken ıssızlık fazla sürmezdi. Önce, kuzey ülkelerinden zengin kızları Fransızca öğrenmek için yaz kurslarına akın eder, üniversitenin bahçesi çiçek açardı. Arkadan turistler doluşur, şehri bir yaygaradır sarardı.

Yurduna, her tatil dönemeyen bir avuç öğrenciden biri de bendim. Ama bundan bir yoksunluk duymazdım. Cenevre'nin yaz ayları, nice sevdalar yaşadım, nice serüvenim oldu, neler gördüm geçirdim... Birçoğunu unutmuş olsam da hatırladıklarım, hâlâ içimde birer gülücük damlasıdır.

Yirmi yaşımın ikinci yarısını sürüyordum. Elbette olası değil, biliyorum, ama Cenevre'de geçen o sekiz yılımın sekiz yazını tekrar yaşamak için yaşam süremden bir şey ödemem gerekirse, onu da

duraksamadan öder, takası hemen kabullenirim.

Hiç mi derdim yoktu? Vardı: Para!

O hazlar, hevesler, duygular dünyasında köpüren çoşkuyla yaşarken, tek sıkıntım parasızlıktı.

Haydelberg'de, on dokuzunda öğrenciyken, Goethe, babasına gönderdiği mektuplardan birine şöyle yazmıştı:

— Hazlar ve zevkler bitmiyor, lâkin yeterince param yok.

Ben, bu Goethe'yi hiç sevemedim. O da beni umursamamış olmalı ki, ilişkimiz de olmadı. Dolayısıyla aramızda sorun çıkmadı. Ama anlayamadığım, Goethe'nin babası Frankfurt'tan, Haydelberg'deki oğluna yeterince niye para göndermezdi?

Oysa, benim babam bana, aksatmadan, her ay 530 İsviçre Frangı'nı, sekiz yıl gönderdi.

Kimbilir ne zorluklarla!

Bu tutar niye küsüratlıydı? Çünkü devletin takdiri böyleydi. Her yabancı ülke için, öğrenciye gönderilecek tutarı, devlet saptamıştı. İtalya için ayrı, Almanya için ayrı, Fransa için ayrı... Yasal tutarın en yükseği İsviçre'de okuyan öğrenciler için öngörülmüştü. Çünkü İsviçre, öbür ülkelere göre hayat standardı en yüksek, ama en pahalı ülkeydi. Gerçekten çok pahalıydı.

Kaldığım apartman katını iki öğrenci paylaşıyorduk. Katın aylık kirası 250 İsviçre Frangı. Benim payıma düşen 125 frank. 530'dan düş 125 frangı; dön borçları öde. Ayın on beşi gelmeden zil!

Her çağda, her ülkede, birçok öğrencinin yaptığı gibi, ben de bir yandan öğrenimi sürdürüyor, bir yandan fırsat çıktıkca iş bulup çalışıyordum.

Bu amaçla üniversitenin Öğrenci Derneği Sekreteryası'na kaydımı yaptırmıştım, bir de Başkonsolosluk'a.

Bu tür işlerin saat başına bedeli beş franktı.

İsviçre Konfederasyonu Merkez Bankası'nın çıkarttığı bu beş franklar hâlâ tedavüldedir. İçlerinde yüz senelik olanlara bile rastlanır. Koca bir gümüş. Arkadaşlar buna *"Manda Gözü"* derdi. Önemli bir para birimiydi.

Sekiz saatlik iş bulunca -sekiz saatin üstünde çalışmak zaten yasaktı- beş kere sekiz: kırk frank. On gün çalış, dört yüz frank. Türkiye Cumhuriyeti'nin öğrenci için yurt dışına gönderilmesine izin verdiği aylık tutarın nerdeyse yarısından çoğunu on günde çıkarmak olası. Ama, on gün sürekli iş hiç olmazdı.

İşler de çeşit çeşit. Noel öncesi, zarflara pul yapıştırmak gibi en kolayından tutun da, elektrikli makineyle çim biçmek gibi en keyiflisine, ya da inşaatta demir çubuk bükmek gibi en zoruna kadar uzanırdı.

Bir de çevirmenlik.

Hastane, doktor, alışveriş için Cenevre'ye gelmiş, dil bilmeyen vatandaşlara, saati beş franga yardım.

Tercüman

Sabah erken saat. Telefon. Bir kadın. İsmimi söyledi, sordu:

— Siz misiniz?

— Evet, benim.

— Burası Cenevre Başkonsolosluğu... Sizi genel sekreter hanıma bağlıyorum, iyi günler.

Genel sekreter hanıma bağlandığıma göre, niçin telefon edildiğini kestirmem zor değil. Örneğin, "*Başkonsolos Bey sizi bugün öğlen yemeğine bekliyor...*", gibi bir mesaj gelmeyeceği kesin. Belli ki bana bir iş bulundu.

— Aloo!..

Bu kadının 'o'ları niye böylesine kalındı? Sanki '*ooha!*' der gibi.

— Bir çevirmenlik...

— Memnuniyetle.

— Yazın... Yazıyor musunuz?

— Evet?

— Yazın!

— Evet?

— Paquis... Kapı numarası 39, Kat 4. Saati beş frank!

— Teş...

*"ekkür ederim"*e zaman kalmadı, telefonu suratıma kapattı.

Bu kadın niye böylesine tersti? Ama onun da, kimbilir nice derdi vardı?

Fırladığım gibi, ver elini Paquis.

Paquis diye bilinen semt pek saygın bir yer değildi. Gündüz bir türlü, gece bir başka türlü beterdi. Cenevre polisinin baş belasıydı. Orada her türlü kepazelik olurdu.

39 numarayı buldum. *Pansiyon Böthler.* Kimdiyse bu Böthler?

Girdim kapıdan. Bindim asansöre, dörde bastım. Dördüncü katın sahanlığına ulaştım ki, yarı karanlık sahanlıkta bir koku. Ama öyle böyle değil, bir koku ki... Üstelik, bana da aşina.

Kokuyu teşhisle zaman yitirmektense kapının ziline bastım, bekledim. Kapı açıldı. Tıknaz, kısa boylu bir adam. Gözler çakır; yüzü çilli, ablak; ama alnına sarkan saçları?.. Siyah değil, sarı da değil, kumral da değil. Başka saç rengi bilmiyorum. Benim bilmediğim renk hangisiyse, o renkte.

— Ne istiyorsun hemşerim?

— Beni başkonsolosluktan gönderdiler. Çevirmenim.

— Neymişsen?

— Çevirmen.

— Biz konsolosluktan çevirmen istemedik, tercüman istedik.

— Ben tercümanım.

— Neye abuk sabuk laflar söylersin, tercümanım desen ya! Gir içeri.

Girdim. Sahanlıktaki koku yoğunlaştı. Saç rengi belli olmayan bağırdı:

— Tercüman geldiii!

Bir adam belirdi. Bunun saç rengi tartışmasız, pırıltılı bir siyah. Gözleri de öyle, bir de bıyık. Ama pos bıyık değil, ince kaytan, uçları yukarı kıvrık. Sırım gibi ince, boy da bir seksen falan. Öbürünün boyunun handiyse bir misli.

— Tercüman sen misin?

— Evet, benim.

Beni süzdü.

— Geçen yılki daha yavuzdu. Sen biraz sıskasın!

Ya sabır! Geçen yılki yavuz kimdi, bilmiyorum; bu adamlara ne hizmet vereceğim onu da bilmiyorum. Ama gözlemlediğim manzara, hem nostaljik, hem gerçek dışı, hem böğürtücü.

Pansiyonun sofasında yerde bir maltız.

Bu kova biçimi gerecin dışı sac, içi tuğla kaplamadır. Altında minik bir penceresi vardır. Kovamsı silindirin tepesi açıktır. Odunkömürü üstten konulur, alttaki ufak pencereden, üstten konan kömürler körüklenir. Önce alev alev yanar, sonra için için kor olur. Ne pişirilecekse, tenceresiyle maltızın üstüne yerleştirilir.

Yirmi beş yaşımın öncelerine düşen dönemde, maltız, zaman zaman ömür sürecime girip çıkmıştı. Sanırım artık hiçbir yerde yok.

Benim için nostaljik olan buydu.

Ama bir de dördüncü katın asansör sahanlığına sızan koku! O da nostaljik.

Maltızın üstünde bir koca tencere, kalaylı bakır. Kapağı fıkırdayıp buhar tanecikleri salıyor.

Koku? Pastırmalı kuru fasulye! Maltızın üstünde fokur fokur kaynıyor.

Bugün biri bana, pastırmalı kuru fasulye yapsa, ne büyük bir iştahla yerdim.

Ama, 1958 yılının yaz aylarında, bir sabah vakti, bu pastırmalı kuru fasulye kokusu midemi altüst etmişti, böğüresim geliyordu.

Maltızın önünde iki kadın. Yere bağdaş kurmuş. Biri, bebesini emziriyor. Beni görünce memesinin üstüne bir tülbent örttü.

Tülbent de benim için nostaljikti. Çocukluk hastalıklarımı art arda geçirdiğim dönemler, alnıma konulan sirkeli tülbentler; ya da banyo yaptıktan sonra üşütmeyeyim diye, başıma sarılan tülbentler... Bunun bir türü daha vardı, adı mermerşahiydi. Ninemin, namaza dururken, başına sardığı. Onunkinin kenarları oyalıydı.

Maltızın öbür kenarındaki kadının dizlerinde bir oğlan çocuğu; beş-altı yaşında. Oğlan bas bas bağırıyor. Oğlan bağırdıkca anası bir şamar indiriyor. Şamarı yiyince oğlan, minicik yumruklarını sıkıp anasının dizine dizine vuruyor. O vurdukça, öbürü de ona vuruyor.

Ana-oğul arasındaki geçimsizliğin nedenini anlayamadım. İlgilenmedim de. Birkaç saniyeye sığışmış gözlemlerim içinde asıl anlayamadığım başka şeylerdi.

Biri maltız!

Üç bin beş yüz kilometre uzaktan bu maltız

Cenevre'ye nasıl gelmişti?

Niye gelmişti?

Paquis, berbat bir mahalle olsa da, buradaki bütün pansiyonlarda birer mutfak, mutfaklarda gaz ya da elektrik ocağı vardı.

Bütün pansiyon mutfaklarında ayrıca her türlü çanak-çömlek, tencere, tava, kap kacak, çatal, bıçak, her şey bulunurdu.

Geçen yıl da gelmiş oldukları anlaşıldığına göre pansiyonda ne var ne yok biliyor olmalıydılar.

Anlayamadığım öbür şey koca tencereydi. Bu tencere Cenevre'ye nasıl gelmişti?

Peki ya odunkömürleri?..

Maltız, uçağa girmez; tencere de girmez. Hadi, odun kömürleriyle kuru fasulye valize girdi diyelim, pastırma da girdi, ama bu pastırma İsviçre gümrüğünden Cenevre'ye nasıl girmişti? Havaalanında gümrük polislerinin eşek büyüklüğünde köpekleri vardı. Bunlar, insanın kıçını bile koklar, pastırmanın kokusunu bir metre uzaktan duyunca, pençelerini valize yapıştırmaları gerekirdi.

Pastırma, sucuk, kavurma Cenevre Havaalanı gümrüğünden geçemezdi.

Peki, bu pastırma Cenevre'ye nasıl girmişti?

Birkaç saniyeye sıkışan düşüncelerimi bir sonuca vardıramadan, kaytan bıyıklı, tırtıllı bir sesle söylendi:

— Hadi bakalım tercüman, gidiyoruz!

— Nereye?

Ünlü bir saat markası söyledi.

— Birkaç mağaza var. Hangisine?

— Mağazaya değil, fabrikaya gidiyoruz.

— Fabrikanın nerde olduğunu bilmiyorum.
— Ben biliyorum. Düş önümüze.

Sokağa çıktık.
— Taksi durağı karşıda...
Tıknaz bodur kükredi:
— Bak, şu tercümanın ettiği lafa bak! Gâvura para kaptırmanın âlemi var mı! Yürüyeceğiz.
Yürüdük, yürüdük, gara vardık.

Cenevre garı, büyük mü büyük, çirkin mi çirkin. Böyle olsa da, o sekiz yılda nice anılarıma kucak açtı bu yapı. Koşup beklediklerim, uğurladıklarım. Nemli gözler... Mendiller... Ama böyledir garlar, sırf Cenevre'ninkine özgü değil.

Monica'nın, illa Akropol'e çıkacağım, diye tuttuğu o temmuz ayında, ilk ayrılığımız da bu garda olmuştu.

Rıhtımlar da böyledir. Az mı el salladım güvertelerden, az mı baktım sallanan mendillere. Gözden uzaklaşıp, ufaldıkça rıhtımlar, bilirim, nasıl büyür hasret. Ayrılığın en yüzeysel olduğu yer uçak alanlarıdır. Gidişin, kopuşun duygusu güdük kalır.

Ben önde, kaytan bıyıklıyla, tıknaz bodur arkamda girdik Cenevre Garı'na. Dört gişe, dört kuyruk. Birinde sıraya girdim. Girmemle dönmem bir oldu. Dönüp, ikisine birden gözlerimi diktim. Tıknaz bodur mırıldandı:
— Hadi, vereyim bari.
Cebinden bir banknot destesi çıkardı, bana birkaç yüzlük verdi. Üç kişilik gidiş-dönüş bilet parasının tutarım da söyledi.
— Üstünü ver.

Sanki cebime atacağım. Sonra ekledi:

— Üçüncü mevki al!

Kaytanbıyık söylendi:

— Yahu, biliyorsun, bunların üçüncü mevkisi yok.

— Belki yapmışlardır, tercüman sorsun. Sor tercüman, üçüncü mevki var mı?

Ses etmedim. Ama belli bunlar bu yolu çok kez gidip dönmüşler. Dikkatimi çekti: Bana adlarını söylememişlerdi. Ben de benimkini söylemedim. Ama benim kod adım "Tercüman." Birbirlerine de adlarıyla hitap etmiyorlar. "Ulan", "yahu", "oğlum", "ülen" biçiminde geçiştiriyorlardı.

Biletleri aldım, fırladık, ben önden koşuyorum, Kaytanbıyık ardımdan sesleniyor:

— Tercüman, yanlış perona gidiyorsun, o değil, ondan sonraki.

Kaytanbıyık yolu benden iyi biliyor. Tıknefes yetiştik. İkinci mevkiye yerleştik. Onlar yan yana oturdular, ben karşı bankete.

Tren raylarda kaymaya başladı. Altmış... Yetmiş... Yüz... Yüz yirmi... İki yüz yirmi... Sağımızda Leman Gölü, aydınlık, pırıltılı, mavi. Solumuzda akarsular, çayırlar, uzakta tepecikler, şaleler. Tıknaz, kafayı yaslayıp uyuklamaya başladı. Ben gazetemi açtım, dikine tuttum. onlarla arama duvar çektim.

Bir süre sonra Kaytanbıyık, Tıknaz'ı dürttü:

— Uyan ulan, uyan da ineklere bak. Sen seversin buranın ineklerini...

Tıknaz uykulu gözkapaklarını kaldırıp trenin penceresine döndü.

— Üleeen! Şu memelere hele bi bak! Yere sürte-

cek. Ulan bizim oranın inekleri niye sıpa gibi olur?

— Oğlum, şu çayıra baksana! Bizimkiler taşlı tarlada otluyor.

Elinin tersiyle benim gazeteye vurdu.

— Hey, tercüman, indir şu gazeteyi de ineklere bak!

Gazeteyi hışımla indirip tersleyen bir suratla gözlerimi Kaytanbıyık'ın gözlerine diktim.

Bakışlarımdan mı ürktü, davranışından mı utandı, sözde özür dileyen bir sesle söylendi:

— Oku, oku... Bıkmadın mı okumaktan? Kaç yıldır okuyorsun?

— Yirmi!

— Ohaa!

Aynı an ben de düşündüm, hesabım yanlış değildi. Altı yaşımda ilkokula yazılmıştım. Şimdi yirmi altı yaşımdaydım. Bu hesabı daha önce hiç yapmamıştım. Ben de şaşırdım. Oysa, öğrenimim daha yıllar sürecekti.

Tıknaz uykulu hırıldadı:

— Biz Kilisliyiz. Bizim orada okuyup yazmayı öğrendikten sonra mektebe gitmek ömre ziyandır.

Kilis?.. Kilis? Kafamda Kilis'i aradım. Coğrafyam zayıftır. Sonunda buldum: Güneydoğu sınırındaki kentlerden biri.

— Yirmi yıl okudun da, başın göğe mi erdi? Hâlâ beş franga talim ediyorsun!

Vurdu kafayı uyudu.

Lozan'a geldik. Aktarma. Ondan sonra, her saat başı bir başka istasyonda aktarma. Sonunda bir yere vardık.

— Tercüman, kalk geldik. Düş önümüze.

Şirin bir gar. Kapısında birkaç taksi. Kaytanbıyık, baştaki taksiye yöneldi. Tıknaz itiraz etti:

— Yürüyelim gardaş. Gâvura para kaptırmanın âlemi var mı?

— Ulan geçen yıl beni zorla yürüttün; yolda soluğun kesildi. Buradan oraya yürünür mü?

— Soluğum kesilmesine kesildi de, soluğumun kesildiği yerden taksiye binince yolun yarı parasını verdik.

— Ulan saçmalama, bin şu taksiye!

— Dur, Tercüman sorsun bakalım, kaç paraya gidiyor?

— Ulan kaç parası var mı? Taksimetre ne yazarsa o kadar.

— Tercüman sen öne otur, gözünü taksimetreden ayırma, bunlar her türlü hileyi yapar. Baktın ki taksimetre fazla atıyor, bana söyle, hemen herifi dışarı çıkarıp eşşek sudan gelene dek bir temiz kötekliyeyim ki, Kilisliye kazık atmak neymiş öğrensin.

Taksimetreyi izleme görevimden hoşnut kaldım. Onlarla yan yana oturmayacaktım.

Şoför biraz söylendi:

— Müşterinin öne oturması yasak, ama madem ısrar ediyorsunuz...

— Tercüman, ne diyor? Parayı peşin istiyorsa, katiyen, hayır de!..

— Müşterilerin öne oturması yasakmış...

— Geçen yılki tercüman zart diye oturdu. Yavuz oğlandı. Sen biraz sıskasın, sözünü geçiremiyorsun.

Tanrım, bir mucize olsa, ben kuşa dönüşsem, buradan kanat çırpıp evimin çatısına insem. Sonra gene ben olsam, sabah bıraktığım kitabın başına

otursam, yirmi yıl daha okusam. Akşam Lendolt'a koşsam, Monica'yı bulsam.

Şoför vitesi geçirdi, gazladı.

— Nereye gideceğiz?

— Nereye, diye soruyor.

Kaytanbıyık buruşuk bir kâğıt uzattı; ben de şoföre. Şoför bakıp geri verdi. Kaytanbıyık uzanıp kâğıdı kaptı.

Tıknaz gene kafayı vurup uyudu.

Geleceğimiz yere vardık.

Aydınlık yüzlü bir yapı.. İnce uzun. İki katlı.

Resepsiyondaki üniformalı sordu:

— Kiminle görüşeceksiniz?

— Kiminle görüşeceğinizi soruyor.

Kaytanbıyık gene bir kâğıt parçası çıkarttı cebinden, üniformalıya uzattı. Üniformalı bakıp kâğıda Kaytanbıyık'a geri verdi.

— Randevunuz var mı?

— Randevunuz var mı, diyor.

— Tercüman, söyle bu herife, bu randevu teranesini artık kessin. Her sefer aynı şeyi sormasın!.. İsmini verdiğim herif bizi bekliyor.

— Bizi bekliyorlarmış.

Randevusuz nasıl beklenildiğini anlamadım. Resepsiyondaki üniformalı ne anladıysa.

— Şöyle buyurun oturun, dedi. Hostes gelip alacak.

Telefona yapıştı.

— Hostes gelecekmiş.

Tıknaz inledi:

— Uff!.. Bakalım bu seferki nasıl?

Birkaç dakika geçti geçmedi, resepsiyon holüne bir kız girdi ki, benim elim ayağım, eklem yerlerim çözüldü. Açık kumral saçlar. Atkuyruğu. –O zamanlar modaydı.– Çıkık bir alın, altında bir çift açık kahverengi göz, içlerinde gizlenmiş kıvılcımlar, yıldızlar, maytaplar, belli etmeden çağırıcı; burun delikleri ince, uçuşkan, bir de ağız –bu güzellik yazılamaz ki, çizmek lazım– boynu biraz dolgun, ama olsun, iştah açıcı. Bir de dizkapakları, baldırları, ayak bileklerinde narin oyuklar...

Göğüslerini de öne doğru yükseltti, holde dimdik durdu. Kızın duruşundaki ifade şuydu: "Ben seyredildikçe kadınlaşırım."

Tıknaz'dan bir inilti çıktı:

— Uuğğf!..

Kız iniltiyi yanıtladı:

— Herzlich will kommen.

Sordum.

— Fransızca biliyor musunuz?

— Elbette.

Şivesi bozuk değil. Ekledi.

— Beni izleyin lütfen.

Daldık bir koridora. Uzun mu uzun. Sağımız solumuz fotoğraflar, burma bıyıklı İsviçre Almanları, eski saat kadranları, dişliler, çarklar. 19'uncu yüzyıl, 18'inci yüzyıl, 17'nci yüzyıl... Böyle uzayıp gidiyor. Koridor değil, müze.

Kız önde, ben arkada, benim arkamda Tıknaz, onun arkasında Kaytanbıyık...

— Hakem dolaş!..

— Efendim?

— Tercüman, kızın kıçına yapıştın gidiyorsun. Çekil de şu bacakları biz de görelim!...

Hemen çekilip arkalarına geçtim. Neme gerek. Bunlar Kilisli. Kıskançlık yüzünden saat müzesinde aşk cinayeti...

Onlar kızın ardı sıra göz banyosu yaparak gidiyor. Tıknaz söyleniyor:

— Ulan bizim karıların bacakları niye böyle değil. Bunları da mı çayıra salıyorlar?

Koridorun sonuna geldik. Kız, alüminyum, yaylı bir kapıyı itti, bizi buyur etti. Girdik. Kız gitti.

Uzunluğu yaklaşık yüz elli metre, dikdörtgen bir atölye. Her yanı alüminyum tezgâh. Bomboş. Ama işleyen yüzlerce saatin tiktağı.

En öndeki tezgâhın arkasında çipil, sıska bir İsviçre Almanı. Benimkileri görünce bir sevinç çığlığı attı:

— Ach so!..

Fırladı yerinden, öne çıktı. Benimkilerin uzun boylusu, Kaytanbıyık, Almanı belinden kavradığı gibi kucaklayıp bağrına bastı. Herifin ayakları yerden kesildi. Bir o yanağına, bir bu yanağına sulu öpücükler kondurdu. Handiyse dişleyecek. Bir, parmak atmadığı kaldı. Adamı saldı. Bu kez öbürü aldı, iki öpücük de ondan. Adam silkelenip biraz kendine gelince, kuşkulu gözlerle bana baktı. Ben elimi uzattım.

— Ben çevirmenim.

Rahatladı.

— Herzlich will kommen.

— Fransızca biliyor musunuz?

— Elbette.

Benim de kendisini öpeceğimi sanmış olmalı ki, hemen sıvışıp tezgâhın arkasındaki yerine geçti, kendini korumaya aldı. Biz üçümüz tezgâhın önüne boy sırasıyla dizildik. Adam sordu:

— Yolculukları iyi geçmiş mi?

— Yolculuğunuz iyi geçti mi, diyor.

— İyi, iyi, çok iyi geçti.

— İyi geçmiş.

— Onları yeniden gördüğüme sevindim. Bizler eski dostuz.

— Sizleri tekrar gördüğüne sevinmiş. Bizler eski dostuz, diyor.

— Sevinmeyip nedecekmiş? Söyle ona, eski dost düşman olmaz.

Bunu Fransızcaya çevirince acayip bir şey olacak.

— Hadisene tercüman, tercüme et!

— Onlar da size, eski dostumuzdur, diyorlar.

Karşılıklı dostluk söylemleri tarafları hoşnut etti.

— Söyle tercüman, bu sefer üç bin tane olacak.

— Üç bin tane, diyor.

— Üç bin mi!?

— Üç bin mi, diye soruyor.

— Söyledik ya!..

— Evet, üç bin.

İsviçre Almanı Çipil hemen not etti. Önündeki *Facit* marka hesap makinesinin kolunu bir aşağı, bir yukarı çevirmeye başladı. Öbür elinin altında, makinenin tuşları... Amma da sürdü. Sonunda bir kâğıda yazdı, bana uzattı. Ben kâğıdı Kaytanbıyık'a verdim.

Almasıyla bağırması bir oldu:

— Anasının nikâhını mı istiyor? Tercüman söyle, yüzde elli tenzilat yapacak.

— Yüzde elli tenzilat istiyorlar.

— Olanaksız, maliyetinin altında satamam. Zaten tenzilata ben karışmam. Ben atölye şefiyim.

— Tenzilat, yetkisi dışındaymış.

— Bize öğretmesin! Biliyoruz. Yabandomuzuna benzeyen bir herif var, ona telefon etsin.

— İlgiliye telefon etmenizi istiyorlar.

Çipil telefona yapıştı. İsviçre Almancasıyla birine bir şeyler anlattı. İsviçre Almancası dil sayılmaz. Halen tıbbın el atmadığı bir gırtlak hastalığıdır.

— Tercüman, bu ne anlatıyor?

— Almanca konuşuyor.

— Ne diyor, dedik.

— Almanca bilmiyorum.

— Sen ne biçim tercümansın?

Çipil telefonu kapattı.

— Yüzde on.

— Yüzde on tenzilat yapıyormuş.

— Söyle, yüzde on bir.

— Yüzde on bir istiyorlar.

Çipil tekrar telefona yapıştı. Bir taraftan eliyle ağzını kapıyor ki, ben anlamayayım. Bu kez kısa kesti.

— Yüzde on bir okeydir.

— Yüzde on bir düştü.

— Gördün mü? Yüzde elliden başlarsın, on birde bitirirsin. Hayat tecrübesi... Sen yirmi yıl daha öku, öğrenirsin.

Birkaç dakika geçti geçmedi, alüminyum kapı açıldı. Bir adam girdi. Suratsız, abus, Yabandomuzu bu olmalı. Bir öpüşme savaşı da bununla olur mu? Olmadı. Yaban Domuzu hiçbirimize yüz vermeden, sırtını dönüp, tezgâhın arkasına geçti. Atölye şefi Çipil ayağa kalktı. Yabandomuzu, Çipil'in yanındaki iskemleye oturup Facit marka hesap makinesini önüne çekti. Bir eliyle Facit'in kolunu öne arkaya çeviriyor, öbür eli tuşlarda... Bir türlü sonu gelmiyor. Nihayet bitirdi. Çipil'e dönüp bir şey söyledi. Çipil bana döndü:

— Yüzde on bir tenzilat. Yarısı peşin.

— Yarısını peşin istiyorlar.

— Kaçacak değiliz ya, vereceğiz.

Yabandomuzu bize doğrudan hitap etmiyor, protokol uyguluyor; Çipil aracılığı ile konuşuyor. Çipil'e gene bir şey söyledi. Çipil bana sordu:

— Makbuzu hangi firma adına tanzim edeceğiz?

— Makbuzu hangi firma adına yazacağız, diyor.

Kaytanbıyık sinirlendi:

— Yahu amma da uzattılar be!... Abuziddin, de.

— Abuziddin.

Çipil bana bir kâğıt uzattı:

— Nasıl yazılıyor?

Yazıp verdim. Çipil bir süre kâğıda baktı.

— Geçen yılki firma ismi değişikti.

— Geçen yılki isim değişikmiş.

— Tercüman söyle: Ulan sinameki, de. Firma değişti.

— Bu başka firmanın ismiymiş.

Kâğıdı Yabandomuzu'na uzattı. Yabandomuzu ceket cebinden çıkarttığı bir makbuz koçanını dol-

durmaya başladı. Yazıyor ha yazıyor; bir türlü bitmek bilmiyor. Bu İsviçre Almanları, hem dikkatli, özenli olmalarıyla, hem yavaşlıklarıyla ünlüdür. Bir anda iki iş yapanlar, bir anda iki şey düşünemezler. Üniversitedeki İtalyan arkadaşlar, İsviçre Almanlarıyla alay etmek için, *"Bunlar bisiklet üstünde hem pedal çevirip, hem çiklet çiğneyemez,"* derlerdi.

Makbuzun yazımı bitti. Uzattı Çipil'e. Çipil bana.

— Yarısı...

— Peşinatı istiyorlar. Yarısı...

Kaytanbıyık gene sinirlendi:

— Ulan kaçacak değiliz!... Vereceğiz dedik ya!

Tıknaz'a döndü:

— Öde şunun yarısını!

Tıknaz davrandı.

Sabahtan bu yana ilk kez dikkatimi çekiyordu: Bu ağustos sıcağında Tıknaz'ın üstünde bir kazak. Kaytanbıyık ise kravatlı, ceketli.

Tıknaz önce kazağını çıkardı, Kaytanbıyık'a uzattı. Ter kokusu yayıldı. Başladı gömleğinin düğmelerini çözmeye. Çıkardı gömleğini, uzattı Kaytanbıyık'a. Ter kokusu yoğunlaştı. Gömleğin altında fanila, onu da sıyırıp başından çekince, ter kokusu dayanılmaz hale geldi.

Pantolonun üstüne taşan, yağlı, kıllı bir göbek, boynundan aşağı sarkan bir Kuran kesesi. Üçgen kapağı çıtçıtlı, uçları ensesinde düğümlü. Kaytanbıyık'a seslendi:

— Çöz şu düğümü!

— Ulan ben senin vestiyerin miyim? İki elime

tutuşturdun eşyanı; benim üç elim mi var?

Kaytanbıyık, kazağı, gömleği, fanilayı tezgâhın bankosuna koydu. Yabandomuzu'yla Çipil başlarını geri çektiler.

Düğüm çözülünce, Tıknaz keseyi eline aldı, tezgâhın bankosuna dayandı, çekti çıtçıtı, kese açıldı.

Gözlerim faltaşı gibi büyüdü. Ben bu kadar yüzlük İsviçre banknotunu o güne kadar bir arada hiç görmemiştim. Sonraları da görmedim.

Tıknaz bir deste çekti. İşaretparmağıyla, başparmağını bir güzel tükürükledi; başladı saymaya. Bir... üç... beş... on tane olunca, onluk desteyi, kokan eşyaların üstüne koyuyordu. Bu işlem bir süre sürüp bitti.

— Saysınlar.

— Sayar mısınız?

Önce Çipil bir deste aldı. Tükürüksüz kısmından tutup bir hamlede saydı. Yabandomuzu'na verdi. O da bir hamlede sayıp, her onluk desteye bir ataş geçirdi. Bütün desteler bir solukta sayıldı, tek tek ataşlandı. Kokan eşyaların üstünde banknot kalmamıştı.

— Sor, tamam mıymış?

— Tamam mı?

Çipil hâlâ vermediği makbuza göz attı.

— Yetmiş beş santim noksan.

— Yetmiş beş santim daha istiyor.

Kaytanbıyık öyle bir kükredi ki, ana avrat söveyor. Aralarında, o güne değin hiç duymadığım küfürler var. Bunları çevirmem olanaksız, gerek de

yok. Çevirmeye kalksam karşımdakilerin, çevirdiklerimin hakaret niteliği taşıdığını anlayacaklarında kuşkum yok, ama kahkahayla güleceklerinden de kuşkum yok. Fransızcada küfürler genellikle tek sözcüktür. Türkçede çoğunlukla cümle halindedir. Cümledeki fiil bir hareketi yansıtır. O hareketi zihinde görselleştirince, komik bir manzara çıkar ortaya.

Zaten Kaytanbıyık, küfürleri çevirmemi istememişti. Hırs içinde, cebinden bir frank çıkartıp Tıknaz'ın fanilasının üstüne fırlattı.

— Üstünü versinler!

Ben de dolduruşa mı gelmiştim? Kükredim:

— Üstünü...

Yaban Domuzu cebinden iki tane yirmi santimlik, bir tane beş santimlik çıkardı, yirmi beş santim gümüş bozukluğu fanilanın üstüne koydu. Kaytanbıyık bunları hırsla alıp cebine attı. Domuz ataçlanmış yüzlük banknot desteleri elinde, makbuz koçanı cebinde, bankonun etrafını dolanıp kapıya yöneldi. Bana,

— Auf wiedersehen, dedi.

Ben de yanıtladım. Kaytanbıyık sordu:

— Ne diyor?

— Güle güle, dedi.

— Zıbarsın deyyus!

Alüminyum kapının ardında Yabandomuzu kayboldu.

Tıknaz, sağ elinin parmaklarıyla sol koltuğunu kaşıdı, sol eliyle sağ koltuğunu. Koku daha da yoğunlaştı. Kuran kesesini bankonun üstünden aldı.

— Düğümle şunu!

Tükürükleyip saydığı paradan bir o kadar daha vardı kesede.

Kaytanbıyık keseyi, Tıknaz'ın ensesine düğümledi.

— Sıkma be!

— Sıksam ne yazar ulan? Paradan boğulan adam gördün mü?

Tıknaz fanilasını giydi. Gömleğini giydi, düğmeleri açık kaldı. Gömleğin paçalarını pantolonunun kemerlerinden sıkıştırdı. Bir kısmı içerde, bir kısmı pantolonunun dışında kaldı. Kazağını da geçirdi.

Kaytanbıyık:

— Söyle şu çipil gavata, makbuzu versin artık!

— Makbuzumuz?

— Buyurun efendim.

Makbuzu Kaytanbıyık'a uzattım. Kaytanbıyık defter yaprağı büyüklüğündeki makbuzu aldı, başladı katlamaya. O kadar çok katladı ki, koca yaprak sonunda muska kadar ufaldı. Muskanın kıvrımlarını inceltmek için, arada bir kenarını köşesini dişliyordu.

Bu işlem sona erince, arka cebinden cüzdanını çıkardı. Bir iplik çekti. İpliği cüzdanına tıkıştırdı. İpliğin çekildiği yerden cüzdanın astarı açıldı. Astarın içine muskaya dönmüş makbuzu özenle yerleştirdi. Sarkan ipliğe düğüm atıp cüzdanı arka cebine soktu.

Böylece saat fabrikasındaki serüven bitti, diye düşündüm; yanılmışım.

Tıknaz tekrar bankoya dayandı:

— Söyle Tercüman, kullanmayıp attıkları artık parçalardan olacak.

— Defolu parçalardan, diyor.

Çipil sfenks gibi, yüzünde hiçbir hareket yok. Benim varlığımdan rahatsız olan bir hali vardı.

— Söyle Tercüman, altınsuyuna batırılacak, ama en adisine. Kaplama falan yapılmayacak, kadran da en adi altınsuyuna...

— Kaplama yapılmayacak, kadran dahil en adi altın suyuna batırılacak.

Altınsuyunun adisi neyse?

— Söyle Tercüman, marka, hem kadranın üstünde olacak, hem saatin arkasında.

— Marka hem kadranda, hem saatin arkasında...

Sözümü bitiremeden Çipil söylendi:

— Arkasına olmaz. Yeniden kalıp yaptırmam gerekir. Fiyat artar, mal gecikir.

— Fiyat artarmış.

Çipil:

— Ne istediklerini biliyorum. Her defa aynı şeyi niye tekrar ediyorlar?

— İstediklerini biliyorum, diyor. Niye her defa aynı şeyi...

Tıknaz:

— Tekrar etmezsek, kazığı sokuyorlar. Bir seferinde altın kaplama yapıp iki mislini...

Kaytanbıyık, Tıknaz'a:

— Salıver kuyruğunu...

Tıknaz, Kaytanbıyık'a:

— Papaz her zaman pilav yemez.

Bu kez Çipil sinirlendi:

— Sipariş alındı, gereksiz zaman kaybediyorum.

Üçü birlikte konuşuyordu. Hangisini çevireceğimi şaşırmıştım.

— Tercüman hemen tercüme et, papaz iki defa pilav yemez!.. Hadisene tercüme et!

Pilav iki defa papaz yemez. Hayır böyle söylemedi. Yorulmuştum. Alnımdaki teri elimin tersiyle sildim. Çipil'e:

— Bir kez yanlışlık olmuş da...

— Ben yanlış yapmam. Yeter ki onlar neden olmasınlar!

— Bundan böyle yanlışlık olmaz, diyor.

— İşte bu kadar!... Girsin hizaya! Sor bakalım, malı ne zaman teslim ediyor?

— Saatleri ne zaman alacağız, diyor.

— Bir ay sonra.

— Bir ay sonra verecekmiş.

— Yahu bir ay olur mu? Bir ay burda mı bekleyeceğiz. Pansiyon parasını verecek miymiş? Sor bakalım.

— Bir ay uzun, diyor.

Tıknaz:

— Bana bak Tercüman, sana hiç güvenim kalmadı.

— Niye?

— Kısa tercüme ediyorsun! Lafların yarısını ıskalıyorsun.

— Fransızca kısa dildir.

Oysa, Allah için, ne biçim uzundur.

O arada Çipil söyleniyor:

— Bir ay uzun olur mu? Şu atölyeye baksanıza! Bomboş! Niye ağustos ayında geliyorlar? Tatil zama-

nı? Parçaları evlere dağıtacağım montaj için, finisyon için buraya işçi çağıracağım. Ekstra para ödeyeceğim!..

— Niye tatil zamanı geliyorlar, diyor...

— Ulan, keyfimizin kâhyası mı? Ne zaman istersek o zaman geliriz. Parasıyla değil mi? Aldı paraları zaten.

— İşçiler tatildeymiş. Personel çağırıp ekstra para ödeyecekmiş. Ancak yetişir, diyor.

— Bak, bak, bak hele!.. Demedim mi? Ekstra para diye, hesap keserken sokuşturacak!

— Bu ekstra ödemeleriniz hesaba dahil, değil mi?

— Elbette dahil. İstiyorlarsa proforma fatura veririm. Ama bilirim istemezler.

— Bir kuruş daha fazla istemeyecekmiş.

Proforma kısmını atladım. Yeminli tercüman değilim ya! Bir de proforma çıkarsa, Yabandomuzu tekrar gelecek, bir saat de öyle gidecek... Ben beş frank daha kazanacağım, ama eksik olsun, yeter ki bu kâbus bitsin.

— Tercüman, de ki ona, söylediği tarihte biz arabayla gelir malı teslim alırız, paranın üstünü de öderiz.

— Tarih söylerseniz, arabayla gelip alacaklar.

Ben cümlemi bitirdim bitiremedim, Çipil, bir yerine elektrik akımı verilmiş gibi sıçramaya başladı. Hem sıçrıyor, hem bağırıyor:

— O araba katiyen buraya gelemez!.. O araba buraya gelemez!.. Gelemeeezzz!..

— Tercüman, bu herif niye dolmuş kâhyası gibi çığırıyor?

— Araba buraya gelmesin, diyor.

— Ulan, amma da sinameki bu herif.

Çipil: .

— Bana adres versinler, ben peyderpey kolilerle gönderirim.

— Adresi istiyor. Kolilerle gönderecekmiş.

— Tercüman, ver adresi.

Dönen dolabın dehşetini anlar gibiydim. "Abuziddin"i el yazımla yazmıştım. Yeniden elyazımı, yüzlerce saatin tiktak ettiği atölyede bırakmaktan çekindim. Çipil'e:

— Yazın, dedim.

Adresi söyledim. Çipil yazdı. Sonra sordu:

— Telefon numarası?

— Telefon numarası, soruyor.

— Ülen, telefon numarası kaçtı?

— Kaçtı?..

— Tercüman söyle, numarayı bildireceğiz. Yani sen bildireceksin.

— Telefon numarasını bildirecekler. Adınızı sorabilir miyim?

— Gerek yok. Atölye Şefi dersiniz, bağlarlar.

Herif adını bile vermek istemiyor.

Kaytanbıyık, Tıknaz'a mırıldandı:

— Hadi yeter artık, gidiyoruz.

Tıknaz:

— Söyle ona, Tercüman, biz gidiyoruz.

Söyledim, Çipil bir soluk aldı.

— Bir dakika. Hostesi çağıracağım.

— Hostesi çağıracakmış.

— Ulan uçak mı bu?

Tıknaz ekledi:

— Uçak olduğundan değil, koridorları geçerken duvarlardaki antikaları çalarız sanıyor da, yanımıza candarma koyuyor.

Hostesi bekleyedururken, kollarımı kavuşturup bankonun üstüne yaslandım. Alnımı ellerimin üstüne dayadım. Tıknaz'ın ter kokusu hâlâ ordaydı. Birkaç saniye öyle kaldım.

Dünyanın en ünlü saat fabrikalarından biri döküntü parçalardan maliyeti en düşük saat üretiyor, kadrana markalarının en pahalısını basıyor, sahtekârlık yapıyordu.

İsviçre'nin hiç bilmediğim bir yüzünü görüyordum.

Gene tren, aktarmalar, peronlar... Üstünde kaydığımız raylar, viyadükler, köprüler, dereler, ormanlar, dağlar, bayırlar...

Cenevre!..

Oh!

Küçük bir kenttir, ama dev cüsselidir.

Gar binası çirkinmiş, değilmiş ne umurumda. Barınağıma dönmüş gibiyim. Sabahtan bu yana süregelen yedi sekiz saatlik kâbus artık bitecek.

Garın kapısında Tıknaz'a döndüm. Paralar onda ya.

— Ben izninizle gideyim; benim şeyimi şey yapar mısınız?

— Dur bakalım Tercüman, daha işimiz bitmedi. Önce pastırmalı kuru fasulye yiyelim, sonra baş başa biraz konuşalım.

— Teşekkür ederim. Ben pastırma yemem; size afiyet olsun. Siz, benim şu şeyi...

— Yahu, ne biçim adamsın sen! Üç beş frankla yetinip gitmek mi istiyorsun?

Üç beş frank!.. Bunun böyle olacağı baştan belliydi. Üç, beş frank olur mu? Handiyse sekiz saat doldu. Borçları kırk frank. Ama belli, kırpıp kırpıp kuşa çevirdikten sonra beni dehleyecekler. Ama olsun, kaç para vereceklerse versinler, yeter ki ben de bunlardan kurtulayım. Yarın, ilk fırsatta, konsolosluktan kaydımı sildireceğim. Vatandaşlarıma verdiğim ilk hizmet bu değil. Her sefer bir olay çıktı. Yetti! Üniversitenin Öğrenci Derneği'yle böyle olmuyor. İstem sahibi yaklaşık ücretin fazlasını peşin yatırıyor. Dernek kendi payını aldıktan sonra, üstünü öğrenciye ödüyor, artanını da istem sahibine geri veriyor. Öğrenci Derneği'ne başvuranlar bizim vatandaşlarımız değil, İsviçreli. İstekleri ne? Zarfa pul yapıştırmak, yarım günlük sekreterlik, çimen biçmek... İnşaata tuğla taşımak... Demir bükmek çıkarsa, ben de reddederim. Aç kalıp dilenecek değilim ya! Babamın alınteri ayın on beşinde bitermiş, bitsin. Evdeki makarna stoğu, savaş çıksa da bana yeter.

— Yeter!.. Ben yoruldum, gidiyorum.

— Dur be Tercüman! Senin istediğin üç beş frank. Ben sana on mislini, yüz mislini, bin mislini verecem.

Kırk frangın bin mislini birden hesaplayamadım.

— Gel pansiyona kadar.

— Fasulye yemem!

— Zıkkım ye! Sana bir şey gösterecem. Sonra paranı alır gidersin.

Hah, bu iyi, "*paranı alır gidersin.*"

Yola düştük. Pansiyona vardık. Kapıdan girdik ki, sabah dördüncü katın sahanlığındaki pastırma kokusu, kapının girişine kadar inmiş. Öbür katlardakilerden biri polise şikâyet ederse, artık beni zor bulurlar.

Doğru asansöre. İsteksiz, dördüncü kata çıkacağım sanırken, iki kat aşağı indik.

Garaj.

Alacakaranlıkta üç beş araba... Bir de, bir araba ki... Balinaya benziyor. Süt beyazı bir Stübeykır. Bunlar o tarihte dört metre elli santimdi. Nerdeyse beş metre.

Kaytanbıyık önde, ter kokan bastıbacak Tıknaz ardında. Ben onların ardında, balinanın arkasında durduk.

Tıknaz, karı kıçına şaplak atar gibi, sevecen bir şamar yapıştırdı bagajın kaportasına.

— Heyt be kısrağım! Şuna bak bee! Aç şunun ön kapısını Tercüman.

Çaresiz ön kapıyı açtım. Açmamla pastırma kokusu burnuma çarptı.

Kuru fasulyelerin, tencerenin, pastırmanın, koca maltızın İsviçre'ye nasıl girdiğinin sabah anlayamadığım esrarı çözülmüştü. Kapıyı hemen kapattım.

— Bu araba senin olsun, istemez misin?

— Hayır, istemem!

— Allah Allah!.. Niye istemezmişsin?

— Cenevre'de bu kadar büyük arabaya binmek ayıptır. Arkadaşlar beni bunun içinde görse, arkam-

dan yuhalarlar. Herkes beni gırgıra alır.

Garajdaki birkaç arabayı işaret etti.

— Ulan seninkiler bunlara mı biniyor? Fare kadar.

— Her yörenin bir töresi var. Burada gösteriş ayıptır.

— Bırak yöreyi, töreyi, al bu arabayı, verdik gitti. Binmezsen satarsın.

— Kimse almaz bunu burda.

— İstanbul'da satarsın.

— İstanbul'da mı? Ne işim var İstanbul'da?

— Sen gir şu arabaya ki, anlatayım.

Üçümüz girip arabaya oturduk. Ben ortada. Bir de pastırma kokusu.

Tıknaz işaretparmağıyla hızlı hızlı öndeki koltukların sırtlarına dokunuyor, arabanın tavanına dokunuyor, oturduğumuz koltuğa dokunuyor.

— Tercüman, ver kulağını iyi dinle. Bu arabanın her yanında, kaportasına kadar binlerce cep vardır. Çipil'in göndereceği saatleri bu ceplere biz yerleştirip kapatacağız.

Cebinden iki buçuk liralık bir banknot çıkardı. O dönemde kahverengimsi iki buçukluklar vardı.

— Bunu görüyor musun bunu? Bunu ortadan makaslayacam. Parçanın birini sana verecem. İstanbul'da Divan Oteli'ne inecen. Biri sana öbür parçayı getirecek. Seri numaralarına iyi bakacan haa! Tutuyorsa, arabanın anahtarını ona verecen. Birkaç gün sonra başka biri getirip arabayı sana verecek. Sen de arabayı satıp zengin olacan. Beş frankları nidecen! Ben sana bin tane beş frank veririm, dimedim mi?

Ense kökümden kuyruksokumuma buz gibi bir ter indi.

Altımda, beş metrelik beyaz bir Stübeykır, içinde üç bin sahte saat... İsviçre Gümrüğü, İtalya Gümrüğü, Yugoslav Gümrüğü, Bulgar Gümrüğü, Edirne...

Divan Oteli'ndeki oda kapısı tak tak tak... Yarısı yırtık iki buçukluk... Birkaç gün sonra gene tak tak tak... Bir başka adam... Anahtar.

Bir kartona "Satılıktır" diye yazıyorum. Arabanın camına asıyorum. Müşteri çıkıyor. Mülkiyeti bana ait olmayan arabayı satıp zengin oluyorum. Bin tane beş frank!

Boğazım mı kurumuştu, dilim mi büyümüştü? Sesim bile bana yabancı geldi, ama mırıldanabildim:

— Şu arabadan çıkabilir miyiz?

Çıktık. Göz attım, garajın kapısı açık. Oh! Döndüm bunlara:

— Efendiler, benim böyle bir şeyi yapacağımı, ya da yapabileceğimi nasıl düşünebildiniz?

— Oğlum biz adamı bir bakışta gözünden anlarız.

Koşarak çıktım garajdan.

Kırk frank kaldı.

———— ✱ ————

Aralık 2000

KAPÇIKLAR

Patrona Halil İsyanı

İki yıl süren askerliğimi, Kâğıthane semtindeki İstihkâm Okulu'nda yaptım. Altı aylık eğitim döneminde 160 kişiydik.

Bizler, Kâğıthane'ye, Patrona Halil isyanından iki yüzyıl sonra gelmiştik.

Şeriat kökenli isyandan önce orada 120 konak varmış. Padişaha, vezirlerine, öbür saraylılara aitmiş. Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi, bahçelerin hepsini Versaille Sarayı'nın bahçe planlarına göre yaptırtmış. Konakların en ünlüsünün adı da ***Sadâbad.*** Oralara verilen ad da bu konağın adından gelirmiş.

Terkos Gölü'nün doğusundan çıkıp Belgrat ormanlarından gelen kollarla birleşip, çağlayanlarda köpüklenip, coşa coşa Haliç'e dökülürmüş Kâğıthane Deresi. Bol ve cömert akan dereye çağlayanlar yaptırılmış.

Tabii bir de lâleler. Üçüncü Sultan Ahmed'in veziri Nevşehirli İbrahim Paşa getirtmiş soğanları. Ta Hollanda'dan. 239 çeşit lâle yetiştirmişler Sadâbad'da. Lâle soğanı çok pahalanınca narh konulmuş. Narha rağmen, lâle soğanı karaborsaya düşmüş. De-

mek o zaman da karaborsa varmış.

Halk, Haliç üstünden kayıklarla gelirmiş Sadâbad'a. Kayıklarda incesaz heyetleri. Dönüşte Haliç'in üstü kayık dolar tıkanırmış. Demek ki o zamanlar da trafik sorunu varmış.

Akşamları, paşazadeler, saraylılar, çarşaflı genç hatunlar, yaşmaklar, peçeler, feraceler... Faytonlarda bir aşağı bir yukarı... Çayırda akşam sefaları... Bıyık burmalar, ferace altından bir işmar, işveli bakışlar.... Demek ki o zamanlarda da flört varmış. Uzak menzilli.

İbrahim Paşa'nın da, kadınlara altın atarak yaşmaklarından içeri düşürmekte usta olduğu söylenirmiş. Bugün olsa, cinsel taciz derler. Oysa alan hoşnut, veren hoşnutmuş.

Şan, şöhret, servet, saz, söz, şiir... Kambersiz düğün olur mu? Bir de Nedim:

İşte üç çifte kayık iskelede âmade
Yürü servi revanım gidelim Sadâbade

Bir yandan İran seferi. Savaşa para dayanmaz. Vergi üstüne vergi. Halk hep verir vergiyi. Git derler, gider savaşa, ölümüne. Vergi geldikçe hazine dolar. Hazineye giren paralar orduya gitmez, israf sürer gider; Sadâbad sefalarında har vurup harman savrulur. Halkın da sabrı tükenir.

Patrona Halil, *Beyazıt Hamamı*'nda tellâk. Üstüne ne vazifedir bilinmez. Fırladığı gibi bir gün hamamdan –peştemalla mı fırladı acaba? Sanmam– yokuş yukarı ver elini Beyazıt Camii.

Yardakçılarının lâkapları tuhaf: *Karayılan, Oduncu Ahmet, Turşucu İsmail*... Bunlar ihtilal komitesini oluşturuyor.

Kürsü, mikrofon falan olmadığına göre, Patrona Halil minbere mi çıktı? Bu da bilinmez. Ama bilinen, tarihe kalmış bir söylemdir:

— Şer ile davamız vardır; Ümmeti Muhammed'den olanlar dükkânlarını kapatıp bayrak altına gelsinler!

Şimdilerde buna kepenk indirmek deniyor. Demek ki o zamanlar da varmış.

İhtilal komitesi camiden çıktığı gibi doğru Yeniçeri Ocağı'na. Kazanlar dışarı... Oradan sarayın kapısına.

— Sadrazamın kellesini isterüz!..

Nevşehirli İbrahim Paşa'ya kızan da az değil. Sade israfından mı? Ne kadar eşi dostu, hısım akrabası varsa, hepsini devletin kilit noktalarına atamış, birlikte hortumlarlarmış. Hortumun bu türü, demek ki o zamanlarda da varmış. Hortumlayamayan muhalifleri, yüksek rütbeli saray erkânı Paşa'ya diş bilermiş.

"Sadrazamın kellesini isterüz," diye çığırınca ihtilalciler, Üçüncü Sultan Ahmet, sadrazamını boğdurtturup, attırmış sarayın kapısına. O da amma insafsızmış! Gerçi bunların hepsi böyleydi ya...

Ama ihtilâlciler hoşnut kalmamışlar. Tutturmuşlar:

— Bu ceset İbrahim Paşa'nın cesedi değüldür!

Hakikisinin leşini göndere Sultanımız!

Üçüncü Sultan Ahmet bunu duyunca, pabucun pahalı olduğunu sezinlemiş, soluğu doğru Üsküdar' da almış. Yerine İkinci Murat geçmiş.

— Kullarım benden ne dilerler?

Birkaç kelle daha gitmiş.

— Başka ne dilerler?

Vergiler düşürülmüş.

— Kendileri için ne isterler?

— Kendimiz için bir şey istersek, namerdiz!

Biz bu lafı sonraları da duyduk. Demek o zaman da söylenirmiş. İhtilâlciler kendileri için gerçekten bir şey istememişler.

Tarihin bu yaprağının da burada kapanması gerekmez miydi? Ama öyle olmamış.

— İstemezüüük!...

Ver elini Sadâbad. Gecenin ortasında kundaklanınca, 120 güzelim konak, sabaha kadar kül olmuş. Ne laleler kalmış, ne havuzlar, ne bahçeler, çağlayanlar, fıskiyeler, saray kayıkları, geceleri üzerlerine mum dikip dolaştırdıkları kaplumbağalar –onlar da ateşte kavrulmuş elbet– saltanat beygirleri, faytonlar, kuşlar, ağaçlar, çiçekler, çimler...

Sabah bu âlemden kalan kül ve marsık yığını. Herhalde bir de kara bir duman yayılıyordu Haliç'in üstüne.

85'inci Dönem
Yedek Subay Adayları

İşte bizler, 85'inci dönem yedek subay adayları, bu ağulu serüvenden iki yüzyıl sonra gelmiştik Kâğıthane'ye. İstihkâm Okulu, bir koca yapı, bahçeler, çiçekler, ağaçlar, ulu çınarlar. Bunlar iki yüzyıl önce yangından paçalarını sıyıranlar mıydı? Yoksa, Cumhuriyet toprağında mı göğermişlerdi? Bir de kokan cılız bir dere. 160 kişi. Herkes birbirine ürkerek bakıyor. Her birimiz sanki değişik gezegenlerden gelmiş gibiyiz.

Bu benzetme pek de abartılı sayılmazdı. Çoğunluğumuz dünyanın değişik yörelerinde, uzun sürmüş öğrenim yıllarından sonra, farklı kültürlerde yoğrulup gelmiştik.

Yedek subay olma hakkını kazanmak için üniversite bitirmiş olmak gerekiyor. Çakmadan bitirilmiş yükseköğrenimde, yaş ortalaması yirmi-yirmi iki arası.

Ama, yirmi ikilikler de hesaba katılsa, İstihkâm'daki 160 kişinin yaş ortalaması, otuzun çok üstünde.

Örneğin ben, otuzumu geçeli birkaç yıl olmuştu. Kafamda kep, gözümde gözlükler, üstümde nefes almaz kumaştan eğitim elbisesi, ayağımda postallar.

— Tüfek om'za!

Bize 'Kartaloşlar' denirdi. Aramızda otuz beş, otuz altı yaşında olanlar bile vardı. Ayıp değil, askerliğini otuz altı yaşında yapıp cumhurbaşkanı olan da var.

Kartaloşların aşağı yukarı tamamı, silme mühendis.

İnşaat mühendisi, elektrik mühendisi, köprü mühendisi, yol mühendisi, tünel mühendisi, uçak mühendisi, gemi mühendisi, tekstil mühendisi, baraj mühendisi, su mühendisi, makine mühendisi... Aramızda bir de bir trafik mühendisi vardı. Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim görmüştü. Askerlikten sonra belediyede işe başladı. Yeteneksiz miydi? Yoksa olanak mı tanımadılar ki, trafik düzelmedi. O da sözünü dinletemeyeceğini anlamış olmalı ki, bastı istifayı, çekti başka ülkeye gitti, trafiği bıraktı, başka iş tuttu.

Bunca mühendisin arasında ben ne arıyordum? Ordu düzenlidir, deneyimlidir, akıllıdır. İstihkâm'a mühendis gerekir. İstihkâm demek, köprü yap, köprü yık, mayın döşe, siper kaz... Şimdiki işlevi çok daha teknik, ama askerlik tarihindeki kökeni bu. İmparatorlukta bunlara 'lağımcı' denirmiş.

Bu lağımcıların arasında ben ne arıyordum?

Ordu deneyimlidir. Bu kadar adamı yedir, içir,

giydir, besle, altı aylık eğitimden sonra maaş bağla, tekke mi burası? Eğitimden sonra sürecek bir buçuk yıllık yedek subaylık döneminde bu mühendisler, orduya, uzmanlıklarına göre hizmet edecekler.

Ama her şey mühendislikle bitmiyor. Üç uzmanlığa daha gereksinim var. Bir maliyeci, bir iktisatçı, bir hukukçu.

Benim hikmeti vücudum buydu.

— Yeree yat!... Dirsek üstü sürün... Topuklar içeri... Olmuyor... Olmuyor! Baştan!

* *
*

Altı ay sürecek bu eğitim döneminde beni iki şey etkiledi.

Bütün yaşamım boyunca, sadece bu altı ay süresince, her akşam aynı dakikada yattım, her şafak aynı dakikada kalktım, her gün üç öğün yemeği aynı dakikada yedim.

Ne ondan önce, ne ondan sonra başıma böyle bir şey gelmedi.

Beni etkileyen öbür şey de kapçıklar oldu. Bunlara kovan da denir. Merminin içine oturduğu metal gövde.

* *
*

Sade, *"yat"*, *"kalk"*, *"hizaya gir"*, *"uygun adım marş"*la eğitim olmaz ki. Silah kullanmasını da öğrenmek, eğitimin önemli bir parçası.

— Tüfeek om'za!

Onarlık takımlar halinde İstihkâm Okulu'ndan uzakta, yumuşak topraklı keçiyolundan bir tepeye tırmanırdık.

Tepenin üstü dar bir düzlük. Şehrin uğultusundan uzak, yanımız yöremiz çim, çimen, sarı katırtırnakları, uçuk mavi ballıbabalar, çalılıklar, yeşili hain ısırgan otları... Altımız yamaç, bir dere yatağı, içinden sıska bir su geçiyor. Sesi gelmese de renkli çakıltaşları üstünden akıp gidiyor. Karşı yamaç iki-üç yüz metre uzakta... On tane poligon dikilmiş, nişangâhlar bezden kare biçiminde... Gerilmiş bezin üzerinde siyahla çizilmiş halkalar... On iki tane... *Bir*'den *on iki*'ye kadar. On ikinci halka en ortada, en ufağı. On ikiden vuran birinci oluyor. En iyi nişancı o olacak. Önümüzde kum torbaları.

— Yereee yat!...

Amerikan yapımı (M1) tüfekleri kum torbalarının üstünde, dipçikler omuz oyuklarımızda, topuklarımız birbirine yapışık, toprağa dönük. Topuk dik durursa karşı yamaçtaki düşman, bir mermide topuğu ucundan uçurur. Sonra ömür boyu sürüklen dur.

— Göz, gez, arpacık... Ateeeş!...

Herbirimize onar mermi düşerdi. On kez ateş edeceğiz. Sırayla. Sıra soldan başlıyor. Sol baştaki kartaloş takımın en iri yarısı. Ne mühendisiydi anımsayamıyorum. Soyadı Dayı. Kimse engel olamazdı: Lakabı *Ayı* oldu.

İlk atış talimimizdi. Ayı tetiği çekti. Güm... Ciuv!.. On ikiden vurdu.

— Bravo Ayı, aslan Ayı!...

Ben rastlantı sandım. Oysa Ayı deneyimli bir avcıymış. Bu ortaya çıkınca gır gır yön değiştirdi.

— Ulan Ayı, senden savaşçı olmaz, sen kekliği bırak da ayı avına çık.

Sıra Ayı'dan sonraki kartaloşa gelirdi.

— Göz, gez, arpacık... Ateeeş.

Bu ne zaman bassa tetiğe, gümm... Ciuvv! Karavana.

— Yuuu!..

— Durun bakalım, daha dokuz tane var.

Toplam yüz kere güm... Cıuv!... Her seferinde sıçrardım. Korktuğumdan değil. Gürültüyü sevmediğimden. Gürültünün her türlüsüne hep dirençsiz oldum.

Güm!... Ciuvv.

Tüfeği bırakır, işaretparmaklarımla kulaklarımı tıkardım.

Her gümden sonra bir de kapçıklar mekanizmalardan fırlayıp oraya buraya sıçrardı.

Atış talimlerine ilk gittiğimizde, sonunda sıra bana geldi. Hayatımın ilk mermisini yakacağım. Yüzbaşının komutu:

— Göz, gez, arpacık...

Bu sözcükleri duyunca, Nâzım Hikmet'in dizeleri aklıma gelmişti:

"Parlıyor arpacık
Namlunun ucunda
Yüzyıllık yoldaymış gibi uzak
Ve bir damlacık."

Kuvâyi Milliye Destanı'nın 1105'inci dizeleri. Böyle kalmış hatırımda.

— Ateeeş!..

Çektim tetiği.

Tabii karavana.

— Yuuu!..

Hiç yüksünmedim. Başka bir şey oldu. Ben tetiği çekince tüfek tepti. Bu doğal. Ama tepince omuz boşluğuma oturmalı. Öyle olmadı, koltuk altıma girdi.

İkinci tur başladı. Soldan birinci, Ayı. Bastı. Güm! Gene on ikiden.

— Yaşaa! Aslan Ayı.

Öbürleri de sürdürüyor. Her sefer bir güm, ardından oraya buraya fırlayan kapçıklar... Benim işaretparmaklarım kulaklarımda.

Sıra gene bana geldi.

— Ateeeş!..

Bastım tetiğe. Güm!.. Gene karavana. Ama, tüfek tepince bu kez köprücükkemiğime bindi. Gözümden ateş çıktı.

Yüzbaşı sinirlendi.

— Aman bee!.. Öf bee!... Ayağa kalk bee!..

Kalktım, hazır ola geçtim.

— Ver şu mermilerini.

Kalan sekiz mermiyi verdim. Eğildi, tüfeği kaptı. İşaretparmağını tükürükledi namluya sürttü, birinci mermiyi sürdü. Ayakta, bastı tetiğe. Güm!.. On ikiden.

— Yaşaa Yüzbaşım!..

Arka arkaya kalan mermileri doldurup doldurup boşaltıyordu. Her sefer on ikiden vuruyordu.

— Yaşaa Yüzbaşım... Aslan Yüzbaşım.

Sekiz mermi bitince tüfeği kum çuvalının üstüne attı, bana döndü:

— Anladın mı?

— Anladım komutanım.

Ben hâlâ hazır oldaydım.

— Rahat!.. Sen şimdi kapçıkları toplayacaksın. Mermi torbasına dolduracaksın. Tamamı yüz tane, eksik istemem.

Hah!

İşte bu!

Uygun zamanda, uygun adama, uygun görev.

Kaptım mermi torbasını. Kapçıkların çoğu kum torbalarının yöresinde. Avuçlayıp dolduruyorum torbaya. Bizim atıcıların arasına girdikçe gene gümm!.. Hem kapçık topla, hem kulak tıka, olmaz.

Torbadan barut kokusu yükseliyor. Meğer ne güzelmiş barut kokusu. Hem kokluyorum, hem topluyorum.

"Yüz tane... Eksiksiz isterim," dedi ya Yüzbaşı, benim derdim tüfek atmaktaki başarısızlığımı kapatmak için, sağa sola, oraya buraya sıçramış yüz kapçığı teslim edip bir *"Aferin"* almak.

Bizim istihkâmcı silahşör mühendisler onardan yüz mermi yakmışlar; tâlim bitmiş. Teker teker doğrulup üstlerini silkelemeye başladılar. Çimen parçaları, ot, saman...

— Hadi artık, seni bekleyemeyiz, elini çabuk tut!

— Geliyorum Yüzbaşım.

Geliyorum da, bir baktım ki ısırganların içinde de kapçıklar var. Yaradana sığınıp daldım. Gözlük burnumun üstüne düştü, ben ısırgan otlarının içine. Isırganlar ellerimi dağlıyor. Bir avuç kapçık da oradan kapıp çıkarttım. Attım torbaya.

— Hizayaa gir!..

Tam o sırada, üstüne düşmüş güneş ışınlarını yansıtan bir kapçık bana göz kırpıyor. Ben de ona yan gözle bakıyorum. Benim kum torbamın önünde. Bu benim kapçığım mı? Kapçıklar sağa düşerken bu niye öne düşmüş? Fizik sınavına girmenin sırası değil. Fırladığım gibi kapçığı kaptım.

Kapçık parmak uçlarımdan kaçıverdi. Yamaçtaki ilk kayaya çarptı, sıçradı, öbür kayalara çarpa çarpa dere yatağındaki sıska suya kadar yuvarlanıp suya düştü.

Akarsuyun dibindeki renkli çakıltaşlarıyla sarmaştı, onlardan oldu.

Torbayı sırtıma vurdum. Boy sırasında hizaya girdim. İçim rahat. Düşünüyorum ki yüz kapçıktan doksan dokuzunu toplamış olabilirim. Bu çabamdan bir *"aferin"* alacağımdan eminim. Ne kadar eksiğim var, bilmem olası değil. Ama bütün eksiğim demin parmaklarımın arasından kaçan kapçıksa, o kadar da olur. Yüzde bir.

— Uygun adıım... Marş!... Sol, sol... Sol, sağ, sol, sağ...

Patikayı iniyoruz. Ne güzeldi güneş... Gökyüzü... İçesim geliyordu maviyi... Çalılıklardan kelebekler kalkıyor, çiçekleniyordu çalılıklar... Burnumda hâlâ barut kokusu...

— Sol... Sol... Ayak uydur. Sol... Sağ...

Kaç kilometre? Hatırlamıyorum, okula vardık. Nizamiyenin büyük avlusunda soluğu aldık.

— Rahattt!

Bana döndü:

— Silahını Dayı'ya at!..

Çıkartıp verdim.

Silah, böyle şemsiye verir gibi verilmez. Belirli bir yerinden tutup atmak lazım. Karşıdakinin de, başka bir belirli yerinden silahı sol avucuyla kapması gerek. Ama ben bu at-tutu hiç sevmemiştim. Bir-iki kez de düşürdüm.

— Koşar adım silahhaneyee... Marş marş!..

Silahşörler koşuşarak silahhanenin yolunu tuttular.

— Sen!.. Torbaa om'zaa! Arkamdan gel.

Gece Manevrasında Kaybolan Yedi Kapçık

O önde, ben arkada okulun uzun koridorlarından birine daldık. Odasına vardık.

— Aç torbayı, say!

Masanın üstüne saya saya koyuyorum.

— Bir, iki, üç... beş... On... Yirmi... Elli... Yetmiş, seksen...

Saydıkça burnuma çarpan barut kokusu bende cinsel duygular uyandırıyordu.

— Doksan yedi, doksan sekiz, doksan dokuz... Doksan dokuz komutanım!

— Doksan dokuz olmaz. Yüz olacak. Baştan say. Of!

— Bir... iki... üç...

Terlemeye başladım. Yüzüncü, yüzüyor mudur şimdi o dere yatağındaki sıska suda? Hayır, dibe oturmuş olmalı. O terhis oldu. Renkli çakıltaşlarıyla arkadaşlık kuruyordur.

— Doksan yedi, doksan sekiz, doksan dokuuuz...

Bir kez daha saydırtır mı? Saydırtmadı. Bir fırça çeker mi? Hayır... Kalktı koltuğundan, yüzünde hınzır bir gülücük... Masanın yanında madeni bir

dolap var. Üstünde *"Yangında ilk kurtarılacak eşya"* yazıyor. Anahtarıyla onu açtı. Dolabın ta dibinde bir çekmece. Onu da başka bir anahtarla açtı. Oradan bir şey alıp cebine koydu. Çekmeceyi kilitledi, dolabın kapısını da.

— Doldur şu kapçıkları torbaya!

Avuç avuç doldurdum. Yaklaştı. Cebindekini çıkardı. Bir kapçık. Torbaya attı.

— Yüz!..

Torba omzumda, oradan binbaşının odasına vardık. Topuk vurup selam durduk. Binbaşı, Yüzbaşıya sordu:

— Tamam mı?

— Tamam komutanım. Yüz mermi, yüz kapçık.

Binbaşı bana döndü.

— Torbayı koy.

Bir de bu saydırtır mı? Ama öyle bir niyeti yok.

Yüzbaşı zimmet defterini imzaladı. Binbaşı bir kâğıt imzalayıp yüzbaşıya verdi. Tekrar selam durduk. Çıktık.

— Oh bee! Gel bakalım, sana bir çay ısmarlayayım.

Çay faslı bitmek üzereyken, uzak bir sesle mırıldandı:

— Yıllar önce Erzincan'da gece talimi yapılıyordu. Üsteğmendim. Zimmetle aldığım mermilerden yedi kapçık eksik getirdim. Yargım beş yıldır sürüyor. Daha bitmedi.

Şaşırmamam olası değildi. Yedi mermi kapçığı, beş yıl yargı. Üstelik daha bitmemiş.

Sonraki yıllar yavaş yavaş fark ettim ki, meğer Yüzbaşı'nın durumunun pek şaşılacak yönü yokmuş.

Yargı, çok kanatlı, görkemli bir çarktı. İnce, hassas çarklardı kanatları çeviren. Minik, titrek kımıldamalarla öylesine yavaş dönüyorlardı ki, bu görkemli çarklar, yargının önüne düşenleri, yaşadıklarına pişman ediyordu.

Bu saptamaları daha yapabilmiş değildim. Askerliğim sürüyordu. Altı aylık eğitim dönemini tamamlayınca, İstihkâm Birliği'nde, önce asteğmen rütbesiyle, sonra teğmen rütbesiyle Disiplin Subayı olarak sürdürdüm askerliğimi... Bir oda, bir kürsü, bir bayrak, iki iskemle, iki tane de büyük, yüksek pencere, perdesiz. Bir de altın yürekli sivil yazıcı. Kâğıthane semtinde, bir gecekonduda kalırdı. Kimsesi yoktu. Her gece bir-iki şişe şarap devirir, sabah sekizde gelince, her sefer mırıldanırdı:

— Teğmenim, ben dün gece komiliye girdim.

'Komili' sözcüğünün *koma* anlamına geldiğini bellemiştim. Benden izin ister, disiplin subaylığı kürsüsünün altına kıvrılıp sızardı. Ben de kapıyı usulca çeker, dışarıdaki iskemleye oturup ayılmasını beklerdim.

İki yıllık askerlik süresinin sonuna geliyordum. Terhise birkaç hafta kalmıştı. Bir buçuk yıl önce bana kapçıkları toplatıp, saydıran yüzbaşı bir gün odama geldi.

— Teğmen bana bir çay borcun var, ısmarla bakalım.

Saçları kızılımtırak, yanakları pembe, tombul adamla karşılıklı oturduk. Ellerimizde, ince belli çay bardakları. Güz ışınları rengini uslu sarıya bırakmış, bahçedeki koca çınar yapraklarında oyalanıp

perdesiz pencereden, kürsünün tozlu yüzeyine düşüyordu.

— Yüzbaşım, sizin kapçık davası hâlâ sürüyor mu?

— Sürüyor. Zimmet suçunun işlendiği yer Erzincan'daki birlik olduğu için, dava da orada görülüyor. Duruşmalar yaklaşık altışar ayda bir geliyor. Ben de hepsinde hazır bulunamıyorum.

Sordum:

— Peki yüzbaşım, yedi kapçık kaç para eder?

— Kaç para mı? Çok para etmez.

— Peki, alın şu parayı, salın peşimi, deseniz?

Birden yüzü değişti. Gözlerime diktiği bakışlarda küçümseme, etli dudaklarında bir kıvrım aşağılama vardı.

— Teğmen, teğmen!.. Sen ne söylediğinin farkında mısın? İki yıldır bu çatının altında yedin içtin, yattın kalktın, maaş aldın... Hâlâ orduyu anlayamadın! Al yedi kapçığın parasını, sal peşimi!.. Ordunun suratına üç kuruş para atmaktır bu! Ulusun parasını, ulusun ordusunun suratına... Benim suçum, vazifeyi ihmal nedeniyle orduya zarar vermek... Yedi kapçığa beş yıl yargı... Olur mu? Olur!.. Kurallar neyse, her şey kurallara göre olur. Sonunda hüküm giyeceğim. Maaşımdan kesecekler. Kural budur. Yeter ki sicilimi bozmasınlar.

Fırladı kalktı. Ben kalkacak zaman bulamamıştım. Vurdu kapıyı çıktı.

* *
*

Çok yıllar sonra bir gün İsmet İnönü'nün anılarını okurken şu cümlelere rastladım:

"Sakarya'nın doğusuna çekilirken, değil kağnı, düşmana bir tek el arabası bile bırakmadık... Ateş hattındaki erlerimiz bir yandan tüfek atarken, bir yandan da, ziyan olmasın diye, fırlayan kapçıkları toplayıp ceplerine dolduruyorlardı..."

✶

Mayıs 2001

1881

Madeleine Meydanı'nda Bir Güz Öğleni

Sağımda Madeleine Kilisesi, karşımda Cerruti Mağazası, önümde sıska bir akordeoncu, üstümüze eğilmiş güz çınarları. Boş bir kahve terasındayım. Sabahımsı duran, ıssız bir öğlen saati. Üstü kapalı bir kamyondan, kamyon büyüklüğünde kristal bir ayna iniyor. Dört kişi taşıyor aynayı. Madeleine Kilisesi aynaya düşüyor, Cerruti Mağazası aynaya düşüyor, güz çınarları aynaya düşüyor, yapraklar aynada uçuşup, üşüşüyor, akordeoncu aynada, sesler aynaya yansıyor. Aynada tanıdık bir yüz... Kimdi, kimdi bu? Bilinç ürpertiyle geliyor. Ayna, aynadaki benle, benim aramda duruyor. Dört kişi, aynayı yandaki mağazaya sokuyor. Her şey yerli yerini buluyor. Güz çınarları toprağa dikey, güz yaprakları yerde, akordeoncu önümde. Şarkı sürüyor, sürükleniyor. Karşımda Cerruti Mağazası, taş yapı. Katları sayıyorum; bir, iki, üç, dört. Sıkılıyorum. Bir kez de, yukarıdan aşağı sayıyorum. Dört, üç, iki, bir... Birinci katta, pirinçten bir levha, üstünde bir tarih: 1881. Birden ilkokul çağıma kadar uzanan bir çağrışım! Şöyle bellemiştik: *"Selanik'te, bir gümrük memurunun oğlu olarak 1881'de doğdu. Adını Mustafa koydular. Kü-*

çük Mustafa, dayısının çiftliğinde kargaları kovalarken..." Haa! Demek ki, aynı tarihte dede Cerruti, bu mağazada, odöform şapkalar, jaketataylar, dantelalar, bröteller satıyordu.

Hey gidi Cerruti..!

Hey gidi Mustafa..!

Hey gidi bizler..!

Bir güz sonu, çınarların altında, Madeleine Meydanı'nda.

1996 - Paris

SERİ BOŞANMALAR

Altı aylık eğitim döneminin bitmesine az kalmıştı. İzleyecek bir buçuk yıllık subaylık dönemi hepimiz için birbirinden değişik sorunlar içeriyordu.

Hepimiz subay olacaktık. Hiç fire vermemiştik. Subay olmak, devlet memuru olmak demekti. Yasaya göre devlet memuru yabancı kadınla evli olamazdı. Yabancıyla evli olanlar için ya yardan, ya serden geçmek gerekiyordu. Başka çözüm yoktu.

Yedek subay adaylarının büyük bir kısmı otuz yaşını geçmişti. Kartaloşlar takımı on dokuz, yirmi yaşında liseyi bitirdikten sonra öğrenim için dünyanın dört bucağına yayılmışlardan oluşurdu.

Bu yayılma, bütün kuşaklar boyu sürüp gitmiştir. Gitmeyi de sürdürür.

Kara Avrupası ülkelerinin ünlü üniversitelerinde olsun, Birleşik Devletler'in eyalet üniversitelerinde olsun, öğrenim yıllar alır; arkasından mastır, tez, doktora da eklenirse, birkaç yıl da bunlarla geçer. İş bulup da çalışmaya kalkanlar çıkarsa, yirmi

yaşında başlayan yurt dışı serüveni otuz yaşından önce bitmez.

Bir de cinsel özgürlüğün beşiğine düşünce, Jön Türkler pusulayı iyiden şaşırırlar.

Eşekarısı gibi zart o çiçeğe, zırt bu çiçeğe kona kalka, derken akıp giden yıllar içinde bir gün, çapkınlığın ağlarına takılıp hem kalakalırlar, hem donakalırlar.

Çiçek kafaya koydu mu, eşekarısını bile yapraklarının içine tutsak eder. Cinsellik, sevdaya dönüşür, sevda sevgiye, sevgi şefkate, şefkat de alışkanlığa...

Eşekarısı, üstünde lacivert çizgili kostümü, ceket yakasında beyaz karanfil, bir gün nikâh memurunun önünde bulur kendini.

İstihkâm Okulu'ndaki kartaloş takımının pek çoğunun, yurtdışı öğrenim serüvenleri daha tamamlanmadan, diplomayı almadan, ellerine birer nikâh belgesi tutuşturulmuştu.

Her tenden, her tenin de her tonundan bir cıvıltıydı yurtdışı çiçekleri.

Bu manzara dışardan bakınca hoş dururdu. Manzaranın öbür yüzü o kadar sevinç yüklü değildi.

Çiçeklerin her biri, yaşam düzeyi yüksek ülkelerden gelmişti. Ama, pek çoğu İstanbul'da birer bodrum katına tıkışmıştı. Su? Akmaz! Tuvalet? Kokar! Bebeğe mama? Ara ki bulasın! Kayınpederde bir surat:

— Gâvur kızı aldı!..

Kayınvalide başka telden:

— Ben napıyım böyle torunu! Anasının dilini konuşuyor. Gelinle iki kelâm edemiyoruz. Bu yaştan sonra bir de Almanca mı öğreneceğim? Madem gel-

miş, o bizim dilimizi öğrensin!

Gelinlerin bir derdi de Türkçe öğrenmekti. Kolay mı?

Benim askerlik dönemimde Türkiye'ye gelen gelinlerden, direnci kırılıp gerisin geri dönmeyenlerin çoğu şimdi torun sahibi. Türkçeyi, çoğu Türkten iyi konuşup yazıyor.

Benim böyle dertlerim olmadı. Benim derdim başkaydı. Beni yapraklarının arasında tutan sarı çiçeği, sözde umursamadan, başka çiçeklere eşekarısı gibi konup koklamaya başlayınca çiçeğimin sarı yaprakları zedelendi. Öğrenimimizi birlikte sürdürdüğümüz Orta Avrupa kentinden uzaklara, çok uzaklara gitti.

Bu bakımdan benim derdim, kâr etmeyen pişmanlık, çaresiz özlemdi.

O artık çok uzaktaydı. Sanki dünyanın sınırında, öylesine uzaktı. Üç yanı denizle çevrili bir ülkede, soğuk, ürpertici, ufuksuz bir deniz kıyısındaydı yaşadığı şehir. Bütün avuntum, aynı dünyanın üstünde olmamdı.

Eğitim döneminde, "*Manga yere yat,*" komutu gelince, uzandığım kuru toprağı avuçlamak ister, dünyanın tamamına sarıldığımı sanırdım. O da bu toprağın üzerindeydi. Benden fazla yer de kaplamıyordu. Kollarımı açıp toprağa sarıldıkca, ona sarılırdım. Yirmi iki yaşının göğüsleri, kalçaları sarıldığım topraktaydı. "*Manga ayağa kalk.*" Toprak avuçlarımın altından gidince, onu zihnimin en derin, en ma-

vi deniz mağarasına indirir, suların çıplaklığına sarmalardım.

* *
*

Eşleri yabancı uyruklu kartaloşların subay olabilmeleri için boşanmaları gerekiyordu.

Yasalara bakılırsa yabancı eşler sakıncalıydı. Birlikte baş koydukları yastıkta, yedek subay eş, ağzından devlet sırrı kaçırabilirdi. Yabancı uyruklu eş de sırrı ülkesine satar diye düşünülmüştü. Bu bakımdan, potansiyel casus kadının devreden çıkartılması gerekiyordu.

Takım komutanı Yüzbaşı, okul komutanından benim için özel izin almıştı. Seri halde boşanma davası açıyordum.

Yargıçla da, daha önce açıkça konuşmuştum.

— Sorunun temel nedeni, yargıç olarak beni ilgilendirmez. Davalı boşanmayı kabul ederse yasa beni bağlar. Boşanmaya karar vermem gerekir. Ama dava dilekçesi ciddi olmalı. İki de tanık. Onların beyanlarının da ciddi olması gerek.

Şiddetli geçimsizlikten anlaşmalı, boşanma davasının dilekçesi ne kadar ciddi olabilirdi? *"Dil, din, ırk farkı nedeniyle şiddetli geçimsizlik..."*

Dilekçe değil, şablondu. Kaldı ki, bizim kartaloşlarda din iman kalmamıştı. Çok yönlü kültürler içinde yıllarca yoğruldukları için hoşgörülü bir kişilik kazanmışlardı. Bağnaz değillerdi.

Seri boşanma davalarına çıktığım mahkeme

yargıcı, orta yaşlı, esmer, yakışıklı, sıradışı bir kişiliğe sahipti. Oturduğu kürsüyü doldururdu. Soyadı Kadıoğlu'ydu.

Çabuk hiddetlenir, arada bir kükrerdi, ama bana öyle gelirdi ki, bu daha çok kendi yarattığı bir oyundu. Bazen kendi de yanlış yapar, her sefer aynı espiriyi yapıştırırdı:

— Bu kadar kusur kadı kızında da olur, kaldı ki ben Kadıoğlu'yum.

Herkesin gülmesini isterdi, ama gülünce sözde gene hiddetlenir:

— Rica ederim Beyler, burası çadır tiyatrosu değil, yargı salonu!...

* *
*

Bizim boşanma davalarının şenlikli geçeceği belliydi.

Yakınım bir meslektaştan rica etmiştim; o, davalı vekili olacaktı, yani kartaloşların; ben yabancı uyruklu gelinlerin, yani davacıların vekili. Bunun daha kibarca olacağını düşünmüştük. Davayı hanımlar açmış olacaktı. İki de tanık. Biri Orhan Alpkaya, öbürü Tarık Saraç.

Tarık Saraç, o zamanlar önemli şirket gruplarından birinin genç müdürlerindendi. Fransızcayı, İngilizceyi anadili gibi konuşurdu. Türkçesi teklerdi. Çok hızlı konuşması bir yana, bir de "*r*"leri kıvıramaz, yumuşak "*g*" sesiyle söylerdi. Bu iki olgu –hızlı konuşmasıyla yumuşak "*g*"lerin "*r*"lerle sarmaşması– söylediklerinin çoğunu anlaşılmaz hale sokuyordu.

İlk boşanma davası için yüzbaşı izin kâğıdımı

yazdı. Dış nizamiyeye verip çıktım. Üstümde sivillerim, bir taksi bulup, tıknefes Adliye'ye yetiştim. Cüppemi vestiyerden kaptığım gibi 16'ncı Asliye Hukuk'un kapısına vardığımda, bizim takım hazırdı. Merhaba diyecek zaman bulamadan mübaşir üç kez seslendi. Bu, üç kez yasa gereğiydi.

Tanıklar dışarıda, biz iki avukat girdik. Yerlerimizi aldık. Davacı vekili, yargıcın sağında, davalı solunda. Arkamızdaki sırada en az bir düzine avukat. Baykuş karası cüppeleri içinde sıralarını bekliyorlar.

Yargıç hemen başladı:

— Taraf vekilleri geldiler, açık duruşmaya başlandı. Yazdın mı kızım?

— Evet efendim.

Bana döndü, ayağa kalktım.

— Şimdi efendim...

— Davacı vekilinden soruldu. Dilekçemi tekrar ediyorum dedi... Siz?

Kartaloşun vekili de ayağa kalktı.

— Efendim biz...

— Davalı vekilinden soruldu... Kızım yazıyor musun?

— Yazıyorum efendim.

— Davalı vekilinden soruldu, dilekçemi tekrar ediyorum dedi...

Bana döndü:

— Ekleyeceğiniz bir şey var mı?

— Efendim biz nafaka istemiyoruz... Çocuğun velayeti davalı babada kalsın... Çocuğun yaşının ufak olması nedeniyle, çocuk annede kalsın... Esasen Yargıtay içtihatları da...

— Avukat Bey, bunları zaten yazmışsınız... Bana niye zaman kaybettiriyorsun? Size, ekleyeceğiniz bir şey var mı, dedim.

— Hayır efendim.

— Davalı vekilinden soruldu.

— Efendim, davayı kabul ediyoruz.

— Yaz, davacı vekilinden soruldu.

— Efendim, çocuğun velayetinin babada kalmasını kabul ediyorum.

— Efendim yazmışsınız. Niye zaman kaybettiriyorsunuz? Kızım, satırbaşı yap. Yaz. Birinci tanık çağrıldı.

Mübaşir çıktı, üç kez seslendi. Tarık Saraç içeri girdi. Rengi biraz uçuk. Önce kürsüye doğru yürüdü. Yargıç kükredi:

— Tanık Bey, niye üstüme üstüme geliyorsunuz? Kürsüye mi çıkacaksınız?

Tarık Saraç olduğu yerde kaldı.

— Şu tarafa geçin!

Yargıçın *"şu taraf"* dediği yere geçmek için Tarık Saraç, bizim bulunduğumuz masayla, zabıt kâtibesinin masası arasında kalmış dar aralıktan geçerken, zabıt kâtibesinin masasına çarptı.

Mübaşir kükredi:

— Ordan değil!...

Tarık Saraç'ı omuz uçlarından tutup, tanıkların durması gereken yere götürdü.

— Evet... Adınız?

— Tağvık Savğaç.

— Nasıl dediniz?

— Tağvık Savğaç.

— Tarık Saraç?

— Evet efendim.

— Yaz kızım... Tanığa adı soruldu... Tarık Saraç... Evet, yemin verdireceğim.

Yargıç ayağa kalktı. Duruşma salonunda kim varsa hepimiz ayağa kalktık.

— Doğru söyleyeceğinize namusunuz ve şerefiniz üzerine yemin eder misiniz?

— Edeğim.

Yargıç otururunca herkes oturdu. Ben nedense oturmadım. Belki heyecandan olmalı. Yargıç gözlüklerinin üstünden bana baktı.

— Oturun dedim. Yoksa oturduğunuz yerden beni görmüyor musunuz?

— Efendim, siz her yerden gözüküyorsunuz.

— Bak... Bak... Bak! Avukat Bey'e bak! Bana iltifat ediyor ki, davasını kazansın.

Gülüşmeler.

— Rica ederim beyler! Burası tiyatro değil.

Tanığa döndü:

— Tarafları tanır mısınız?

— Evet.

— Akrabalığınız var mı?

— Hayığ.

— Yaz. Şahitliğe mani hali yok... Evet anlatın, ne biliyorsunuz?

— Efendim ben biğ dınığa gittim.

— Kimdir bu? Üçüncü şahıs mı?

— Evet üçüncü defaydı... Yani akşam yemeği. Otuğmalı.

— Yemekte oturtma mı vardı?

— Hayığ... Otuğağak yiyoğuz...

— Amuda kalkıp yiyecek değilsiniz ya... Tabii ki oturacaksınız.

— Otuğuyoğuz...

— Uzatmayın lütfen! Tanıklığınızı gerektiren bir olay oldu mu?

— Olduuuğ!

— Ne oldu?

— Efendim, Biğigitta, ülkesinin en nefis yeme-

ğini hazığlamış. Özenmiş, bezenmiş... Sabahtan akşama kadağ...

— Ne yemeği yapmış?

Tarık Saraç duraksadı. Döndü bana baktı. Senaryoda bu noktayı atlamıştık. Brigitta, kartaloşuna ne yemeği yapmış olabilirdi? Tarık Saraç'tan gözlerimi kaçırdım. Benden umudu kesince tekrar yargıca döndü:

— Kabak...

— Nee?

— Kızağtması... Yoğuğtlu.

— Yoğurtlu kabak kızartması!

— Evet efendim...

— Bay tanık, bu Brigitta nereli?

Ah yargıcım yapma, kurbanın olayım. Oynarken oynarken bir iş çıkacak. Ben bu davayı kaybedersem, bir daha İstihkâm Okulu'ndaki birliğime dönemem. Beni tefe koyarlar.

— Nereli dedim!

— Efendim Alömand.

— Alömand?

— Evet, Alömand.

— Sonra ne oldu?

— İşte ne olduysa o an oldu. Sabahtan beği hazığladığı kabak kızağtmasını, kocası tabağıyla Biğitt'nin suğatına attı... Bu bakımdan ağtık biğlikte yaşamalağına...

— Siz orasına karışmayın. O yargının işi. Oturabilirsiniz.

Tanıkların oturması için özel bir yer yoktu. Nereye oturacağını kestiremediği için önce bana baktı. Benden önerici bir ışık çıkamazdı. Deneyimli mübaşir, bizimkinin gene omuz başlarından tutarak, zabıt kâtibesinin masasıyla avukatların masası arasında-

ki dar boğazdan geçirdi, stajyerlere ayrılmış, gelmedikleri için boş kalan iki iskemleden birine oturttu. Oturmasıyla birlikte kavuştuğu rahatlığın bedensel sesi hançeresinden uzun bir nefes halinde çıktı. Sırtını iskemleye dayadı, ayak ayak üstüne attı. Yargı salonunda ayak ayak üstüne atılmazdı. Mübaşir işaretparmağıyla Tarık Saraç'ın üstteki ayağının diz kapağına fiske attı. Tarık Saraç ayağını hemen indirdi, ama sinirleri gene gerildi. Sırtını iskemleden çekti, baston yutmuş gibi oturuyor, bana da hışım dolu bakışlar gönderiyordu.

Yargı devam ediyordu.

— Öbür tanığı çağırın.

Mübaşir üç kez seslendi. Orhan Alpkaya içeri girdi. Tanık yerinde durdu. Yemin verdirildi. Gerisi olaysız geçti.

Orhan Alpkaya, on iki yıl boyunca yatılı okuduğu okulda, kaç kez disiplin kuruluna çıktığının sayısını unutmuştu. Bu bakımdan deneyimli sayılırdı. Üstüne de hukuk eğitimi yapmış, stajını sürdürüyordu.

Bizimki bülbül. Sade, yemeğin türünde ufak bir bocalama oldu.

Dışarıda bekleyen tanığın içerdekini dinlemesi yasaktı. Ama eminim ki, yoğurtlu kabak kızartması bölümünü ikinci tanık izlemişti. Bu bakımdan, çağırılı olduğu başka bir akşam yemeğinin mönüsüne domuz pirzolasını uygun bulmuştu.

— Efendim davacı Birigitta, özenmiş, bezenmiş, askerden dönecek eşine bir şinitzel hazırlamış...

— Ne hazırlamış?

— Şinitzel efendim.

— Nedir o?

— Yani şey... Domuz pirzolası.

— Ne domuzuymuş?

— Yabandomuzu.

— Yabandomuzunu nerden bulmuş ki?

— Evet, nerden bulabilir ki! Yaban olur mu? Olmaz! Ehli domuz... Yani beyaz domuz sucuğu...

— Sucuk mu? Pirzola mı?

— Tabii efendim.. Beyaz domuz pirzolası, efendim... Sucuk olur mu?

Bu karmaşa hariç tanık, ifadesini şakıyıp bitirdi.

— Yaz kızım, duruşmanın bittiği bildirildi.

Yüreğim ağzımda.

— Yaz, gereği düşünüldü...

Herkes ayağa kalktı. Gözlüklerinin üstünden bana bakıyor.

— Temyiz yolu açık olmak üzere, tarafların boşanmalarına karar verildi. Verilen karar taraf vekillerinin yüzüne karşı okunup anlatıldı.

Boşama hükmü verilmişti. Bana baktı:

— Gerekçeli kararı kalemden alırsınız.

Teşekkür dolu bakışlarımı yargıca çevirdim. Sol gözünde alay dolu bir gülümseme, sol kaşını yukarı kaldırdı.

Hemen dışarı fırladım. Öbürleri de arkamdan. Cüppemin etekleri uça uça koridoru yürüyorum. Ama Tarık Saraç huysuzlanıyor.

— Ben biğ daha gelmem. Bana biğ daha yalancı şahitlik yaptığamazsınız... Bu buğada biteğ...

Alışkanlık yapmış olmalı ki ondan sonraki bü-

tün davalara geldi. Kan ter içinde "ğığ"ladı.

Her sefer senaryo değiştiriyorduk. Yargıcın hiç beklenmedik olası sorularına elimizden geldiğince yanıtlar hazırlıyorduk.

Böylece Barbara'lar, Juliyatta'lar, Sonya'lar, Beti'ler, Keti'ler... daha niceleri, birer ikişer gün arayla boşandılar.

Ben o gün adliyenin bodrumundaki postaneye koştum. Jetonu attım. Çevirdim numarayı. Birkaç nöbetçi er geçtikten sonra Yüzbaşıma ulaştım.

— Yüzbaşım!... Kazandım!... Boşandılar!

— Aferin sana. Bu akşam izinlisin. Yarın sabah yedide içtimada, haz'rol.

Telefonda hazrola geçtim.

— Kartaloşa da bu akşam izin vereceğim. Koşsun karısına boşandıkları müjdesini versin.

— Emredersiniz komutanım.

Kapattı.

* *
*

O akşam kartaloş soluk soluğa İstihkâm Okulu'nun nizamiyelerini birer birer geçti. Kâğıthane'de bulabildiği ilk minibüsle Şişli'ye vardı. Oradan bir dolmuş. Taksim'de indi. Yürüyerek Cihangir'e ulaştı. Kapının zilini çaldı. Bu kapının arkasında iki minik oda, bir sofacık vardı. Pencerelerden birinden kartpostal büyüklüğünde, bir yudum deniz parçası görünürdü.

Kapı açıldı.

Brigitta!

Brigitta'yı çizimlemem olası değil. Çünkü Brigitta'yı hiç görmedim. Ama benim için Brigitta, uçuk mavi, sarışın bir dolgunluktu. Gözlerinin ışığında kuzey denizlerinin yıldızları vardı.

O gece, o minik evde geçenler sadece benim tahminlerimdir.

— Boşandık sevgilim.
— Sen beni zor boşarsın!

Boşanmış karı koca önce birbirlerinin kollarına atıldılar. Sonra birlikte gidip, beşikteki bebelerini sevdiler. Bebelerini birlikte doyurup tekrar beşiğine yatırdılar.

Kartaloş, anneciğinden dinleyip bebek yaşında bellediği ninniyi mi söyledi? Yoksa, Brigitta kendi anacığından kalma ninniyi mi mırıldandı? Bilemem.
Bebe uyudu.

Nereden bulduysa, Brigitta sofraya tomurcuk bir gül koymuştu. Altı dolgun, açmamış yaprakların-da utangaç, çağırıcı kıvrımlar.

Olayların gerçeğiyle hukukun gerçeği hiçbir zaman örtüşmez. Çorba kâsesine doğradığımız ekmek taneleri gibidir. Hem çorbayla beraber, hem çorbadan ayrı. Ama önemli olan çorbanın tadıydı.

O anki durum da öyle değil miydi? *"Dil", "din", "kültür farkları"*, şu sofranın başında karşı karşıya

duruyordu. Hukuk insanı ıskalıyor mu acaba? Ama, hukukun kurallarına göre, bu sayılanlar boşanmak için yeterliydi.

Bu genç kadınla, bu genç erkek, bugün saat dört sularında boşanmışlardı. Artık karı koca değillerdi. Ama hukuktan damıtılmış karar da umurlarında değildi. Yargıya rağmen onlar karı kocaydı.

Akşam yemeğine gelince o da hukukun gerçeğiyle, ya da tanık ifadeleriyle bağdaşmıyordu.

Yoğurtlu kabak kızartması mı? Hayır. Önce yabandomuzu iken, sonra ehli domuza, o da olmayınca beyaz domuza dönüşe dönüşe, sonunda domuz sucuğu mu, yoksa domuz pirzolası mı tartışması, yargının kürsüsünde kalmıştı.

Oysa gerçek değişikti.

— Gel benimle mutfağa. Hemen, hemen... Yak şu havagazını. Suyu da koy tencereye. Sen hep bu makarnaların kırılmasını istersin. Bu kez öyle yapmayalım. Gerçek spagetti kırılmamış makarnadan olur. Hoop, hepsini atıyorum tencereye. Ama bekle, acele etme.

— Karnım çok aç da...

— Sevgilim benimki de aç. Seni Türk Ordusu doyurmuştur. Oysa ben sabahtan bu yana bir şey yemedim. Ama beklemesini bilmek gerek. Beni tavlamak için André Gide'den dizemsi şeyler okumuyor muydun? *"Sana bekleyişlerden söz edeceğim. Natanael."*

— Canım bırak şu hötöröfü. Nerden çıktı benim seni tavladığım. Sen beni tavladın.

— Aman kaldır, hamur olacak. Dök şunun içine.

— Bunu Türkçe söyleyebiliyor musun?

— Öğrenirim. Şimdi sırası değil.

— Buna kevgir denir.

— Kevgir.

— Şiven hiç çalmıyor. Kevgir...

— Sevgilim lütfen bırak iltifatı. Şimdi silkele... Daha yukarı. Hepsi kevgirden çıkacak, kevgire düşecek. Haah. İşte böyle... Şimdi bir de sağa sola çalkala, suyu iyice gitsin. Ay tabakları unuttum. Sen silkele ben geliyorum.

Sofraya oturduklarında spagettiler tabaklarda tütüyordu.

— Annenin gönderdiği o acılı sos nerede?

— Belli ki açlıktan gözün kararadı. Önünde, görmüyor musun? Şu da babamın gönderdiği parmezan. Rendeledim. Ama yapmaaa! Önce parmezanı koy, sonra acı sos dök.

Parmezanlı makarnayı bitirdiler. Bulaşığı birlikte yıkayıp kuruladılar. Bebelerine birlikte gidip bir kez daha baktılar.

Yatak odaları da yemek odasındaydı. Bir kişilik yataklarına birlikte girdiler.

Brigitta, şafak ağartısında kırağı çalmış nemli bir güldü.

Yapraklarını açıyor, kapatıyordu pembe. Erkeğini, nemli yaprakları içine alıyordu.

Ne zinciri vardı, ne kelepçesi, ne demir parmaklıkları. Tutsakmış gibi yapıyor, onu tutsak aldığını sananı kendine tutsak ediyordu. Yüreğinin salgıladığı özsu tenine yayılıyor, en gizemli pınarından damıyordu.

Kristal sesi, uzun, uzak, şen bir hıçkırık, göğüs kafeslerinden, dolu bir yelkenin, hançereden boşalmasıydı.

Kumrala çalan uzun saçlarını silkeleyince yaprakları kapattı gül. Başını erkeğinin göğsüne yasladı.

Birlikte hemen uyudular.

O karmaşada bir de, ciddi bir boşanma davasında davalının avukatı oldum.

Davalı, liseden arkadaşımdı. Okulu bitirince o da yıllarca yurt dışında sürttü. Daha sonraki yıllarda uluslararası çapta bir gazeteci oldu. Devlet adamlarıyla yaptığı söyleşilerle haklı bir üne kavuştu. Mesleği üzerine anı kitapları yazdı.

İlk on yıllık Avrupa serüveninden *kati dönüş* yaptığında, değindiğim üne kavuşmuş değildi, ama otuzuna merdiven dayamıştı. Eşekarısı sınıfına girdiği için, çiçek kapayınca yaprakların içinde kalmış, İsveçli bir kızla evlenmişti.

"*Kartaloş*" sıfatını daha kazanmamıştı. Askere gitmek için izleyecek dönemi bekliyordu. Bekleyedururken, İsveçli genç karısıyla Anadolu'yu dolaşıp sürekli fotoğraf çekiyorlardı.

Bu bakımdan, yabancı kadınla evli olmak gibi bir sorunu yoktu. Boşanmazsa, yedek subaylık hakkını kaybedip, kıtaya çıkartılıp er sınıfına düşürüleceğini bile belki bilmiyordu.

Okuldayken sık gittiğimiz Beyoğlu'nun koltuk

meyhanelerinden birinde buluştuk. On yıldır ilk kez görüşüyorduk. Önce birbirimizi süzdük, sonra o öfkeyle başladı:

— Anlayamadım gitti, şu kadınları!

Kadınları anlayabilmek için otuz yaş çok erkendi, ama otuz yaşında bir erkeğin kadınlar hakkında deneyimli olduğunu sanmaya kalkması da yadırganamazdı.

— Anlayamadım gitti!

Sustu. Sonra tekrar başladı:

— Ben evlendim...

İnsanın içinden *"İyi halt ettin!"* ya da *"Bana ne?"* diyesi geliyor, ama bunlar düşünülse de söylenmez. Belli ki bir derdi var, onu anlatacak. Arkadaşı olduğum için, benim de dinlemem gerekiyor.

— Yurda döndüm. Altı ay sonra askerlik için başvuru yapacağım. Bu arada karı koca, Anadolu'yu dolaşıp fotoğraf çekiyoruz. Bir kitap yapıp İsveç'te bastıracağız. Benin hanımın babası İsveç'in tirajı en yüksek gazetesinin başında. Tabii sahibi değil. Her şey devletin. Demokratik sosyalizm. Bilmem anlatabiliyor muyum? Şuna söylesene, bana bir rakı daha versin. Bu rakıya su koyunca kar beyazı olurdu. Bu niye bulanık su gibi oluyor?

— Sen bir şeye üzülmüş gibisin. Nedir söyler misin?

— İşte ben de bunu anlatmak için seninle konuşmak istedim. Helal olsun, koştun geldin. Sana nasıl teşekkür edeceğimi...

— Yahu bırak bu lafları, derdin ne, onu söyle.

— İnan, İsveç'te hiçbir avukat senin şu yaptığını yapmaz.

— Oğlum onlar hem demokrat, hem sosyalist. Bizler Anadolu çocuklarıyız. Sen derdini söyle.

— Okuldan Hunalp'i hatırlıyor musun?

— Elbette.

— Sıkı tiyatrocudur.

— Kuşkusuz.

— Erdek'te tiyatro festivali düzenlemiş. Bizi de çağırdı. Apar topar gittik. Hem oyun seyrederiz, hem fotoğraf çekeriz, diye. Oyunların her biri, birbirinden nefisti. Bizimkinin yazdığı oyun da dehşetti.

Arkadaşımın nitelemesi doğruydu. Çünkü Hunalp'in o piyesi yıllar sonra uluslararası ödüller aldı.

— Tiyatro festivali bittikten sonra biz bir gün daha Erdek'te kaldık. Bol fotoğraf çektik. Kırlara çıktık. Bir kuzu... Bizimki önce çömeldi, sonra diz çöktü. Kucakladı. Başlamaz mı kuzuyu öpmeye, neredeyse emzirecek. İsveç'te kuzu görmüşlüğü mü var? Şunca yıl kaldım, ben de görmedim. Tutturdu *"Bu kuzuyu eve götürelim." "Kızım o kuzu bizim değil." "Satın al."* O sırada bir adam dikildi.

— *Hoş gelmişin beyim.*

— *Hoş bulduk.*

— *Sen turist misin?*

— *Evet.*

— *Senin hanım kuzuyu çok sevdi.*

— *Çok... Satar mısın?*

— *El kadar şey. Para etmez ki. Ayakta zor duruyor. Senin hanım sevdiyse onun olsun.*

— *Kuzuyu sana hediye etti.* Bizimki *"Tack,"* demez mi? Herif irkildi.

— *Beyim senin hanım gâvur mu?*

— *Turist, dedik ya.*

— Senin anlayacağın, kuzu Erdek'ten İstanbul'a geldi. Eve girdi. Benim ev nerede, biliyor musun?

— Çağırmadın ki, nereden bileyim?

— Çağrılacak gibi olsa... Tarlabaşı'ndan aşağı,

oradaki bodrumlardan birinde. Bizimki kuzuya yatak yaptı. Bir de isim taktı: ***Bibi.*** *"Bibi yat. Bak yattı."* Ona öyle geliyor. Bibi ayakta duramıyor ki, düşüyor. *"Bak uyudu."* Zavallı el kadar yaratık, gözlerini açamıyor ki. *"Bibi acıktı. Git Bibi'ye ot getir."* Bekledim. Hava kararınca Tarlabaşı'nın dibinden Taksim'e kadar tırmandım. Sağı solu kolaçan ettim. Anıtın altı çepçevre çimen. Yolup yolup doldurdum ceplerime, tekrar gerisin geri, Tarlabaşı'ndaki bodruma. Benimki kuzuya sesleniyor: "*Bibi mama, mama...*" Dank etti kafama: *"Bu daha süt kuzusu. Ot yemez." "Git Bibi'ye süt al."* Tekrar yokuş yukarı. Bir muhallebici buldum. Tekrar yokuş aşağı. *"Bibi, Bibi... Sütün geldi."* Bibi titreyen ayakları üstünde çanağın içine düştü. Avazım çıktığı kadar bağırmışım: *"Ben yatıyorum. Kuzuyu yatağa getirirsen seni boğarım."* Sabah uyandığımda ilk aklıma gelen Bibi. Öldü mü, yaşıyor mu? Yandaki odadan mırıltılar geliyor. Bizimki Bibi'yle İsveççe konuşuyor. Demek ki ölmemiş. Yatak odasına geldi. *"Bibi altını kirletmiş. Onu temizle. Karnını doyur. Ben fotoğraf çekmeye gidiyorum."* Çıktı gitti. Bekledim ki uzaklaşsın. Kaptığım gibi Bibi'yi, çıktım Taksim Meydanı'na, vurdum doğru İstiklâl Caddesi'ne. Bibi kucağımda yüreğinin pıt pıtlarını duyuyorum. Gözlerim nem. Bu sefer ben başladım öpmeye. Geçip dönen bana bakıyor. Soluk soluğa girdim Çiçek Pazarı'na. İlk rastladığım kasap dükkânına daldım.

— *Alın bu kuzu sizin olsun. Ama kesmeyin.*

— *Begim buncacık şey kesilir mi. Günah olur.*

— Bıraktığım gibi Bibi'yi kasabın avuçlarına, fırladım dışarı. Bağıra bağıra koşuyordum: *"Kesmeyin, kesmeyin!"*

Sonra ne oldu diye sormadım. Bekliyordum ki, delikanlı çağımızın bu koltuk meyhanesine beni niye çağırdı, onu söylesin.

Ceket cebinden bir tebligat zarfı çıkardı.

— Al bakalım!

Zarfın içinde, üçe katlanmış dilekçeyi çıkardım. Avukatın antetteki ismini görünce, midem bulandı. Dilekçe, bir boşanma davası için gereğinden fazla uzun. Gene *"Din" "Dil" "Irk."* Bu *"ırk"* sözcüğüne hep sinirlenmişimdir. Biri *sarı* ırktan, öbürü *kara* ırktan mı? Ama avukatlar yazar. Boşluk kalmasın diye. Yargıçlar oraları zaten okumaz. *"Kültür farkı."* Hah! Bu doğru. Bütün bunlar nedeniyle evliliğin sürmesine olanak kalmadığından... Dilekçenin buralarda bitmesi gerekiyor, ama davacı avukatı veryansın etmiş: *"Canavar ruhlu davalı, el kadar süt kuzusunu kasaba götürüp kesilmesini emretmiş. Kendisine pirzola yapılmasını istemiş. Kana susamış davalının bir gün müvekkilimi boğmayacağının hiçbir şekil ve surette teminat altına alınması asla mümkün değildir..."*

Dava süresi boyunca aylık nafaka, boşanma kararıyla birlikte manevi tazminat...

— Karın bu avukatı nereden bulmuş?

— Nereden bulacak! Gitmiştir İsveç Konsolosluğu'na...

— Sağlam pabuç değildir bu adam. Söylentiye göre çok da paragözmüş.

— Kardeşim, karım İsveç vatandaşı. Bunlar sosyalist. Avukatın parasını ödemişlerdir. Sen yurtdışında bizim konsolosluklardan birine git de gör halini! Bir dayak yemediğin kalır.

— Karın boşanma davası açmış. Ne yapmayı düşünüyorsun?

— İşte ben de bunu soruyorum. Ne yapacağım?

— Boşanmak istiyorsan sorun yok.

İki elini masaya yapıştırdı, alnını ellerinin üstüne dayadı. Başladı ağlamaya. Hem ağlıyor, hem homurdanıyor:

— Ben karımı seviyorum. Ben karımı çok seviyorum. Karım da beni seviyor. Beni çok seviyor. Sen bunu anlayamazsın!

Hoppala!

— Bunu kimse anlayamaz!

— Barışmayı denesen.

— Bulabilsem, ayaklarına kapanacağım. Ona, bir değil yüz... Anladın mı, yüz süt kuzusu alacağım.

— Kaçtı mı? Niye bulamıyorsun?

Başını kaldırdı. Gözleri yaş içinde.

— Allah Allah! Yahu kaç defa söyleyeceğiz? Bunlar sosyalist. Konsolosluk onu mutlaka bir otele yerleştirmiştir.

— Gidip sorsana konsolosluğa.

— Gitmez olur muyum? Karşımda bir sekreter. Buzdağı.

— Evden bir şey götürmüş mü?

— Terliklerini, geceliğini, fotoğraf makinesini almış. Birlikte çektiğimiz fotoğrafların bobinlerini bırakmış.

— Başka şey almamış mı?

— Hayır. Bütün elbiselerini bırakmış. Babasının hediye ettiği İsveç kristalleri var, çok değerlidir; onları, anasının verdiği gümüşleri, yazlıklarını, kışlıklarını, gece elbiselerini...

— Hah! Bu iyi.

— Ulan, amma da mankafa olmuşsun. Lisedeyken duyarlı adamdın. Benim gözüm malda mı sanıyorsun? Ben karımı istiyorum. Sevgilimi istiyorum...

Bir kadın terk ettiği evden giysilerini almadıy-

sa, dönecek demektir. Ama bu kadar üzgün bir insana umut vermem de yanlış olurdu.

* *
*

Ne rastlantıysa, dağıtımda dosya gene 16'ncı Asliye Hukuk Mahkemesi'ne düşmüştü. Yargıç Kadıoğlu'na.

Bizimki, illa geleceğim, diye tutturdu. Gereği yoktu. Acaba içine mi doğmuştu?

Sırtlığında *"Avukatlara mahsustur"* yazılı bankete sığışıp yan yana oturduk. Sıramızı bekliyoruz. Arkadaşımın suratı bembeyaz.

Mübaşir koridorda, ezan sesiyle üç defa davacı vekilinin ismini bağırdı, üç defa da benimkini. Bizimki elimi tutmuş, bırakmıyor.

Yargı salonuna arka arkaya üç kişi girdi.

Önde şöhreti kirli avukat, arkasında efendi yüzlü bir adam, onun arkasında genç bir kadın.

— İşte o! İşte o!

Elimi öylesine sıkıyor ki, parmaklarım kırılacak. Asılmış elime, kalkamıyorum.

Ama *"İşte o!"* dediği!

Ender rastlanır güzellikte bir genç kadın; hayatımda gördüğüm en güzel kadınlardan biri. Bir anda büyülendim...

İsveç'in, kısıtlı tutulan günlük çocuk üretimi sarışındır. Oysa, yargı salonuna giren, henüz yirmilerinin ilk yarısındaki kadın esmer. Demek ki, sosyalist ülkenin günlük üretimine girmiyor. Sıradışı. Güzelliğinin soyluluğu bundan geliyor. Başını, bedenini tutuşu, bakışları... Bunlar artı değer.

Elimi arkadaşımın avucundan kurtardım, kürsü

önündeki yerimi aldım. Bizimki cüppemin eteğine yapışmış, gelip yanımda durmaz mı! Avukatlara Mahsustur banketinde oturacağını sanmıştım. Huzura benimle gelmesini konuşmamıştık. Sinirlendim. Ama yapacak bir şey yok. *"Sen git buradan,"* diyemezdim. Kaldı ki, davacı konumundaki arkadaşımın karısı da avukatı Kirli Şöhret'le taraflara ayrılmış, uzun dikdörtgen masanın arkasında duruyorlardı. Dördümüz ayakta yan yana dizilmiştik. Sadece Efendi Yüzlü yarım adım açıkta duruyordu.

Duruşma başladı.

— Yaz kızım. Taraflar geldiler. Açık duruşmaya başlandı. Beyefendi siz kimsiniz?

Davacı vekili:

— Efendim o...

— Size sormadım. Ona sordum. Beyefendi siz kimsiniz?

— Efendim, ben İsveç Konsolosluğu yeminli tercümanıyım.

Kadıoğlu bana döndü:

— Müvekkiliniz davalı, askerde mi?

— Hayır efendim.

— Hıımm!

Anladı ki, bu şablon boşanma davası değil. Dosyayı açtı. Tercümanın yeminli olduğunu gösterir belgeyi aradığı belli. Şöhreti kirli avukat kalktı:

— Efendim, tercümanın sertifikası dilekçemiz ekinde sunulmuştur, arz ederim.

— Size söz vermedim. Lütfen oturunuz.

Kadıoğlu'nun dosyayı incelemediği ortada, nedeni de belli. Vekâletnamede adımı görünce, son iki aydır sürüp giden şablon boşanmalardan sanmış olmalı. Davanın ciddi olduğunu yeni fark ettiği, deminki sorusundan belli: *"Müvekkiliniz askerde mi?"*

— Yaz kızım: Tercümanın yeminli olduğu sunulan belgeden anlaşılmakla yargı salonuna alındı. Açık duruşmaya devam edildi.

Davacı vekiline döndü:

— Evet, buyurun.

Kirli Şöhret kalktı. Sol eli cüppesinin sol yakasında, sağ omuz öne doğru kalkık, sağ el havada, baş sola eğik... Bir poz ki, sanki Uluslararası La Haye Divanı'nda yüzyılın davasında savunma yapıyor.

— Efendimiz... Müvekkilim davacı hanım kültürü gereği bir doğa âşığıdır. Davalı kocayla Erdek'e gitmişler...

— Hendek'e mi?

— Hayır efendimiz, Erdek'e, festivale.

— Festivale?.. Ne festivali?

— Tiyatro, efendimiz.

— Avukat Bey, tiyatro, festival olur mu?

— Hayır efendim, festival olan tiyatro değil, tiyatro olan festival... Yani anlatamadım, galiba...

— Evet, anlaşılmadı.

— Amatör tiyatro turupları Erdek'te toplanmış, art arda oyunlarını sergiliyorlar, birkaç gün, birkaç gece sürüyor.

— Buna festival mi deniyor?

— Evet efendimiz.

Kadıoğlu dosyayı okumamış olduğu için avukatı dinlemek zorunluğunda kalmıştı. Yoksa, "*Yaz kızım,*" diyecekti. "*Davacı vekilinden soruldu. Dilekçemi tekrar ediyorum dedi. Satırbaşı yap.*" Oysa, oturumun bu hızda gitmeyeceği ortadaydı.

— Evet, festival anlaşıldı. Sonra?

— Efendimiz, müvekkilim hanım kültürü nedeniyle bir doğa âşığıdır...

— Avukat Bey, bunu söylediniz. Tekrar etmeyin.

Davanın özünü söyleyin.

— Efendimiz, davanın özü kuzu.

Sıralarını bekleyen avukatlar gülüştüler. Kadıoğlu gözlüklerinin üstünden bakışlarıyla onları ikaz etti. Kirli Şöhret'e sordu:

— Nedir bu kuzu?

— Efendimiz, Hendek'teki festivalden sonra...

— Erdek mi, Hendek mi?

— Hendek mi, dedim efendimiz? Yani Erdek... Tabii Erdek. Müvekkilim hanım çayırda bir kuzuya rastlıyor. Yani rastlaşıyorlar...

— Bu anlattığınız festivalin dışında mı?

— Tamamen dışında. Çayırda...

Yargıç Kadıoğlu ise sinirlenmeye başlamıştı:

— O halde niye festivalden başlıyorsunuz Avukat Bey? Niçin davanızın, talebinizin özünü söylemiyorsunuz? Rica ederim!.. Bakın, daha kaç meslektaşınız sıra bekliyor. Kürsüdeki şu dosyalara bakın.

Arkadaşım deminki sünepeliğinden kurtulmuş, aslan gibi duruyor. Çaktırmadan göz ucuyla karısına bakıyor. Kirli Şöhret'in dilekçesindeki çullanmalarına rağmen, karısının onu boşamak istemiş olmasına rağmen, yiğitliğe bok sürmüyor, kabarmış hindiye benziyordu.

Kirli Şöhret hızlandı.

— Davacı müvekkilim kaptığı gibi minik, minicik süt kuzusunu, bağrına bastığı gibi efendimiz, doğru İstanbul'a...

— Hendek'ten?

— Hayır efendim, Erdek'ten. Kocası, davalı, bu minicik yaratığı, karısının avuçlarından sökercesine alıp, genç kadının bütün yakarışlarını, hıçkırıklarını, gözyaşlarını hiçe sayarak, koparırcasına alıp,

doğru Çiçek Pazarı'ndaki Özeğinli Temiz Kasap dükkânına, "*Kesin bunu, kesin, bana pirzola yapın,*" demiş.

Bizimkinin boğazından homurtuyla karışık öyle bir inilti çıktı ki, Kadıoğlu gözlüklerinin üstünden bir ona, bir bana baktı. Kirli Şöhret sürdürüyordu:

— Böylesine gaddar bir insanla müvekkilimin evliliğini sürdürmesi mümkün değildir. Aile birliği her yanından çatlamış, sökülmüş, parçalanmıştır. Bu bakımdan boşanmaya karar verilmesine ve...

— Bunlar dilekçenizde yazılı mı?

— Erdek'ten başlayarak, Özeğinli Temiz Kasap'a kadar her şey yazılı.

— Belli. Roman gibi. Kırk sayfalık boşanma dilekçesini ilk defa görüyorum.

Zabıt kâtibine doğru eğildi:

— Kızım ne yazdın?

— Satırbaşı, efendim.

— Satırbaşı mı yazdın?

— Hayır, satırbaşı yaptım.

— Satırbaşı. Yaz: Davacı vekilinden soruldu. Dilekçemi tekrar ediyorum, dedi. Tekrar satırbaşı yap. Davalı vekilinden soruldu.

Ayağa kalktım. O anda Kadıoğlu, arkadaşımın karısıyla tercümanın ayakta durduklarını fark etti. Nazik bir sesle:

— Kızım oturur musunuz, dedi.

Tercüman, İsveç Konsolosluğu'nun tercümanı, ama belli ki İsveççe bilmiyor, İngilizce tercüme etti.

— Kızım oturur musunuz, diyor.

— Ben onun kızı değilim.

Bavvv!

Arkadaşım öksürdü.

Ben öksürdüm.

Kirli Şöhret öksürdü.

Sıra bekleyen avukatlardan İngilizce bilenler tıs kesildiler.

Tercüman iki kez öksürdü. Kadıoğlu gözlüklerinin üstünden hepimize tek tek baktı.

— Ne oldu? Hepinizi gıcık mı tuttu?

Tercümana döndü:

— Size bir bardak su getirsinler.

— Hayır efendim, zahmet buyurmayın. Mevsim...

— Evet? Davacı hanım bir şey dedi. Nedir?

Tercüman bir kez daha öksürdü.

— Efendim, davacı hanım diyor ki, yargının karşısında oturulmaz. Ayakta durulur.

Hepimiz birer kere daha öksürdük. Kadıoğlu arkasına dayandı. İki kolunu yanlara açıp yukarı kaldırdı. Cüppesinin geniş kolları sallandı. Sıralarını bekleyen avukatlara doğru seslendi:

— Efendiler, efendiler, görüyor musunuz? Uygar bir memleketin vatandaşının yargı önündeki saygısını, görüyor musunuz?

Mübaşire döndü:

— Davacı hanıma bir iskemle ver.

Stajyerlere ayrılmış, gelmedikleri için alargada duran iskemlelerden birini, mubaşir, ön ayaklarından kavradığı gibi başının üstüne kadar yükseltip, arkadaşımın karısının arkasında yere indirdi. Tercüman:

— İskemle sizin için.

— Thank you very much.

— Efendim, davacı hanım size teşekkür ediyor.

— O kadar İngilizce biliyoruz, zahmet etmeyin. Ama nezakete nezaket, saygıya saygı göstermek gerekir.

Tekrar zabıt kâtibi hanıma doğru eğildi.

— Kızım satırbaşı yaptın mı?

— Evet efendim, yaptım.

— Yaz. Davalı vekilinden soruldu.

Bana döndü:

— Evet, ne diyorsunuz? Dosyaya cevap dilekçesi bile koymamışsınız.

— Muhterem efendim, dikkat buyurulduysa, vekâletnamemi bugün aldım. Dosyayı inceleyecek zamanım olmadı. Bu bakımdan bir mehil...

Sözümü bitirmeden Kirli Şöhret fırladı:

— Efendimiz, davalı vekilinin maksadı, mahkemeyi oyalayıp, nafakayı geciktirmektir.

Oysa benim amacım zaman kazanıp, arkadaşımla karısının barışmasını sağlamaktı.

— Efendim, dilekçeyi okuyacak zamanım olmadı. Ama müvekkilimin söylediğine göre, istenilen nafaka çok yüksek. Müvekkilim, oturduğu bodrum katının kirasını zor ödüyor. Daha askerliğini yapmadı. İşi yok, geliri yok... Kaldı ki davacının nafakaya ihtiyacı yok. Şu anda beş yıldızlı bir otelde kalıyor.

— Hangisinde?

Ee ya! Hangisinde?

— Muhterem efendim, davacı sosyalist bir ülkenin vatandaşıdır. Konsolosluk onu mutlaka beş yıldızlı bir otele yerleştirmiştir.

— Davacının memleketinin siyasi rejimiyle nafaka talebi arasındaki illiyet rabıtasını nasıl kurabiliyorsunuz? Bu bir karine midir?

Kirli Şöhret fırladı:

— Efendimiz, mücerret beyanlarla nafakanın miktarını düşürmeye çalışıyor.

— Muhterem efendim, miktar düşürmeye çalış-

mıyorum. Nafaka talebini külliyen reddediyorum. Tazminat talebini de. Davacının ailesi zaten varlıklı bir aile olup Stockholm'ün nadir ailelerinden...

Bitiremedim. Kirli Şöhret sıçradı:

— Efendimiz, davalı vekili ya mugalataya getirmeye çalışıyor, yahut manevi tazminatın unsurlarını bilmiyor. Varlıklı olmak, manevi tazminata hak kazanmaya mani hal teşkil etmez. Eğer bir insanın şeref...

— Avukat Bey, sakin olun lütfen. Malumu ilama lüzum yok. Şahitleriniz hazır mı?

— Efendimiz, dosyaya mübrezdir.

— Efendim onu sormuyorum. İbraz edildiğini görüyorum. Hazır mı, geldiler mi, diye soruyorum.

— Efendimiz, huzurunuza intizaren dışardalar.

Kadıoğlu şahit listesini mübaşire verdi. Mübaşir koridora çıkıp ezan sesiyle üç kez bağırdı.

— Şerafettin Özeğinli...

Özeğinli, bir doksanı aşkın. Kilo da yüz okka olmalı.

— Doğru söyleyeceğine namusunun şerefinin üzerine yemin...

Yemin faslı bitti. Yerlerimize oturduk.

— Davacıyı tanır mısın?

— Yoh.

— Davalıyı?

— Şu uçtaki mi?

— Evet.

— He ya.

— Satırbaşı yap kızım. Şahit huzura alındı. Yemin verdirildi. Şahitliğe mani hali yok. Evet, anlat.

— Begim...

— Begim, değil, hâkim bey.

— Hâkim begim. Bizim bütün sülale Eginlidir.

Biz, böyük dedden bugüne gader gassapızdır.

— Bırak bunları. Davaya mütedair bildiklerini söyle.

Kadıoğlu da mahsus mu yapıyordu? Özeğinli'nin *"mütedair"* sözcüğünü anlamayacağını elbette biliyordu. Ama oturduğu kürsüye yaşamından yıllar vermiş bu adam, bazen kendisiyle alay ederdi, bazen önüne gelmiş davanın özüyle alay ederdi. İnsanoğlunun anlaşmaz tutumuyla, çerden çöpten şeylerden olay çıkarma eğilimiyle alay ederdi. Avukatların sığ tutumlarını küçümser, onlarla da alay ederdi. Kısacası adaletle alay ederdi.

Bana hep öyle gelmişti ki, bu alaycı tutumuyla kişisel bir boşluğu doldurmaya çalışıyordu.

Devletin bütçede, adalete ayırdığı dilim çok ufaktı. Bu dilimden yargıca düşen pay, yargıçlık şerefiyle bağdaşmayacak kadar azdı. Özverisi arttıkça yargıcın, vicdanıyla sürüp giden savaş uykularını bile tedirgin ettikçe, bunlarla kıyaslanınca özlük hakkı, ters orantıyla daha da ufalıyor, utanç verici düzeye iniyordu. Boşluk büyüyordu.

Alay ederek bu boşluğu mu doldurmak istiyordu? Elindeki tek lüks buydu. Oysa eli öpülesi bir yargıçtı.

Alay etmeden tek yaptığı, verdiği karar, titizlikle yazdığı gerekçeli kararlardı.

— Evet, anlat.

— İşte anlatıyrem. Ahan şu adam geldi.

— Hangisi?

— Ahan şu uçda oturakoyan.

— Sonra?

— Elinde, avuç kaden bir süt guzusu. Al bunu ges, bağa pirzolalıh çıhart dedi.

Bizimkinden gene boğuk bir hırıltı çıktı. Birden çöktü. Deminki yavuz hali kayboldu. Elimi dizine koydum. Buz gibi. Kadıoğlu sorguyu sürdürüyordu.

— Kestin mi?

— Gesilir mi, hâkim beğ? Günah! Yukarda Allah var. Buldum bir gafes, goydum içiğe.

— Kuş mu bu?

— Kuş gaden bi şey. Gel ulan dedim çırağa, guzu sütü bul gel. İçe içe beslensin...

— Sonra ne yapacaktın?

— Hele biraz daha büyüye, çayıra salacağdım.

— Hangi çayıra?

— Beygoz çayıra.

Tercüman fısıltılı bir sesle sürekli tercüme ediyordu. Arkadaşımın karısından yüksek tonda bir ses çıktı. Kadıoğlu sordu:

— Ne diyor?

— Kuzunun yaşadığına sevindim, diyor.

Eminim Kadıoğlu da sevinmişti.

Kadıoğlu, Kirli Şöhret'e döndü:

— Tanığa soracağınız bir şey var mı?

— Yoktur efendim.

Bana döndü:

— Soracağınız bir şey var mı?

— Müvekkilim, kesme dememiş mi?

— Soruyu böyle soramazsınız.

— Peki efendim, kes demiş mi?

— Onu yanıtladı.

— Peki, bundan pirzola çıkmaz, demiş mi?

Özeğinli duraksadı. Homurdandı:

— Niye diyecekmişim?

— Madem ki müvekkilim pirzola istemiş, bu kuzudan pirzola çıkmaz diye niye itiraz etmemiş?

— Avukat bey, soruyu bu şekilde soramazsınız. Savunma yapıyorsunuz.

Kirli Şöhret fırladı:

— Efendimiz, tanık, bundan pirzola olmaz demiştir. Ama heyecandan şu anda hatırlamıyor.

Kadıoğlu eliyle işaret edip Kirli Şöhret'i oturttu. Soruları, yanıtları tutanağa geçirdi. Öbür tanığı çağırttı. Yirmilerinde, ebleh suratlı, yamru kafalı bir oğlan içeri girdi. Yemin verdirildi.

— Delikanlı, bunlardan hangisini tanıyorsun?

Oğlan hemen Kirli Şöhret'i gösterdi.

— Bu kara cüppeliyi.

— Nerden tanıyorsun?

— Bunun bir adamı mı neyim varmış. Bizim çarşıda kimde süt kuzusu var diye dolanmış. Sonram, efendicağazıma söyliyeyim, bu kara cüppeli geldi.

Bizimki, alnını yaslar gibi kulağıma eğildi:

— Bu köpekoğlu, kuzuyu Çiçek Pazarı'na götürdüğümü nasıl tahmin etmiş?

Tanık anlatmayı sürdürüyordu.

— ... Bizim patronla fiskos etiler.

Özeğinli oturduğu yerden kükredi:

— Hay Allah senin cezanı vere! Gözü körolasıca!

Bu kez Kadıoğlu gözlüklerini kürsüye atıp kükredi:

— Çık dışarı!

Durumdan görev çıkartan mübaşir, işaretparmağıyla havada bir kavis çizdi, itiraz dinlemez biçimde kavisin ucu kapıya doğru durdu. Özeğinli kayboldu.

— Tanığa soracağınız?

Kirli Şöhret, önündeki dosyayı sinirle kapattı, doğrulur gibi yaptı.

— Sorum yok.

Kadıoğlu bana döndü:

— Sorunuz?

— Gerek görmüyorum, efendim.

Bunlar tutanağa geçti.

— Tanık çıkabilir.

Ebleh Surat, ne halt ettiğinin herhalde farkında değildi. Oysa, o gün dayak yiyeceği bir yana işsiz de kalacaktı.

Kadıoğlu'nun surat çizgileri gerilmişti. Gözlüklerini elinin tersiyle itip bana:

— Evet, nedir beyanınız?

— Efendim, demin arz ediyordum. Müvekkilimin nafaka ödeyebilecek...

— Avukat Bey, dosyaya sadece vekâletnamenizi koymuşsunuz. Doğrusu lütfedip tenezzül buyurmuşsunuz.

Ben de payımı almıştım.

— Aman efendim, estağfurullah...

— Cevap dilekçeniz yok. Siz hâlâ nafakadan söz ediyorsunuz. Boşanma talebinde bulunmuşlar. Esasa cevabınız nedir?

Bütün amacım duruşmayı bir celse attırıp zaman kazanmaktı. *"Talebi kabul etmiyoruz,"* demem, istediğim zamanı kazanmam için yeterliydi. Söylemek üzereydim ki, arkadaşım birden doğruldu.

— Hâkim Bey...

Titreyen, boğuk bir sesti.

— Evlendiğimizde yirmi iki yaşındaydım. Karım on sekizindeydi. Sekiz yıldır evliyiz. Mutlu, şen, aşk dolu sekiz yıl geçirdik. Hep aynı şeylere şaşırdık, aynı şeylere güldük. Geçen bu sekiz yıl boyunca, karım ne istediyse yapmışımdır. Şimdi bir kuzu

yüzünden beni boşamak istiyor. İnanmakta güçlük çekiyorum. Ama, mademki bugüne kadar ne istediyse yaptım, son isteğini de yapacağım: Boşanmayı kabul ediyorum.

Ağzım açık kaldı. Oturdu. Oturmaktan çok çökmekti. Yan gözle karısına baktım. Tercüman fısıltıyla sürekli tercüme ediyordu. Genç kadının elinde, göz uçlarına dokundurup çektiği, çiçek desenli ince bir mendil vardı.

Birden sessizlik olmuştu. Yargıç kürsüye eğildi. Gözlüğünü çıkardı. Acı bir hayretti bakışları. Birkaç saniye öyle kaldı. Sonra yorgun bir sesle,

— Yaz kızım, dedi. Satırbaşı yaptın mı?

— Evet efendim.

— Davalı söz aldı, boşanmayı kabul ediyorum, dedi. Beyanı zapta geçirildi. İmzası alındı. Satırbaşı. Gereği düşünüldü:

Ayağa kalktık.

— İstem yönünde boşanmaya karar verildi. Asillerin ve vekillerinin yüzlerine karşı karar okundu ve anlatıldı.

Hem bana, hem Kirli Şöhret'e yönelik, sinirli mırıldandı:

— Gerekçeli kararı kalemden alırsınız.

Kirli Şöhret yarı beline kadar eğilip Kadıoğlu'nu selamladı. Yürüyen bir zafer abidesi gibi çıktı. Arkasından arkadaşımın boşadığı karısı, onun arkasında İsveç Başkonsolosluğu yeminli tercümanı. Onlar da çıktılar.

Yargı, hızını sürdürmek zorundaydı. Mübaşir, izleyen celsenin taraflarını çağırıyordu.

Arkadaşım önde, ben arkasında, biz de çıktık.

Arkadaşımın eski karısı koridorda duruyordu.

Gözleri nemli. Arkadaşım koridorun uğultusu içinde haykırdı:

— Barbara!...

Barbara iki adımda sıçrayıp arkadaşımın kollarına atıldı. Sokuldu, sokuldu. Başını arkadaşımın omuzlarına gömdü. Fısıldadı:

— Bibi yaşıyormuş. Haydi gidip kuzumuzu alalım.

Gittiler.

———— ✶ ————

Nisan 2005

ELİZABET'İN DONU

Yaz Tatilleri

Okul, yaz aylarında da canlılığını sürdürürdü. Nedenlerinden biri öğretmen kurslarıydı.

Anadolu liselerinden birçok öğretmen İstanbul'a gelir, bir kısmı okulun Beyoğlu'ndaki ana yapısına yerleşir, bir kısmı da Feriye Sarayları'ndan kalma, deniz kıyısındaki Ortaköy bölümünde konaklardı.

Bunlar ne kursu görürdü, hiç bilmedim. Tek bildiğim o ki, kurstan sonra, Ortaköy bölümündekiler Boğaz'ın yosun, iyot kokulu serin sularına dalıp, okulun taş sahilinde güneşlenir, bozkırın acısını çıkartırlardı. Ana yapıdakiler de, akşam saatlerinde Beyoğlu'nun her türlü yerine girer çıkar, felekten akşamlar, geceler çalardı.

Lisenin yaz canlılığını oluşturan öbür neden öğrencilerdi. Derslerin kesilip okulun tatile girmiş olması, öğrenciyle okul arasındaki ilişkiyi yok etmezdi.

Baba evleri taşrada olup da, yaz aylarını İstanbul'da geçirmeyi yeğlemiş olanlar, lisenin çevresindeki perişan otellerde kalır, bazıları da gizlenebildikleri oranda yatakhanelerde barınırdı. Böylece okul da, Be-

yoğlu da yaşamlarının bir parçası olmayı sürdürürdü.

Kentin çeşitli yörelerinde oturanlara gelince, tatil onlara yeterli gelmez, onlar için de yaz tatilinin keyfi, haftada, hiç olmazsa bir kez olsun, Beyoğlu'na çıkmakla doyuma ulaşırdı.

Beyoğu'na çıkmak, her şeyden önce sinema demekti. *Saray, Alkazar, Elhamra,* öbürleri... Boş, serin yaz sinemaları.

On dört gösteriminden on altıda çıkınca Çiçek Pasajı'na üşüşülürdü. Kendine özgü kokusuyla, ağustos sıcağına rağmen pasaj serin olurdu. Gövdesi demir çemberli masa niyetine dizilmiş şarap fıçılarının çevresinde taburelere çökünce herkes birasını ısmarlardı.

— Bir çift haşlama sosis, yanında hardal, ekmeği de bol getir.

Yaz ayları buluşmalarının birinci perdesi böylece kalkınca, ikinci perde, çapraz ateşli bir soru yağmuruna dönüşürdü:

— Geçtin mi? Çaktın mı?

— İki dersten bütünleme...

— Eh çok sayılmaz.

— Ben sıyırttım.

— Hocaların kıçını yalasaydım ben de sıyırtırdım.

— Sen ne yaptın?

— Sittiret beni. Ben çaktıklarımın sayısını bile bilmiyorum. Abandone ettim.

Abandone etmek kötü bir laftı. Öğrenimde harakiri, yani bütünleme sınavlarına girmeyeceğim, demekti.

— Ulan her sınıfı iki yılda geçiyorsun.

— Çift dikiş oğlum, ben sizden daha iyi öğreniyorum.

— Terzi mi olacan lan! İkinci dikişi bir ıskalarsan belge... Saçlar dört numara tıraş... Doğru askere... Nefer... O zaman görürüm kıçını.

— Senin durumun nedir?

— Tek ders.

— Hangisi?

— Kimya.

— Vay inek! Ulan geometriden çaksan canım yanmazdı.

On iki yıllık öğrenimde ilk kez bütünlemeye kalmıştım. Kimyadan.

Sinema sonrası Çiçek Pasajı buluşmalarının ikinci perdesi de böylece bitince, üçüncü perde tatilin nasıl geçtiği konusuna gelirdi.

Anlatacak şeyleri olmayanlar, anlatılanları imrenerek dinler; anlatanlar da yaz çapkınlıklarını bol kepçeden abartırlardı.

Böylece, Çiçek Pasajı buluşmalarının üçüncü perdesi de kapanınca sıra çiş faslına gelirdi. Bu kadar biradan sonra başka ne beklenebilirdi?

Çiçek Pasajı meyhanelerinin hepsinin tuvaletleri varken, nedendir bilinmez, işemek için okula gitmek âdetti.

Okul karşıda olduğu için, aramızdan biri bağırdı:

— Haydi çocuklar, ödeyin paraları, ben sıkıştım, çişe gidiyoruz.

Paralar ödenince, birerle kol pasaj geçilir, oradan karşı kaldırıma, oradan okulun giriş kapısına gelince, daha hızlı adımlarla...

— Koş ulan koş, patiskayı ıslatacan!..

Okulun ön bahçesindeki tuvaletler birer sanat galerisiydi. Duvarları resimler, şiirler doluydu. İşedikten sonra bir süre daha içerde kalanlar, yeteneklerine göre galeriye ya yeni bir porno daha ekler, ya da, vezin, kafiye bilenler bir beyit döşenirdi. Bunların kafiyeleri eşsiz olurdu. Sonra ön bahçedeki yeşile boyalı banklarda gene çan çan bir süre köpüklenir, daha sonra, birer ikişer dağılırdı takım.

* *
*

Bir gün gene sinema, gene Çiçek Pasajı, gene biralar, gene laga luga, sonra doğru okula işemeye, sonra banklarda muhabbet sürerken, o akşam sıyrıldım arkadaşların arasından, yapının sol kanat kapısından girip çıktım merdivenleri. Kimyadan bütünlememi vereceğimden emindim. 12'nci sınıfa geçecektim. Son sınıf. ***12/C - Edebiyat.*** Sınıfımı görmek istemiştim. Hangi sırada oturacaktım? Açılış günü çok erken gelinip sıra kapılırdı. O lisede, sınıfta oturulacak yer, değişik nedenler içeren ince bir ayardı.

Sınıfın koridora açılan pencerelerinden baktım. Yerimi saptadım. Vurdum koridorlara. Anadolu'dan gelen öğretmenlerin kursları çoktan bitmiş. Koridorlar bomboş, ıssız... Ayak uçlarıma bir yerlerden bir kedi fırladı. Azman bir tekir, ağzında bir fare. Kedinin kıçına bir tekme. Delikanlı çağımın insafsızlığını umursamayan kedi, bir karış fırladı, düştü; ağzındaki avı bırakmadan yandaki sınıflardan birine sıvıştı.

Okulda dört tane son sınıf vardı. Bir *Fen,* bir *Felsefe,* ikisi *Edebiyat.*

Fen'de ne okutulurdu hiç bilmedim. Beni hiç ilgilendirmedi. Ama, Fen öğrencilerini idare el üstünde tutardı. Fen sınıfı da bu nedenle müdür koridorundaydı.

O akşam saati Fen sınıfının önünden geçerken içeri göz attım. O okulda bütün sınıfların koridora bakan duvarları yarı bellerine kadar camlıdır.

Camdan baktım. Sıralar, kürsü, duvarın bir ucundan öbür ucuna uzanan kara tahta... Ama üstünde sinüsler, kosinüsler, karekökleri, pitagor, mitagor, eşkenar üçgen... Hiçbiri yok. Doğal, çünkü okul tatilde. Bunların yerine üç satır. Açıp kapıyı girdim. Kara tahtaya kırmızı tebeşirle yazılmış üç mısra:

"Elizabet'in donu bin dolar
Seninkine Kezbanım
Pire dolar, bit dolar"

* *
*

Çiçek Pasajı akşam buluşmalarından birinde arkadaşlarıma bu üç mısrayı okudum. Kıyamet koptu. Sekiz on öğrenci vardık. Dışardaki fıçıdan bozma masalara sığamadığımız için, içerdeki uzun masalardan birine oturmuştuk. Bir tartışmadır başladı. Her biri, bir şey söylüyordu.

— Yaşa be şair, kafiyeye bak be!

Biri karşı çıkıyordu:

— Ne var ulan bunun kafiyesinde?

— Tunç kafiye...

Aralarında tartışıyorlardı.

— İnek bilmediğin şeylere burnunu sokmasan. Buna tunç kafiye denmez; "dolar" "dolar", uydurma kafiye diye bir şey varsa, bunun türü o.

— Ama, toplumsal içerik bakımından derinlik taşıyor... *Kezibanım seninkine...*

— Ulan Kezibanım değil, *Kezbanım*. Oraya (i)'yi tıkıştırırsan vezin bozulur.

— Vay babam, meğer sen de mi şiirden anlardın? Bırakın da şiirin şairi konuşsun!

Şiirin şairi? Onlara göre ben! Ama söz sırası gelmiyor ki, birbirlerini çapraz ateşe almışlar, bana ait olduğunu sandıkları üç dizeyi tartışıyorlardı. Biri bırakıp öbürü alıyordu:

— Ulan bu şiirin hiçbir derinliği yok. Toplumsal olup olmadığı bir yana, önce mantıksız!

— Ulan şiirin mantığı olur mu?

— Zavallı garîban, yani şiir mantıksız mı olur?

— Şiirin kendi mantığı vardır.

— Al beş paralık da bundan. Anlayalım niye mantıksızmış?

— Mantıksız, çünkü bin dolara don olmaz. Bu ne donmuş, bu ne kıçmış? Ulan şair sen Elizabet'in kıçını gördün mü?

Yanıtlamama fırsat vermiyorlar ki. Her defa biri atılıyordu.

— Ulan inek, bu kıç Kraliçe Elizabet'in kıçı.

— Sen de şiirden eğer anlıyorsan, beni eşşek bellesin. Şiirdeki Elizabet, vahşi kapitalizmi simgeliyor. Elizabet adı bahane, ama seçilme tarzıyla iki ayrı yöne birden vuruyor, hem monarşiye, hem sömürüye... Kezban elbette ki işçi sınıfını simgeliyor.

Aramızda en büyüğümüz -en büyük dediğimin çift dikiş gelenlerden- sol eliyle yumruğunu masaya vurdu, sonra kükredi:

— Kesin ulan, şair konuşacak!

Sıra nihayet bana gelmişti.

— Çocuklar bakın, bu şiiri yazan ben değilim...

Dediğimi biliyorum, bir kıyamettir koptu:

— Hadi lan!

— Bunun adı tevazu mu?

— *Yatılının Aşkı* şiirini yazan sen değil misin?

— Evet benim, bununla onun ne ilgisi var?

— Olmaz olur mu, aynı üslup.

Ben yazmadım, diye diretiyordum, başa çıkamıyordum, inandıramıyordum. Sonunda boş verdim.

Siyasi Şube'de Edebiyat Matinesi

İzleyen zaman içinde durum biraz nazikleşti. Akşam saatlerinde kim var kim yok, bir iki arkadaş bulmak için Çiçek Pasajı'na uğradığımda fıçıdan bozma masalardan çağırışlar gelmeye başlamıştı:

— Elizabet, gel ulan bizim masaya, öteki masadakiler şiirden anlamaz. Onlar Fen'e gidecek.

Fen'e gidecek olanlar kendi masalarından sesleniyorlardı:

— Gitme o masaya, onlar futboldan başka bok bilmez! Onu bildikleri de kuşkulu ya...

Sonra futbolcuların masasına laf atıyorlardı:

— Oğlum, müzikten, şiirden anlamak için önce matematik kafası gerekir.

Sonra bana dönüp sesleniyorlardı:

— Elizabet gel bizim masaya, oku şunu bir kere daha. Nasıldı? *Elizabet'in donu bin dolar...*

Bu şiiri ben yazmadım, diretmemden vazgeçmiştim. İnandırmam artık olası değildi. Derdim başkaydı.

O okulda lakapsız öğrenci olmazdı. Lakapsızlık kişiliksiz, silik olmaktı. Kendi lakabımdan da hoş-

nuttum. Ama, böyle giderse lakabım değişme tehlikesine girebilirdi. "Elizabet" olabilirdi. *Elizabet* aşağı, *Elizabet* yukarı. Bu da pek hoş bir lakap sayılmazdı. Lakaplar dönüşüm geçirdikleri için, özellikle *Elizabet* dört heceli olduğundan, bu lakap bu haliyle kalmayabilir, iki heceye inip *Eliza'sı* düşüp "Bet"i kalırdı ki, bu da hoş olmayabilirdi. Çünkü "bet", Fransızca hem aptal, hem hayvan anlamına geliyordu. Bit, pire haşarat anlamları da cabası. Bunlar da olmazsa "Kezban"... İki heceli olduğu için bu tutabilirdi. O da olmazsa "Don." *Don* aşağı, *Don* yukarı. Gerçi bir yıl sonra okulu bitirmiş olacaktım, ama o okuldan çıkanlar lâkaplarını ömür boyu taşır; arkadaşları tarafından lâkaplarıyla çağırılır. Hatta bazılarının, ölüm ilanlarıyla yetinmeyip, mezar taşlarına hem sınıf numaralarını, hem lâkaplarını yazdırttıkları olurdu. Bu gelenek hâlâ sürüp gider.

Hal böyle olunca benim için, don şairinin kim olduğu, ya da ben olmadığım sorun olmaktan çıkmış, yeni lâkap edinmekten nasıl sıyırtabilirim, onu düşünmeye başlamıştım.

En iyi çözümün, sinema saatlerimi, onların saatlerine denk getirmemek, Çiçek Pasajı'na hiç uğramamak, sınava kadar da okula gitmemek olacağında karar kıldım.

Öyle de yaptım. Artık iyice belledığim kimya problemlerini pekiştiriyordum. Çaktığım dersi öylesine sevmiştim ki, bir ara kimya mühendisi olmayı dahi düşünür olmuştum.

Ağustos sıcağında, öğlen sonrası, gene kimya çalışadururken, evimizin kapısı çalındı. Gidip açtım. Kapının çerçevesinde iki adam. Sanki birbirleriyle alay etmek için yan yana duruyorlardı.

Biri uzun mu uzun, sıska mı sıska, saçlar kara, bıyıklar kara, bakışları cehennem. Öbürü, birincisinin ancak belini dört parmak aşıyor. Şişman mı şişman, kafa kel, yanaklar pembe, bakışlar dalgın, mahmur. Gözkapakları yarı kapalı. Sanki, yan yana durup, inatla birbirlerini gülünç duruma düşürmek istiyorlardı.

Uzun boylusu bronşitli bir sesle ismi söyledi, sordu:

— Sen misin?

— Evet benim.

Cebinden kimliğimsi bir şey çıkarttı, uzattı. Okuyamadım. Cebine sokup sürdürdü:

— Polis!

— Eee?

— Seni Siyasi Şube'ye götüreceğiz.

— Niye Siyasi Şube'ye gidiyormuşum?

— Uzatma, onu amirim bilir. Ona sorarsın.

Annemin sesi:

— Kim geldi oğlum?

— Bir şey yok anne, arkadaşlar gelmişler, onlarla gidiyorum.

— Sen bugün hiç kimyaya...

Ben kapıyı çekmiştim bile.

Olayın üstünden yaklaşık elli yıl geçtiği için bazı ayrıntıları anımsamıyorum. Kara kuru uzun sağımda, gözkapakları yarı kapalı, şişko, pembe bodur solumda, ben ortalarında, evimize yakın durağa kadar yürüdük de, ondan sonra dolmuşa mı bindik, tramvaya mı? Yol parasını onlar mı ödedi, ben mi? Bunlar aklımdan çıkmış.

Sirkeci'de, Sansaryan Han'a girdik.

Çok yıllar sonra Sansaryan Han'a bir kez daha geleceğimi o an bilemezdim. İkinci gelişimde, iki yanımda iki sivil polis yoktu. Kendim gelmiştim. Siyasi Şube'ye değil, Yabancılar Şubesi'ne, havaalanında, Monica'yı karşılamaya bir çare bulmak için. Oysa bu ilk gelişim biraz ciddi duruyordu.

Demir basamaklı merdivenleri çıktık. Bir kapının önünde durduk. Beni getirenlerden uzunu kapıyı vurdu, açtı:

— Getirdik amirim!

— Sokun içeri!

Uzun beni itekledi, girdim. İçeride bir adam, masasının arkasında ayakta, ceketsiz, kravatsız, kollarını sıvamış, gömleğinde askılar, askılardan birinin altında tabanca kılıfı, ama tabanca yok. Ürkmem için bu kadarı bana yetmişti.

— Otur şuraya! Hayır oraya değil, masanın önündeki iskemleye!

Oturdum, o da oturdu.

— Nüfus cüzdanını ver.

Nüfus cüzdamm?

— Nüfus cüzdanın yanımda değil... Pasom var.

Paso! Müthiş bir şeydi paso! Ayrıcalıktı. Genellikle öğrencilere verilirdi. Okur-yazardır anlamına gelirdi. Pasosu olan, taşıtlarda ucuza yolculuk ederdi. Kimlikti. Kişiliği yansıtırdı. Sinemalarda, tiyatrolarda da geçerdi. "*Paso*" demek, "*ben değişiğim*" demekti. "*Paso*" demek, "*pes ettim*" anlamına da gelirdi. Bizler öğrenciydik. Cumhuriyetçiler pes etmezdi.

— Pasonu ver!

Verdim. Fotoğrafa baktı, bana baktı. Bir kâğıda adımı yazdı, pasonun numarasını da yazdı. Parmağının ucuyla pasomu bana doğru itti.

— Al.

Aldım.

— Senin hakkında suç duyurusu var.

— Suç mu? Ne suçu?

Biraz önce pasomun numarasını yazdığı kâğıdın öbür yüzünü çevirip bana uzattı.

— Oku!.. Hayır, yüksek sesle oku!

Okudum.

— Elizabet'in donu bin dolar / Seninkine Kezbanım / Pire dolar, bit dolar.

— Anladın mı?

— Ne var bunda?

— Ne olacak? Her yanı komünizm kokuyor.

— Neresi kokuyor?

— İşte bir kanıt, savunmaya geçtin.

— Kendimi savunmuyorum, şiiri savunuyorum.

— İşte bir kanıt daha!

Alnımı ter bastı.

— Şimdi efendim, ben bu şiiri, sanırım on beş, yirmi gün önce okulda fen sınıfının tahtasında okudum.

— Gördün mü ya!

— Ama bu şiiri ben yazmadım. Kanıtlamam da zor değil. Buradan kalkıp okula gideriz, bu iki mısrayı tahtaya yazarım; göreceksiniz ki tahtadaki yazıyla benim yazım aynı değil!

— Tahtadaki yazı sildirtildi.

Yan yatmış, karaya oturmuş tekne gibi kaldım. Gerçekten anlayamıyordum. Her kuşakta olduğu gibi, benim kuşağımın da bir sürü şairi, yazarı, çizeri, edebiyatçısı vardı. Bunların pek çoğu, sonraları Türk edebiyatının ölümsüzleri arasına girdiler. Bunlar dururken bu üç mısra niye bana mal edilmişti?

— Amirim, bu şiirin bana ait olduğunu kim söyledi?

— İdare ihbar etti!

İhbar! Kafam iyice karıştı. Amir gerçeği söylemiyordu. Çünkü okul idaresi okul içinde olan hiçbir olayı dışarı sızdırmazdı. Okulun yüz yılı aşmış geleneğiydi bu. Kol kırılır, yen içinde kalır. Öğrencinin de idareye karşı tutumu aynıydı. Kimse kimseyi şikâyet etmezdi. Herkes hesabını kendi arasında görürdü. Bu işte bir bit yeniği vardı, ama ne?

Ben kara kara düşünedururken, Amir Bey sürdürüyordu:

— Sen zaten şairmişsin!

Zaten!

— Efendim, ben de şiir yazıyorum, ama benim yazdıklarımın ana temasıyla karatahtaya yazılıp sonra sildirtilen şiirin tarzı, üslubu, teması benim yazdıklarımdan yüz seksen derece değişik.

— Seninkilerinin teması ne?

— Aşk!

— Aşk! Oku!

— Ezbere okumam zor, alıp getireyim.

— Nerde şiirler?

— Evde.

— Fırla getir! Kaçmaya kalkarsan, kendini yok olmuş bil. Biz adamı cehennemin dibinde bile buluruz.

Soluk soluğa eve vardım. Odama ok gibi girip bir tomar kâğıt koltuğumda fırladım. Sofada annemle burun buruna geldik.

— Gene nereye gidiyorsun oğlum?

— Okula.

— Bunlar ne?

— Şiirlerim.
— Gene edebiyat matinesi mi var?
— Eveet!..
— Yazın ortasında da!..

Sansaryan Han'a döndüm. Siyasi Şube katına çıktım. Kapıya yöneldim. Beni oraya getirenlerden uzunu kapıda. Beni göğüsledi:

— Sen burayı dingonun ahırı mı sandın! Dur bakalım şöyle.

Kapıyı vurdu, araladı. Saray teşrifatçısı gibi seslendi:

— Komünizmden suç duyurulu öğrenci geldi!

— Sok içeri.

Girdim.

— Otur.

Oturdum. Şiir tomarımı masaya bıraktım. Odaya birkaç kişi daha gelmiş. Onlar da ceketsiz. Koltuk altlarında tabanca askıları var, ama tabancasız. Hepsi oturuyor. Önlerinde çay bardakları, sigara içiyorlar. Sadece biri ayakta, sırtı dönük, pencereden dışarı bakıyor. O tabancalı.

Amir Bey emir verdi:

— Oku.

Tomardan bir şiir çektim, okudum.

— Bir tane daha oku.

Bir tane daha okudum.

— Oku bir tane daha!

Ben okudukça çoşuyordum, çoştukca okuyordum. Bütün şiirlerimi ilgiyle dinleyen, bulabildiğim ilk ve son topluluk buydu. Annem, *"Edebiyat matinesi mi var?"* diye sormuştu. Evet, edebiyat matinesi gibiydi, ama sade beni kapsayan, benim adıma düzenlenmiş bir şiir matinesi... Kişiye özel.

Bir tane daha... Ben art arda okumayı sürdürürken ayakta yüzü pencereye, sırtı bize dönük tabancalı, tersleyen bir sesle mırıldandı:

— Bu kadarı yetti. Kessin artık.

Demek ki o, öbürlerinden daha amirdi. Masadaki amir de beni terslerdi:

— Kes artık, bu kadarı yetti. Çek git. Biz seni tekrar çağırtacağız. Bir yere tüymeye kalkma, biz adamı cehennemin dibinde bile buluruz.

Boynumu büküp şiir tomarıma uzandım. Amir elime vurdu.

— Onlar burada kalacak.

— Ama amirim nasıl olur? Bunlardan bende başka nüsha yok. Bunlar tek nüsha.

— Uzattın, çek dedik sana!

Sansanyan Hanı'ndan çıkar çıkmaz, soluğu Adliyede aldım. Birinci kata çıkıp babamın odasının kapısını vurup girdim.

Babam, sevgisini göstermek istediği zaman bana "paşa" derdi. Sinirlenip kızdığı zaman da "ekselans" derdi.

Dosyalara gömülmüş başını, kaldırıp yorgun gözlerle bana baktı:

— Ooo! Paşa, hoş geldin. Bu ne sürpriz! Otur bakalım.

Çöktüm, başımdan geçenleri ayrıntılarıyla anlattım. Ben anlattıkça sinirlendiğini hissediyordum. Ama, sözümü kesmiyordu. Otuz yıl, kürsülerde geçen bir meslek yaşamının alışkanlığı, sabır gücüydü. Bitirdim. Sordu:

— Bitti mi?

— Evet.

— Peki, sonra?

— Sonrası işte bu: Beni saldılar, şiirleri tutukladılar.

— Ekselans! Sen önce Türkçe öğrensen, sonra şiir denemelerine girişsen daha uygun olmaz mı? Şiir tutuklanmaz. Zatınızın eserlerini tutuklamadılar, el koyuldular. *Confisquer, confiscation.* Bu vesileyle hiç olmazsa iki kelime daha Fransızca öğren.

Tekrar önündeki dosyaya eğildi. Beni yok sayan bir tavrı vardı. Bir süre böyle geçti. Sonra birdenbire, arkaya taralı, artık giderek kırlaşan siyah saçlarını kaşımaya başladı. Bu, babamın tikiydi, sinirlendiğinin göstergesiydi. Önündeki dosyayı kenara itti, çekmecesinden telefon defterini çıkardı. Boyuna yaprakları karıştırıyordu. Aradığı numarayı bulamadığı, öbür eliyle saçlarını karıştırmasını sürdürmesinden belli oluyordu. Sonunda kara ahizeli telefona yapıştı, numarayı çevirdi:

— Kızım, ben İstanbul Asliye 4'üncü Ticaret Mahkemesi reisiyim. Müdürünüzü lütfen bağlar mısınız?.. Teşekkür ederim.

Bir süre bekleyişten sonra müdürün telefonu bağlandı. Bu İstanbul Emniyet Müdürü olmalıydı. Telefonda karşılıklı bir sürü nezaket cümlesinden sonra babam şöyle başladı:

— Anladığım kadar bir ihbar üzerine Siyasi Şube oğlum hakkında soruşturma başlatmış

Emniyet Müdürü ismimi sormuş olmalı ki babam söyledi.

— Sebebi mi?.. Okulda tahtaya yazılan bir şiirin, ona ait olup olmadığını soruşturuyorlarmış... Tabii soruşturmayı sürdürsünler de, şiirlerine el koymuşlar, tek nüshaymış. Pek üzülüyor, acaba himmet buyursanız da bu şiirleri geri... Nasıl dediniz?... Kim mi?

Bana döndü:

— Kimdi?

— Kim kimdi?

— Seni sorguya çekenin adı neydi?

— Bilmem, kendini tanıştırmadı ki. Herkes amirim diyordu.

— Müdür Bey, adını bilmiyor, herkes amirim diyormuş... Öyle mi?... Müteşekkirim... Zamanınızı aldım.

Tekrar nezaket cümleleri. Telefonu hırsla kapattı. Bana bakmadı, bir şey de demedi. Telefon defterini çekmeceye atıp koca dosyayı tekrar önüne çekti, not almayı sürdürdü.

Ağır bir sessizlik. Ağustos. Yapış yapış bir sıcak. Adli tatil olduğu için koridorların her zamanki uğultusu yok.

Otuz dakika mı, kırk dakika mı geçti? Odanın kapısı vuruldu.

— Giriniz!

O! Uzun boylu, kara bıyıklı. Önünü iliklediği. Bu yetersiz gelmiş olmalı ki, sol kolunu da iliklediği ceketinin üstüne kıvırdı.

— Reis Beyefendi, hürmetler ederim, efendim. Amirimin de hürmetleri var. Bunları getirdim.

Benim şiir tomarı.

— Teşekkür ederim evladım, koy masanın üstü-

ne, amirine de selam söyle. Sen gidebilirsin.

Kara bıyıklı başıyla selam üstüne selam, bana hiç bakmadan, arka arka gidip sonra dönüp çıktı kapıdan. Babam gürledi:

— Haydi, şimdi doğru eve, kimyanın başına!

Kalktım şiir tomarına uzandım. Bir daha gürledi:

— Bırak onları burda, şiirlerini tutukladım.

Şiirleri polisten kurtarmış, bu kez babama kaptırmıştım.

Eve dönmedim, doğru okula gittim. Pasaj'dan dönüp işemeye gelenler ağaçların altında söyleşiyorlardı. İçlerinden biri beni görünce seslendi:

— Günlerdir ortada yoksun, yaklaş da sana müjdemi vereyim.

— Neymiş?

— Artık ünün Anadolu'ya yayılacak. Kursa gelenlerden bir kılkuyruk edebiyat öğretmeni var. Gelip bizimle ahbaplık ediyor. Geçenlerde sordu, fen sınıfının tahtasındaki şiiri kim yazdı, diye, biz de söyledik. Defterine hem şiiri yazdı, hem senin adını. Okuluna dönünce herhalde öğrencilerine okuyacaktır. İftihar ettik doğrusu!

— İyi bok yediniz!

* *
*

Elizabet'in Donu öylesine ün salmıştı ki, yalnız dönem arkadaşlarım değil, küçük sınıftaki öğrencilerin de ezberindeydi. Herkes söyleyip dolaşır olmuştu.

6'ıncı sınıflardan 12'nci sınıflara kadar, o dö-

nemler okulda olanların pek çoğu, bu üç mısranın bana ait olduğunu sanmayı hâlâ sürdürür.

O yaz tatilinden bu yana yaklaşık elli yıl geçti. Unutmaya başladığım bu tuhaf serüven aklıma gelip de yazmayı tasarlayınca, şiirin sahibini bulmaya karar verdim.

Önce dönem arkadaşlarımdan birine telefon ettim. Belli, okuldan hatırlamıyor. Düşündü:

— Metin Eloğlu'na benziyor, dedi.

Düdüklü Tencere'yi bir kez daha baştan sona okudum. Yok.

Dönem arkadaşlarımdan bir başkasına telefon ettim. Türk edebiyatının ölümsüzlerinden biri olmuştu.

— Ben böyle bir şey hatırlıyorum.

— Ne zamandan hatırlıyorsun?

— Lise döneminden.

— Lise döneminden hatırlıyorsan şiir benim.

— Yahu, kendi şiirinin sahibini benden niye soruyorsun?

En fazla kafa yoran ünlü bir şair dostum oldu.

— Orhan Arıburnu olabilir.

— Nereden bulurum?

— Antolojilere bak.

Elimdekilere baktım. Aradığımı bulamadım, ama unuttuğum bir mısrayı buldum:

"Esmer güneş yaylım yaylım batıyor."

Nedret Güvenç'ten ayrıldığı dönemin şiiriydi.

Nedret Güvenç esmer bir güneşti. Onu sahnede ağzımız açık seyrederdik. Yatılı okulun buz kesmiş yatakhanelerinde rüyalarımıza girdiği olurdu.

Velhasılıkelam ***Elizabet'in Donu***'nun sahibini bulamadım.

Zahmet edip bu öyküyü okuyanlar arasında ***Elizabet'in Donu*** şiirinin şairini bilen biri çıkarsa, Allah rızası için bana haber etsin ki, ben de bu yapay mülkiyetten kurtulayım.

Ekim 2000

YİĞİT OKUR

TUTUKLANACAKLAR LİSTESİ

ÖYKÜ

Yayınlarımız arasında çıkan altı romanından *Deniz Taşları*'yla 2006 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü alan ve *O Zaman Kim Söyleyecek Şarkıları* adlı ilk öykü kitabıyla 2003 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü alan **Yiğit Okur**'un ***Tutuklanacaklar Listesi***, ikinci öykü kitabı. Yiğit Okur'un önsöz niteliğinde kaleme aldığı satırlar şöyle: '*Yaşadıklarımın üstünden o kadar zaman geçti ki, yazdıklarımın ne kadarı gerçek, ne kadarı düşsel, bilemez oldum. Gerçeklerden düşler yaptım; düşlerimi gerçek sanmaya başladım.*' Beş uzun ve bir kısa öyküden oluşan bu yapıtındaki üslup da, bundan önceki roman ve öykülerindeki gibi, koşan, koşuşturan, kısa cümleler örgüsü, yüksek tempolu diyaloglar, denizlerin gel-gitleri gibi coşup kıyıya vuran, çekilip yatışan duygular yumağı, erotik dokunuşlarla, geriye doğru anlatımlarla güldüren, gülümseten, gizli bir hüzün taşıyan, mizah yüklü yalın bir anlatım.

KAPAKTAKİ FOTOĞRAF: YENER BORAN

ISBN 978-975-07-085

KDV İÇİNDEDİR
14,00 YTL